

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GELİŞİM PSİKOLOJİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ANNE - BABALARININ ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARININ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE
DEĞİŞKENLİĞİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİCAN KAYA

06 11 04 101

Danışman Öğretim Üyesi :
Yrd. Doç. Dr. Cem KİRAZOĞLU

İstanbul, Mart 2010

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GELİŞİM PSİKOLOJİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ANNE - BABALARININ ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARININ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE
DEĞİŞKENLİĞİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİCAN KAYA

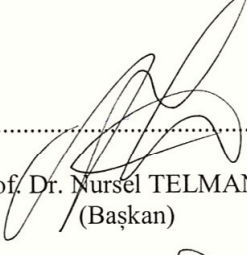
06 11 04 101

Danışman Öğretim Üyesi :
Yrd. Doç. Dr. Cem KİRAZOĞLU

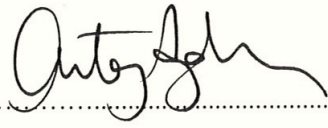
İstanbul, Mart 2010

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

16.12.2009 tarihinde tezinin savunmasını yapan Alican KAYA'ya ait "İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Gelişim Psikolojisi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Nursel TELMAN
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Cem KIRAZOĞLU
(Üye)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Oktay AYDIN
(Üye)

ÖNSÖZ

Bu çalışma İlköğretim öğrencilerinin anne – Babalarının Çocuk Yetiştirme tutumlarının Kişilik özelliklerine göre değişkenliğini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu araştırmada yoğun çalışma programı arasında bana zaman ayırarak yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam Sn. Yrd. Doç. Dr. Cem KİRAZOĞLU'na ve diğer hocalarıma ayrıca bu çalışma esnasında beni hem maddi hem manevi destekleyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

25 Şubat 2010

Alican KAYA
Psikolog

Özet

İlköğretim öğrencilerinin anne - Babalarının Çocuk Yetiştirme tutumlarının Kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelendiği bu araştırmada yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, oturdukları evin özelliği gibi bağımsız değişkenler ele alınmıştır.

Araştırmada kişisel bilgilerin toplanması için araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu, anne ve babaların tutumlarını ölçmek için "Aile hayatı ve Çocuk yetiştirme Ölçeği (PARİ) " ve kişilik özelliklerin incelemek amacıyla da "Adjective Check list (ACL) " kullanılmıştır.

Uygulama İstanbul Beşiktaş İlçesinde Milli Eğitim İl Müdürlüğünden izin alınarak Beşiktaş Nimetullah Mahruki İlköğretim Okulu ve İsmail Tarman İlköğretim Okulunda ilköğretim öğrencilerinin anne ve babaları ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde değişkenlere göre PARİ Ölçeğinin alt boyut puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere hipotez testleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin iki kategoriden oluştuğu ve dağılımların normal olduğu durumlarda hipotez testi olarak ilişkisiz grup "t" testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin ikiden daha fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda PARİ ölçeği alt boyut toplam puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) analizleri yapılmıştır. Araştırmanın üçüncü veri toplama aracı olan ACL ile PARİ arasındaki ilişkileri belirlemek üzere Regresyon Analizleri kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen tüm sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az 0,05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca 00,01 ve 00,001 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar ayrıca tablolarda gösterilmiştir. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS for Windows paket program ile yapılmıştır.

Yapılan Araştırmalar Sonucunda anne babaların yaş değişkenine göre aşırı koruyuculuk ve baskı disiplin alt boyutlarında; Eğitim Düzeyi değişkeni ile Aşırı koruyuculuk, demokratiklik, Ev Kadınlığını Ret, Karı - Koca Geçimsizliği ve Baskı

Disiplin Alt boyutlarında; Çocuk Sayısı değişkenine göre Aşırı koyuculuk alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda PARİ ölçeğinin Aşırı koruyucu alt boyutu ile kişilik özellikleri arasında yalnızca saldırganlık özelliği arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Demokratiklik alt boyutuna bakıldığında yakınlık özelliği ve kadınsı özellikler ile pozitif yönde Evkadınılığını reddetme boyutunda yaratıcılık ile negatif başarıma ve otokontrol özelliği arasında pozitif ilişki söz konusurdur. Karı koca geçimsizliği alt boyutuna bakıldığında başarıma kişilik özelliği ile pozitif ilişki söz konusudur. Son alt boyut olan Baskı ve Disiplin alt boyutuna bakıldığında liderlik özellikleri ile pozitif yönde ilişki başarıma özelliği ile negatif yönde bir ilişki söz konusudur.

Abstract

Of primary school students their parents' child rearing attitudes and personality characteristics according to the variability of this study was to examine age, gender, marital status, education level, gender which was the first child, living in their homes as property arguments have been addressed.

This study of personal information obtained By researchers for the questionnaire was created To understand the attitudes of parents Family life and child rearing scale were used and personality traits to determine the "Adjective Check list (ACL) " is used. Provincial Directorate of National Education in İstanbul Beşiktaş district application with the permission of Beşiktaş and ismail Tarman Nimetullah Mahruki Elementary School Elementary School with the parents of primary school students was conducted.

Data collected by questionnaire in resolving an argument based on differences of PARI Scale score to determine the size of the sub-hypothesis tests are carried out. Consists of two categories of independent variables in situations where the normal distribution, hypothesis testing, and the unrelated group "t" test was used. independent variables divided into two more categories in cases where the differences of PARI scale total score to determine the lower size one-way analysis of variance (ANOVA) analysis are carried out. The third of the survey data collection tool to determine the relationship between ACL and PARI Regression nalise of use. The survey results obtained by two-way as edile ali been tested and a minimum level of significance 0,05 as has been adopted. in addition 00,01 and 00,001 level, no significant result was also shown in the tables. Ali the statistical analysis of the survey was done with SPSS for Windows package program.

Configuration Research Results of the parents by the age variable and extreme pressure protection dimension of sub-disciplines; Education Level variable, with extreme protection, democratic, Home of the Red feminine, wife - My husband and Printing Imcompatibility Disciplinary Sub-sizes; Number of children according to variable extremes in sub-dimensions overprotective significant differences were found,

Personality Traits of parents attitudes to the relationship between the PARI when we examine attitudes Excessive protection of sub-dimensions of success with the ACL, Compassion Demonstration, and proximity with the positive characteristics, aggression and negative feature size; PARI democratic - to recognize the equality with the lower size and personal compatibility with feminine features, positive, aggression and negative feature size; PARI House rejection of femininity with the ACL subscales visual interest, self-blame, self-control properties with positive self-esteem, creative personality and masculine features and negative dimensions; PARI wife - husband of dissension in the ACL subscales perseverance, order, feelings of personal understanding and harmony in the negative subscale features, visual features of interest and positive; PARI Printing and Disciplinary Sub-feature size and visual interest statistically significant relationship between ACL were determined.

ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLO LİSTESİ	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Tutum Kavramı	3
1.1.1. Tutumun Tanımı.....	3
1.1.2. Tutumun Öğeleri.....	3
1.1.2.1. Bilişsel öge.....	4
1.1.2.2. Duygusal Öge.....	4
1.1.2.3. Davranışsal Öge.....	5
1.1.3. Tutumun Özellikleri.....	5
1.1.3.1. Güç Derecesi.....	5
1.1.3.2. Karmaşıklık.....	5
1.1.3.3. Diğer Tutumlar İle ilişki ve Merkezilik.....	6
1.1.3.4. Öğeler Arası Tutarlılık.....	6
1.1.3.5. Tutumlar Arası Tutarlılık.....	6
1.1.4. Tutumun Yapısı.....	7
1.1.5. Tutumların Oluşmasında Ailenin Etkisi.....	7
1.2. Kişilik Kavramı	8
1.2.1. Kişilik Gelişimine Etki Eden Faktörler.....	9
1.2.1.1. Genetik ve Biyolojik Faktörlerin Kişilik Gelişimine Etkileri...9	
1.2.1.2. Kültürel Etkenlerin Kişilik Gelişimine Etkileri.....	10

1.2.1.3.	Kişilik Gelişiminde sosyal sınıflara Bağlı Etkenler.....	11
1.2.2.	Kişilik Kuramları.....	12
1.2.2.1.	Treyt Kuramı.....	12
1.2.2.2.	Psikodinamik Kuram.....	13
1.2.2.2.1.	Kişilik Yapısı.....	13
1.2.2.2.1.1.	İd.....	13
1.2.2.2.1.2.	Ego.....	14
1.2.2.2.1.3.	Süperego.....	15
1.2.2.2.2.	Kişiliğin Gelişimi.....	16
1.2.2.2.2.1.	Oral dönem.....	17
1.2.2.2.2.2.	Anal dönem.....	17
1.2.2.2.2.3.	Fallik Dönem.....	18
1.2.2.2.2.4.	Latant (gizil) Dönem.....	18
1.2.2.2.2.5.	Genital Dönem.....	19
1.2.2.3.	Humanistik Psikoloji.....	19
1.3.	Aile ve Anne Baba Tutumları.....	21
1.3.1.	Aile.....	21
1.3.1.1.	Ailenin Birey Üzerindeki Etkileri.....	22
1.3.1.2.	Baba – Çocuk ilişkisi.....	23
1.3.1.3.	Anne – Çocuk İlişkisi.....	23
1.3.2.	Anne - Baba Tutumları.....	24
1.3.2.1.	Anne – Baba Tutumlarına İlişkin Öne Sürülen Modeller.....	24
1.3.2.1.1.	Psikodinamik Model.....	24

1.3.2.1.2.	Davranışçı Model.....	25
1.3.2.1.3.	Baumrind'in Sınıflaması.....	25
1.3.2.1.4.	Maccoby ve Martin'in iki boyutlu Bakış Açısı Modeli	27
1.3.2.2.	Anne – Baba Tutumu Türleri.....	28
1.3.2.2.1.	Baskılı Otoriter Tutum.....	28
1.3.2.2.2.	Aşırı Koruyucu Tutum.....	29
1.3.2.2.3.	Gevşek tutum.....	30
1.3.2.2.4.	Tutarsız (Dengesiz ve Kararsız) Tutum.....	31
1.3.2.2.5.	Mükemmeliyetçi Tutum.....	31
1.3.2.2.6.	Demokratik tutum.....	32
1.3.2.2.7.	Reddedici Tutum.....	33
1.4.	Araştırmanın Amacı.....	34
1.5.	Araştırmanın Önemi.....	35
1.6.	Araştırmanın Varsayımları.....	36
2.	YÖNTEM.....	37
2.1.	Örneklem.....	37
2.2.	Veri toplama Araçları.....	39
2.2.1.	Anket.....	40
2.2.2.	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI)	40
2.2.2.1.	Aşırı Koruyucu Annelik Boyutu (Faktör I)	40
2.2.2.2.	Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma Boyutu (Faktör II)	41
2.2.2.3.	Ev Kadınlığını reddetme Boyutu (Faktör III)	41
2.2.2.4.	Karı – Koca Geçimsizliği Boyutu (Faktör IV).....	41

2.2.2.5.	Baskı ve Disiplin Boyutu (Faktör V)	41
2.2.3.	Sıfat Tarama Listesi (Adjective Check list – ACL)	42
2.3.	İşlem.....	43
3.	BULGULAR.....	44
3.1.	Anket İle Toplanan Verilerin Frekans ve Yüzdelerle dağılımlarına İlişkin Bulgular.....	45
3.2.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Cinsiyet Değişkeninin karşılaştırılması.....	52
3.3.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Yaş Değişkeninin karşılaştırılması.....	53
3.4.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Eğitim Durumu Değişkeninin karşılaştırılması.....	58
3.5.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Birinci Çocukların Cinsiyet Değişkeninin karşılaştırılması.....	67
3.6.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Birinci Çocukların Yaş Değişkeninin karşılaştırılması.....	69
3.7.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Çocuk Sayısı Değişkeninin karşılaştırılması.....	73
3.8.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Oturulan Evin Özelliği Değişkeninin karşılaştırılması.....	78
3.9.	Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Sıfat Tarama Testi (ACL) Alt Boyutlarının Karşılaştırılması....	82
3.9.1.	ACL Kişilik Testi ile PARİ Aşın Koruyuculuk Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler.....	82
3.9.2.	ACL Kişilik Testi ile PARİ Demokratiklik Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler.....	84

3.9.3. ACL Kişilik Testi ile PARİ Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler.....	86
3.9.4. ACL Kişilik Testi ile PARİ Kan Koca Geçimsizliği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler.....	88
3.9.5. ACL Kişilik Testi ile PARİ Baskı-Disiplin Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler.....	90
4. TARTIŞMA.....	92
5. KAYNAKLAR.....	100
6. EKLER.....	107
6.1. Anket	
6.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği	
6.3. Sıfat Tarama Listesi (ACL)	

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1 Çeşitlik Faktör isimleri ve Betimlemeleri.....	13
Tablo 2.1 Anakütle Büyüklüklerine göre Örneklem Büyüklüklerinin Sayısı.....	39
Tablo 3.1 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Cinsiyet Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	45
Tablo 3.2 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	46
Tablo 3.3 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Medeni Durum Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	46
Tablo 3.4 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Durumu Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	47
Tablo 3.5 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	47
Tablo 3.6 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	48
Tablo 3.7 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Okul Seçimine Etki Eden Faktörler Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	48
Tablo 3.8 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	49
Tablo 3.9 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ebeveyn Türü Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	49
Tablo 3.10 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların İş Türü Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	50
Tablo 3.11 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Oturdıkları Evin Özelliği Değişkenine göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımlar.....	51

Tablo 3.12 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Otomobil Sahibi Olma Değişkenine göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar.....	51
Tablo 3.13 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Cinsiyet Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup "t" Testi Sonuçları.....	52
Tablo 3.14 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	53
Tablo 3.15 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri.....	54
Tablo 3.16 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	55
Tablo 3.17 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	56
Tablo 3.18 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	58
Tablo 3.19 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri.....	60
Tablo 3.20 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	60
Tablo 3.21 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	62

Tablo 3.22 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup "t" Testi Sonuçları.....	67
Tablo 3.23 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	69
Tablo 3.24 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri.....	70
Tablo 3.25 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	71
Tablo 3.26 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların birinci çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	72
Tablo 3.27 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	73
Tablo 3.28 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri.....	74
Tablo 3.29 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	75
Tablo 3.30 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	77

Tablo 3.31 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	78
Tablo 3.32 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri.....	79
Tablo 3.33 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	80
Tablo 3.34 PARİ Ölçeği Genel Tanımlayıcı İstatistik Değerle.....	81
Tablo 3.35 Kişilik özellikleri ile Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı.....	82
Tablo 3.36 Kişilik özelliklerinden Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları.....	82
Tablo 3.37 Kişilik özelliklerinden Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri.....	83
Tablo 3.38 Kişilik özellikleri ile Demokratik anababa tutumu arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı.....	84
Tablo 3.39 Kişilik özelliklerinden Demokratik anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları.....	84
Tablo 3.40 Kişilik özelliklerinden Demokratik anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri.....	85
Tablo 3.41 Kişilik özellikleri ile Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı.....	86
Tablo 3.42 Kişilik özelliklerinden Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları.....	86
Tablo 3.43 Kişilik özelliklerinden Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri.....	87

Tablo 3.44 Kişilik özellikleri Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı.....	88
Tablo 3.45 Kişilik özelliklerinden Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları.....	88
Tablo 3.46 Kişilik özelliklerinden Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri.....	89
Tablo 3.47 Kişilik özellikleri Baskı Disiplin alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı.....	90
Tablo 3.48 Kişilik özelliklerinden Baskı Disiplin alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları	90
Tablo 3.49 Kişilik özelliklerinden Baskı Disiplin alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri.....	91

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Doğumdan itibaren çocuk kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yöneten bir birey olabilmeyi ailesinden öğrenir.

Çocuğun kişiliği öncelikle anne-babası ile etkileşimi sonucu gelişir. Çocuğun içinde bulunduğu toplumun beklentilerine, değer yargılarına uygun, uyumlu bir birey olarak yetişmesinde önemli rol oynar. Çocuğun aile içindeki eğitimden gereği gibi yararlanabilmesi anne-babaların, çocuklarına karşı yönelttikleri sağlıklı tutuma bağlıdır. Ancak anne-babaların çocuklarına karşı tutumları her zaman sağlıklı olmayabilir. Bazı anne-babaların çocukluk yıllarında baskılı ya da aşırı gevşek bir eğitim içinde büyümeleri, parçalanmış ailelerden gelmeleri, eşlerinde aradıkları mutluluğu bulamamaları, çok genç yaşta, planlamadıkları bir zamanda ya da ekonomik yönden sıkıntılı olduklarında anne- baba olmaları ve benzeri nedenler, çocuklarına karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine neden olabilir

Bu olumsuz tutumlardan bazıları itici tutum, yetkinci tutum, aşırı koruyucu tutum, aşırı hoşgörülü/şımartıcı tutum, tutarsız tutum ve otoriter tutumdur. Olumlu tutumlardan ise demokratik tutum örnek verilebilir. İtici tutum anne-babanın çocuğu çeşitli nedenlerden dolayı istememesi ve ona karşı düşmanca duygular beslemesi olarak tanımlanabilir. Anne-babaların sevgi, ilgi ve şefkatinden yoksun olan bu çocuklarda olumlu bir benlik saygısı ve özgüven duygusu gelişmez. Anne-babaları tarafından olumlu davranışları görmezlikten gelinirken, olumsuz davranışları üzerinde odaklanılan çocuklara yetersiz, değersiz, kötü olduğu mesajı iletilmiş olur. Bu tür mesajları alan çocuklar genellikle anne-babalarının kendilerini sevmediğini, kabul etmediğini düşünebilirler ve değersiz oldukları duygusuna kapılabilirler.

Yetkinci tutum sergileyen anne-babalar çocuktan başarılı olması için aşırı bir beklenti içindedirler. Çocuklarını sık sık başka çocuklarla kıyaslarlar. Çocuğun göstermiş olduğu başarı ile yetinmezler. Yetkinci tutum genellikle çocukluk dönemleri maddi imkânsızlıklar içinde geçen anne-babalarda daha çok görülür. Bu nedenle çocuklarını kendi istekleri doğrultusunda yönlendirerek başarılı olmaları için

bir beklenti içine girebilirler ya da onlara baskı uygulayabilirler. Yetkinci tutum çocuğu ya aşırı hırslı ve atak ya da başarısız, çekingen ve yaşam sevincinden yoksun hale getirebilir

Anne-babaların aşırı derecede koruyucu tutumu çocuğu gereğinden fazla kontrol etmesi ve onlara özen göstermesi anlamına gelir. Anne-babanın aşırı koruyucu yaklaşımı çocuğun kendi kendini kontrol edebilen (otonom) bir birey olmasını ve sosyal yönden sağlıklı gelişmesini engeller. Çocuk gruba girmekte zorlanır. Kendisini gruba kabul ettirmek için toplum dışı isyankâr davranışlarda bulunabilir. Aşırı hoşgörölü anne-babalar, çocuğun davranışlarına hiçbir sınırlama getirmeyen, hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörölü ile karşılayan, kabul eden anne-babalardır. Tutarsız anne-baba tutumu karşısında çocuk ne zaman nasıl davranması gerektiğini bilemez. Bir başka olumsuz anne-baba tutumu da otoriter, baskıcı tutumdur. Otoriter anne-baba tutumu, çocukla tartışmadan, anlaşmadan, isteklerini dikkate almadan, anne-baba tarafından belirtilen kural ve emirlerin çok katı bir şekilde uygulanmasıdır

Bu çalışmanın birinci bölümünde tutum kavramı, kişilik kavramı, anne baba tutumu üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Çalışmanın nasıl yapıldığı konusunda bilgiler üçüncü kısımda ise ilköğretim öğrencilerinin anne - babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi ile ilgili bir anketin analizine yer verilmiştir.

1.1. Tutum Kavramı

1.1.1 Tutumun Tanımı

Tutumun kelime anlamına baktığımızda eğitim bilimleri sözlüğünde “Bireyin insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında takındığı davranış biçimi. “Ruh bilimleri terimleri sözlüğünde “Belirli birtakım kişi, nesne ve olaylara karşı sürekli olarak aynı biçimde davranmamıza neden olan öğrenilmiş bir eğilim” toplum bilimleri sözlüğünde ise “Belli nesnelere, olaylara, kişilere karşı belli biçimde davranma yolunda toplumsal olarak kazanılmış eğilim ya da yönelim” olarak geçmektedir. (TDK, 2009)

Tutum; yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici yâda dinamik etkiye sahip ruhsal ve sinirsel hazırlık durumudur (Özben ve Argun, 2002:18) .

Tutumlar uzun yıllardır sosyal psikolojinin ana konularından birini oluşturmuştur. Bunun nedeni, hem sosyal algımızı hem de davranışlarımızı etkilemesidir. Peki, tutumlar tam olarak nedir, nasıl tanımlanabilir? Birçok sosyal psikologun farklı kurumsal yaklaşımlardan hareket ederek tutumları farklı şekillerde kavramlaştırdıklarını görüyoruz. Tutumların birçok tanımı vardır. Ancak günümüzde birçok sosyal psikolog tarafından kabul edilen tanım: “Tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim” olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2003:102) .

Thurstone tutumu “psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesidir” şeklinde tanımlanmaktadır (Tavşancıl, 2002: 118) .

1.1.2. Tutumun Öğeleri

Tutum; bireyin belirli bir konuyla ilgili düşünce, duygu ve davranışlarından meydana gelmektedir. Tutumu oluşturan öğeler karşılıklı olarak birbirinden

etkilenmektedir. Tutumların; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır (Arkonaç, 2001: 34-36) .

Bu ögeler arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre bireyin bir konu ile ilgili bildiği o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa (bilişsel öge) , birey o konuya ilişkin olumludur (duygusal öge) , bunu sözleri veya davranışları (davranışsal öge) ile gösterir (Tavşancıl, 2002: 118).

1.1.2.1.Bilişsel Öge

Bilişsel öge Triandias tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “ bireyin düşünme süreçlerinde kullandığı bir sınıflama olgusudur. Buna aynı zamanda bilgilerin gruplanması da denilmektedir. Bireyler mesela farklı çevre kirleticilere karşı tutarlı tepkiler vermektedirler. Bu çevre kirleticiler duman, kömür, çöp, vb şeyler olabilir. Bu tutarlılık tutumun sınıflama ya da gruplama özelliğinin bir sonucudur. (Hanyaloğlu, 1995: 34)

Kişiler çevreleriyle olan ilişkilerinde bilişler sistemini kullanarak çevrelerinden gelen pek çok uyarıcıyı algılamak için onları önce gruplandırıp sonra bu gruplamaları birbiriyle ilişkilendirmektedirler. (Kağıtçıbaşı, 2003: 103)

1.1.2.2.Duygusal Öge

Tutumun bireyden bireye farklılaşan ve gerçeklerle ifade edilemeyen hoşlanma ve hoşlanmama durumunu oluşturur. Diğer bir ifadeyle duygusal ögeler olumlu ve olumsuz etkileri içermektedir. Bir nesneye dair olumlu tutumu olan birey, bu nesneyi olumlu değerlendirecek ve nesneye karşı olumlu duygular besleyecektir. (Hanyaloğlu, 1995: 34) Duygusal öge, bireyin sahip olduğu değerler sistemi ile yakından ilgili bir kavramdır. Tutumun bireyin amaçlarına hizmet edip etmemesi, olumlu veya olumsuz duyguların oluşmasına neden olmaktadır. (Kağıtçıbaşı, 2003: 103)

Tutumun duygusal ögesi olumlu ya da olumsuz tepkiye ön eğilimdir. Bununla beraber tutumun duygusal ögesi ağır basar ve bir tutumun değişmesi daha zordur. (Hanyaloğlu,1995: 34)

1.1.2.3. Davranışsal Öge

Kişinin belli bir uyarıcı grubundaki tutum objesiyle ilgili davranış eğilimini yansıtır. Söz konusu davranış yaklaşımları sözler ya da diğer hareketlerden gözlenebilir (Tavşancıl 2002:118) . Bir nesneye ilişkin tutumu olumlu olan birey bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, onu desteklemeye ve yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye ilişkin tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir. (Hanyaloğlu, 1995: 34)

1.1.3. Tutumun Özellikleri

Tutumlarından öğelerinden başka bir bütün olarak ve tek tek bazı özellikleri vardır. Bunlar güç derecesi, karmaşıklık, diğer tutumlar ile ilişki ve merkezilik, öğeler arası tutarlılık, tutumlar arası tutarlılık ve tutumun yapısıdır.

1.1.3.1. Güç Derecesi

Her tutumun bir (şiddet) gücü vardır. Bir tutumun gücü, her üç ögesinin (zihinsel, duygusal, davranışsal) gücünün toplamı olarak düşünülebilir (Kağıtçıbaşı 2003:103) . Örnek olarak yerleşmiş ve köklü tutumların gücü, diğer tutumlara göre daha yüksektir. Belli bir tutumun öğeleri arasında da kuvvet ya da güç farkı olabilir. Belli bir tutumun bilişsel ögesi kuvvetli iken, duygusal ve davranışsal öğeleri o kadar güçlü değildir. (Durmuş, 2006: 26)

1.1.3.2 Karmaşıklık

Tutumlar öğelerin karmaşıklığı bakımından farklılık gösterir. Bu öğeler yalın olabileceği gibi karmaşık da olabilir. Bir tutumun karmaşıklık derecesi bu tutumun içerdiği öğelerin sayısı ve bu öğelerin çeşitliliğine bağlı olarak değişir. Duygusal

ögede karmaşıklık boyutu bulunmaktadır. Bu duygusal öge yalın olabileceği gibi karmaşık da olabilir. Örnek olarak tanıdıklara karşı duyulan hoşlanma duygusu yalın bir ögedir, ancak yakın bir arkadaşına duyulan sevgi, hürmet ve şefkat gibi duygular ise daha karışıktırlar. Bu durum benzer şekilde davranışsal ögede de kendini gösterir. Örneğin belli bir kimse yalın bir politik görüşe sahiptir ve bunu başkalarına kabul ettirmek gibi davranışlara girmemektedir. Ancak başka bir kişi, sahip olduğu politik görüş konusunda daha aktiftir ve bunu başkalarına kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bu durumda, ikinci durumda politik tutum ile ilgili olarak davranışsal öge daha karmaşık bir yapıya sahiptir. (Durmuş, 2006: 26)

1.1.3.3. Diğer Tutumlar İle İlişki ve Merkezilik

Bazı tutumlar başka tutumlarla sıkı sıkıya bağlı oldukları halde, bazıları da diğerlerinden kopuk, adeta tek başlarına bulunabilirler. Bazı kimselerde bir tutumun merkezileşme çok belirgin bir hal alır ve o kimsenin pek çok diğer tutumunu etkisi altına alarak genel hayat görüşüne ve davranışına yön verir (Hanyaloğlu 1995:34) .

1.1.3.4. Ögeler Arası Tutarlık

Tutumların ögeleri genellikle tutarlı olma eğilimindedir. Bir ögesi olumlu olan bir tutumun diğer iki ögesi de genellikle olumludur. Tutumlar ögeleri arasındaki tutarlığın derecesi açısından farklılıklar gösterebilir. Ögeler arasında tutarlılık bulunmayan tutumlar daha kolay değişmektedir. (Aydın 1987:296)

1.1.3.5. Tutumlar Arası Tutarlık

Bir tutumun tümünün kişinin başka bir tutumuyla ya da diğer tutumlarıyla tutarlılık derecesi de önemli bir özelliktir. Araştırmalar genellikle tutumların birbiriyle tutarlı bir örüntü meydana getirdiğini göstermiştir. (Hanyaloğlu 1995:34)

1.1.4. Tutumun Yapısı

Tutum kavramı geniş bir alanı kapsamaktadır, ancak her tür davranış tutumsal bir içeriğe sahip değildir. Genel olarak tutumların özelliği örgütlenmiş düşünce yapısı içermeleridir.

Tutumları sıradan düşünce yapılarından ve bu yapıların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için Muzaffer Sheriff tarafından altı ölçüt geliştirilmiştir. Bu ölçütler (Hanyaloğlu, 1995: 35) ;

- 1) Tutumlar doğuştan edinilmez sonradan kazanılırlar. Tutumun oluşması öğrenme sürecinde ortaya çıkar. Tutum toplumsallaşma aracılığı ile kültürel olarak edinilir.
- 2) Tutumlar geçici düşünsel durumlar değildir ve ortaya çıktıktan sonra az ya da çok belli bir süre devam ederler.
- 3) Tutumlar yolu ile bireyler ve nesnelere arasındaki ilişkiler belli bir kararlılık ve düzenlilik kazanırlar.
- 4) İnsan-nesne ilişkisinde özellikle tutumlar aracılığı ile belirlenen bir etkilenme güdülenme süreci ile ortaya çıkmaktadır.
- 5) Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbirleri ile karşılaştırılabilir birçok etmenin bir arada olması zorunludur.
- 6) Kişisel tutumların oluşması ile ilgili ilkeler toplumsal tutumların oluşmasında da uygulanabilirler.

1.1.5. Tutumların Oluşmasında Ailenin Etkisi

Aile, tutumların oluşmasında ve şekillenmesinde önemli rol oynayan bir unsurdur. İlkokul çağına kadar geçen sürede çocuk, anne-babasının kendisine çeşitli konularda bilgi verecek, ödüllendirip cezalandıracak bir otorite olarak görmektedir. Okul öncesi çağındaki çocuklar ile yapılan araştırmalar, bu yaştaki çocukların çeşitli

olaylara ve durumlara ilişkin tutumlarının hemen hemen anne ve babalarının tutumlarıyla aynı paralellikte olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmada okul öncesi çocukların %95'inin, ilköğretim çağındaki çocukların %80'inin, üniversite çağındaki gençlerin ise %50-60'ının babalarıyla aynı politik partiyi destekledikleri bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinde de %50-60 arasında değişen bir oranın babalarıyla aynı politik partiyi tercih etmeleri, anne-babaların çocukların tutumlarını uzun süreli hatta hayat boyu sürebilecek bir biçimde etkilediklerinin iyi bir kanıtıdır. (Aydın, 1987:298)

1.2 Kişilik Kavramı

Kişilik, insanın çevresindekilere ve kendisine bakışını onların kurabildiği ilişki düzeylerini ve tepkilerini içeren çeşitli ortamlarda kendini gösteren bedensel, düşünsel ve ruhsal özelliklerin tümüdür. (Baldık, 2005: 451)

Kişilik teriminin yabancı dillerdeki ortak kökeni “persona” sözcüğüne dayanmaktadır. Persona sözcüğünün asıl anlamı, Latin dilinde, tiyatro oyuncularının kullandığı “maske”dir. Persona sözcüğünün Grekçe “prosopon” ve Etrüskçe “phersu” sözcükleri ile köken akrabalığı bulunduğu düşünülmektedir. Oyun sırasında yüz maskesinin altından, dolayısıyla konuşma ya da şarkılar maskenin içinden çıktığından “person” sözcüğünden asıl anlamı “içinden tınlama” olan “per-sonare” sözcüğü türedi. Personare sözcüğünden geliştirilen bir anlam farklılaşması ile anlamı, “bir başına birlik” olan “perseuna” sözcüğü ise bize bugünkü kişilik terimi hakkında bir fikir vermektedir. (Yanbastı, 1990: 9)

Psikologlara göre kişilik bireyin özel (characteristik) ve ayırıcı (distinctive) davranışlarını içermektedir (Morgan, 2000: 310) .

Kişilik kavramı ayrıca bireyin çevreye uymasını sağlayan bütün özelliklerini de içine alır. Örneğin, bireyin görünüşü, yetenekleri, dürtüleri, değerleri, inançları, duygusal tepkileri hep kişilik özellikleridir. Stres ve kişilik arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar, bireyin kişilik özelliklerini ortaya koymanın, stresi anlamadaki önemine dikkat çekmişlerdir. Kişilik, insanın kendisinde olup bitenleri değerlendirilmesi ve kendisine tatmin ve çıkar sağlayacak bir durumu geçmeyi

istemesisidir. İnsanın başkaları açısından kişiliği, onun toplum içinde belirli özelliklere ve rollere sahip olmasıdır. (Güler v.d., 2001: 7-8)

1.2.1 Kişilik Gelişimini Etki eden Faktörler

Kişilik çok sayıda faktöre bağlı olarak gelişmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir. (Chisnall, 1995: 59)

- Bireyin bulunduğu sosyal sınıfa özgü faktörler
- Genetik ve biyolojik faktör
- Bireyin içinde bulunduğu kültüre ilişkin faktörler
- Bireyin içinde yaşadığı psikolojik ortama bağlı faktörler

1.2.1.1. Genetik ve Biyolojik Faktörlerin Kişilik Gelişimine Etkileri

Kişilerin fizyolojik yapı ve özellikleri ile kişilik yapıları ve kişiliğin davranışsal yönü arasında ilişki vardır. Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bazı kuramcılar, bireyin cinsiyeti, yaşı, bedensel yapısı ile kişiliği arasında ilişki olduğunu ileri sürerler. Her ne kadar cinsiyet ve yaşla ilgili davranışlar kültürel yapıya göre belirleniyorsa da cinsiyet, yaş ve kişilik arasında bir ilişki kurmak mümkündür (Eren, 2004: 83–85)

Bedensel (fizyolojik-biyolojik) faktörler: Kişiliği oluşturan temel faktörlerden birincisi bedensel ya da fizyolojik faktörlerdir. Kişilerin fizyolojik yapı ve özellikleri ile kişilik yapıları ve kişiliğin davranışsal yönü arasında ilişki bulunmaktadır. Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bazı kuramcılar, bireyin cinsiyeti, yaşı, bedensel yapısı ile kişiliği arasında ilişki olduğunu ileri sürmektedirler. Bireyin cinsiyetine göre yapabileceği ya da yapamayacağı davranışları kişiliğin oluşmasında etkili olmaktadır. Cinsiyet kadar yaş da kişiliği etkilemektedir. Toplumun farklı yaş gruplarından beklentileri farklıdır. Bu nedenle kişiler yaşlarına göre toplumun beklentilerini karşılayacak davranışlar sergilemektedirler. Bu durum da kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Bireyin vücut yapısı da kişiliği üzerinde etkilidir. Cinsiyet, yaş, bedensel yapı gibi kalıtsal özelliklerin kişiliği etkileme derecesi bireyden bireye değişmektedir. Yani kalıtsal özellikler

kişiliği her bireyde aynı ölçüde oluşturmamaktadır (Yakut, 2006: 38; L. Atkinson vd., 1995: 526) .

Yapılan bazı araştırmalar sonucunda tek yumurta ikizlerinin kişilik özellikleri, çift yumurta ikizlerinin kişilik özelliklerine göre genetik yapıdan daha fazla etkilenmektedir. Şizofrenler üzerinde yapılan bir başka incelemede ise tek yumurta ikizlerinden birinin şizofren olması halinde, diğerinin %86 oranında bu hastalığa yakalandığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlardan da görüldüğü üzere kişilik özellikleri kalıtım yolu ile de geçmektedir. (Durmuş, 2006: 8)

Gensel özelliklerin; zihinsel özelliklerin ve davranışların ortaya çıkmasında önemi büyük iken inanç sisteminin oluşmasında, ideal ve hedeflerin belirlenmesinde, değer yargılarının oluşmasındaki önemi son derece azdır. Bu konuda yapılmış bazı çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarında göre ise birçok davranışsal Özelliğin temelinde kalıtımın önemli bir faktör olduğu ve bununla beraber gensel özelliklerin kişiliği belirleme derecesinin bireyden bireye göre değiştiği görülmüştür. (Aydın, 2000: 241) .

Bireyin zekâ düzeyi ve türü, hangi kişilik özelliklerine sahip olduğu ile yakından ilgilidir. Genel olarak zekâ, sosyal, sayısal ve mekanik olmak üzere üç boyutta el alınmıştır. Sosyal zekâ: insanlar arası ilişkilerde yeterlilik, toplumsal uyum; sayısal zekâ: matematiksel beceriler; mekanik zekâ: psiko-motor becerilerle açıklanmaktadır.

1.2.1.2.Kültürel Etkenlerin Kişilik Gelişimine Etkileri

Kişilik sadece kalıtsal faktörler tarafından belirlenemez (Güney, 2000: 258) . Bütün insanlar hem kalıtımın hem de sosyal çevrenin ortak eserleridir. Kalıtım ve çevre şartları arasındaki karşılıklı etkileşme sonucunda meydana gelen gelişmeyle birlikte olgunlaşarak belirli bir kişilik özelliği kazanmaktadırlar. Çevre şartları içerisinde insanları en fazla etkileyen faktör, fertlerin içinde yaşadıkları toplumun sosyo-kültürel özellikleridir. Her fert, kendi kültüründen yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Çoğu zaman da fertlerin bazı kişilik özellikleri, seçme şansı olmadığı için kendi kültürünün çeşitli unsurlarıyla şekillenmektedir. (Eroğlu, 2000:

140) Aslında kişiliğin bazı yönleri kültürel yapının bir fonksiyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı davranışsal özellikler ise kültürel yapıyla birlikte değişip gelişmektedir. Yemek yeme, giyinme şeklindeki değişimler ve bunun kişilik üzerindeki etkisi düşünüldüğünde kültür-kişilik ilişkisi daha açık bir biçimde görülmektedir. (Yakut, 2006: 39)

Her toplumun ayrı bir kültür yapısı vardır. Bireyin sosyal davranışları, temizlik ve yeme-içme tarzı yaşadığı toplum ile doğrudan alakalıdır. Ancak toplumun genelinde tek tip bir kültürden bahsetmek doğru değildir. (Durmuş 2006:9)

Bireysel davranışların çoğunda kişinin yaşadığı çevredeki hâkim kültürün yansıması vardır. Kişiler, belirli bir kültürel yapı içinde bulunur ve bu yapıdan yaşamı boyunca etkilenir. Kişilerin idealleri ve ilgileri kültürel yapıya biçimlendirilir ve kişiliğin oluşumunda önemli bir etkidir. (Cüceloğlu, 1997: 95)

Her kültürün kendine özgü değerleri ve davranış biçimleri vardır. Bunlar toplumdaki insan ilişkilerinin temelini oluştururlar. Böylece kültür, toplumsallaşma süreci ile kişiliğin gelişmesini etkiler. Bu nedenle insan davranışları da kültürlerine bağlıdır. (Brown, s.56)

Toplumlar da standart tek bir ortak kültür olmamakla birlikte çeşitli gruplara ait farklı unsurlar da bulunmaktadır. Çeşitli yörelerde yaşayan insanların kendilerine ait farklı kültürleri vardır. (Kulaksızoğlu 1998: 96)

1.2.1.3 Kişilik Gelişiminde Sosyal Sınıflara Bağlı Etkenler

Sosyal sınıflar birbirine benzer eğitim, meslek, ekonomik durumlara sahip insanlardan oluşan gruplara verilen addır. Belli bir insan topluluğunda yer alan bireyler, birbirlerinden farklı eğitime sahipken ekonomik düzeyleri de birbirlerine eşit değildir. Çocukluktan itibaren ortaya koyulan beklentiler bireylerin kişiliklerinin oluşumunu da etkilemektedir. (Kulaksızoğlu 1998:9)

Bireyin üyesi olduğu sosyal gruplara bağlılık derecesi, sosyal yapı içindeki gelişimlerini etkileyen faktörleri kullanabilme sansı ya da kullanma oranları kişilik farklılıklarının şekillenmesindeki önemli etkenlerdendir. (Erdoğan, 2001: 243)

İnsanların kişiliği, içinde bulunduğu toplumun özelliklerine, gelenek ve göreneklerine göre biçimlenir. Çocuk hem biyolojik olarak gelişir hem de toplumsallaşarak içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını öğrenir ve benimser; topluma uygun davranışlar geliştirmeyi zamanla öğrenir.

1.2.2. Kişilik Kuramları

Günümüzde kişiliğe ilişkin farklı kuramlar bulunmaktadır. Araştırmacılar geçmişten bugüne kadar kişilik kavramını çeşitli boyutlardan ele almış ve kişiliğin keşfi için çeşitli araştırmalar yapmışlardır. Kişilik kuramları aşağıdadır:

1.2.2.1 Treyt Kuramı

Davranışın özel ve ayırıcı yönlerini tanımlama sorununa dönük en eski psikolojik yaklaşım; dereceleme ölçekleri ve kişilik testleri ile ölçülebilecek birtakım treytlerin bir araya getirilmesidir. (Morgan, 2000: 313) .

Bu yaklaşım bireyin davranışını yönlendiren temel özelliklerini araştırmaya ve betimlemeye çalışmaktadır. Treyt kuramları insanın her birinin bir treyti temsil eden bazı kişilik boyutlarında ya da ölçeklerinde birbirinden farklı olduklarını varsaymaktadır. (Atkinson, 1995: 527)

Yine treyt yaklaşımının bilgi vermekte zorlandığı diğer bazı durumlar ise şöyledir: (Cüceloğlu,1997: 420) .

- Belirli sosyal durumlar içinde birey kişilik özelliklerini nasıl ve ne derece geliştirir?
- Özellikler (treyletler) nasıl gelişir?
- Özellikler birbirleri ile nasıl bir ilişki, nasıl bir yapılaşma ve bütünleşme gösterirler?

Bu kurama yapılan en büyük eleştirilerden biri de, treyt ölçmeye yarayan maddelerin ölçen kişiye bağlı olmasıdır. Treyt kuramı çok eleştiri aldığı için beklendiği ölçüde başarılı olmamıştır.

Tablo 1: Çeşitli Faktör İsimleri ve Betimlemeleri

Faktör İsimleri	Ölçek Boyutları
Dışa Dönüklük	Konuşkan/ Sessiz, Samimi, açık/Kapalı, Maceraperest/ Tedbirli, Girişken/Çekingen
Uyuşabilme	İyi Huyulu/Çabuk Kızan, Kıskanç değil/Kıskanç, Sakin, nazik/Dik kafalı, İşbirliğine açık/negativistik
Sorumluluk	Telaşlı, Düzenli/Boşveren, Sorumlu/Güvenilmez, Dikkatli, Titiz/Dağınık, Sebathı/Maymun İştahlı
Duygusal Dengelilik	Rahat/ Sinirli, Gergin, Sakin/ Kaygılı, Telaşsız/ Telaşlı, Hastalık hastası olmayan/ Hastalık hastası
Kültür	Sanata duyarlı/ Sanata duyarsız, Entelektüel/ Dar Görüşlü, Hayal Gücü Olan/Basit, Somut

(Kaynak: Morgan,1997,s:313).

1.2.2.2 Psikodinamik Kuram

Psikodinamik kuramın kurucularından olan Freud'un kişiliğin ve insan davranışlarının anlaşılması konusundaki en büyük katkısı bilinçdışı kavramını açıklayış ve insanların farkında olmadan bilinçdışı güçler tarafından yönetildiği yönündeki görüşleridir. Kuramına psikanaliz ismini veren Freud'un kendine özgü terapi yaklaşımı da aynı isim ile anılmaktadır (Yerlikaya, İnanç, 2008: 20) .

1.2.2.2.1.Kişilik Yapısı

Freud topografik modelinin insan kişiliğini açıklayamayacak kadar basit olduğunu bulması üzerine yapısal modeli geliştirmek için çalışmalara başladı. Bu model, kişiliği birbiriyle etkileşen üç sisteme ayırıyordu.

1.2.2.2.1.1. İd

Türkçede ilkel ben olarak da adlandırılan id “o” sözcüğünün Latince karşılığı olan bu kelime, kişiliğin en ilkel bölümüdür. Ruhsal yapının doğumda var olan

bütününden meydana gelen id, içgüdülerin ve psişik enerjinin tüm kaynağını içermektedir (Yerlikaya, İnanç 2008: 21) .

İd yeni doğan bebeklerde bulunmaktadır ve yeme içme ve artıkları atma, acıdan kaçınma ve cinsel (duygusal) haz alma gibi temel biyolojik dürtülerden oluşmaktadır. (Atkinson ve diğ: 460) Bu ilkel, kalıtsal dürtülerden, cinsiyet ve saldırganlık, diğerlerinden daha baskındır. İd davranışlarımızın altında yatan psikolojik enerjinin kaynağıdır. İd zevk ilkesine göre çalışır ve hiç geciktirilmeden bütün isteklerinin yerine getirilmesini bekler. Düşünce bu kısımda etkili değildir. (Cüceloğlu, 1997: 407)

1.2.2.2.1.2.Ego

İd'i denetleyen ve bilinçdışı kılan yapıya Freud Ego adını vermiştir. Doğuştan var olan ve zamanla gelişen ego insanın biyolojik yapısına ters olan veya gerçeklerle örtüşmeyen eylemleri bilinçaltına iter ve böylelikle onu bastırır. (Yanbastı, 1990: 21)

İd'in libido denen biyolojik, hayvansal yaşam enerjisini, dengeleyip ortamın gereklerine uygun bir biçimde ifade etmesini Ego olarak isimlendirilen kişilik birimi Sağlar. Ego, libidoyu sosyal ortama uygun bir biçimde davranışta ifade eden yapıdır. İd'den gelen bu dürtü ve güdüler bilinç düzeyine nadir olarak çıkar. (Cüceloğlu, 1997: 408)

Ego gerçeklik ilkesine uyarak çalışır. Gerçek dünya ile id arasında bir aracı olarak görev yapar. Psikanalistler ego'nun ikincil süreçlere dayalı düşünce içinde çalıştığını belirtirler. Ego akılcı ve pratiktir. İd, tam tersine mantığı hesaba katmaz ve pratik değildir. Ego çoğu kez id ile çelişki halinde olsa da esas görevinin id'in arzu ve dürtülerini olabildiğince yerine getirmek olduğunu bilir ve hep o yönde çalışır. (Cüceloğlu, 1997: 408)

Açlık birileri yemek sağlayana kadar devam eder. Mesane ya da bağırsak baskısını tuvalete gidene kadar ertelemek gerekir. Kişiliğin yeni bölümü olan ego, çocuk gerçekliğin gereklerini düşünmeyi öğrendikçe gelişir. Ego gerçeklik ilkesine

boyun eğer, dürtülerin doyurulmasının durum uygun olana kadar ertelenmesi gerekir (Atkinson 1999: 451) .

1.2.2.2.1.3.Süperego

Ben ve üstü kelimelerinin Latince karşılığı olan Süperego terimi, toplumun değerlerinin ve ahlaki yargıların içselleştirilmemiş temsilidir. Freud'a göre insan organizması süperegoya sahip olarak dünyaya gelmez. Çocuklar anne-babaları, öğretmenleri ve benzeri diğer figürlerle aralarındaki etkileşimler sonucu bunu kazanırlar. Süperego egodan 3-5 yaşında ayrılmaya başlar.

Süperego kişide yaşayan bir toplum özü; kişinin içinde yaşattığı toplum idealidir. Süperego sosyal vicdanın temsilcisidir. İnsan davranışlarının almak zorunda olduğu şekil, ırkın, sınıfın, dinin, devletin yaptırıcı gücüdür. Süperego çocukluğun ilk yıllarında, anne ve babanın yönlendirici etkileriyle egodan ayrılarak gelişmeye başlar¹. 160

Başlangıçta ana-baba çocuğun davranışını ödüllendirme ve cezalandırma yoluyla doğrudan denetler. Ana-baba standartlarının süperego içinde bütünleştirilmesine rağmen bir çocuk kendi davranışını denetime tutar. Çocuk birinin kendisine çalmanın yanlış olduğunu söylemesine gerek duymaz, ne yapması gerektiğini ona süperego söyler.

Freud süperegonun vicdan ve ego ideali olmak üzere iki alt sistemden oluştuğunu belirtmektedir. Vicdan anne-babanın kötü ve edepsiz olarak değerlendirdiği ve cezalandırdığı davranışlar ile ilgilidir. Kişinin cezalandırıcı öz-değerlendirmelerini ahlaki yasaklamalarını ve suçluluk duygularını içerir.

Süperegonun ödüllendirici yanı ego idealidir. Ebeveynlerin onayladığı ve değer verdiği davranışlar sayesinde gelişir ve kişinin ulaşıldığında özsaygı ve kıvanç duymasına yol açan mükemmellik standartlarına ulaşmaya çalışmasını sağlar. (Yerlikaya, İnanç 2008:26)

¹ Altunköprü, T., Şahsiyet Analizi, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.107

1.2.2.2.2. Kişiliğin Gelişimi

Psikanalitik gelişim kuramının iki temel dayanak noktası vardır. Birincisi erken çocukluk yaşantılarının yetişkin kişiliğinin biçimlenmesinde ciddi bir role sahip olduğunu vurgulayan “genetik yaklaşım”dır. (Yerlikaya, İnanç 2008:24) Freud kişinin yaşamının ilk beş yılında kişiliği etkileyen çeşitli gelişim evrelerinden geçtiğine inandığı geniş bir cinsellik tanımı uygulayarak açıkladığı 5 temel evreden bahseder ve bunlar psikoseksüel gelişim evreleridir.

İkinci dayanak noktasını incelediğimizde, kişinin belirli miktarda cinsel enerji ile dünyaya geldiği düşüncesidir. Sözü edilen bu gelişim dönemleri biyolojik olarak bir sıra ile ortaya çıkar ve bireyin karakteristik özelliklerinden ve kültürel mirasından bağımsızdır.

Dönem içinde, erotojen bölgeyle ilgili haz yaşantılarının aşırı ya da yetersiz olması, o dönemde takılma (fixasyon) ile sonuçlanır. Takılmaya neden olan aşırı ya da yetersiz haz yaşantılarının temel nedenlerinden biri ana-baba tutumlarıdır. Aşırı ilgi ya da engelleme birbirinin zıttı olan ancak aynı kaçınılmaz sonucu doğuran (takılmaya neden olan) farklı patojenik ana-baba tutumlarıdır. Çocuğun içinde bulunduğu dönemde aşırı haz yaşamasına ya da yaşamamasına neden olan bu tutumlar takılmaya neden olurlar ve kişiliğin sağlıklı gelişimini engelleyici niteliktedirler. Freud’un tanımladığı gelişim dönemlerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Oral dönem
- Anal dönem
- Pallik dönem
- Latant dönem
- Genital dönem

1.2.2.2.2.1. Oral Dönem

Oral dönem doğumla başlar, bir buçuk yaşına kadar devam eder. (Yanbastı, 1990: 24) Bu dönemde çocuğun ağız en önemli organdır. Ağız bu dönemde beslenme görevi görür ve aynı zamanda en önemli haz kaynağıdır. (Özkalp, 1990: 118)

Bu dönem 0-1 yaşları arasındaki bebeklik dönemini kapsamaktadır. Oral dönemde temel haz kaynağı “emme” dürtüsüdür. Emme, bağımlı ve pasif bir davranıştır. Freud’a göre anne ya da bebeğin annesi yerine geçen yetişkin tarafından çocuğun memeden erken kesilmesi ya da aksine uzun emdirilmesi durumu onun bu döneme bağımlı olmasına neden olmaktadır. Emme ihtiyacı daha sonraki yaşamında da devam etmektedir. Mesela öğrencilerin sinirli ve gergin olduğunda tırnak yemeleri Freud’un oral bağımlılık olarak tanımladığı durumdur. (Senemoğlu, 2007: 73)

1.2.2.2.2.2. Anal Dönem

Freud yaşamın ikinci yılını anal evrenin başlangıcı olarak adlandırmıştır. Bu evrede çocuğun hem dışkıyı tutmaktan hem de dışkılamaktan haz aldığını ileri sürmüştür. Bu hazlar, çocuğa tuvalet eğitimi vermeye çalışan anne ve babasıyla çatışmasına neden olur. Bu durum çocuğun dayatılmış ilk denetim deneyimini oluşturur. (Atkinson ve diğerleri:462) Anal dönem olarak adlandırılan dönemde bebek ayrışma, bireyselleşme (separation individuation) ve otonomi kazanma çabası içine girer. Bu dönem içinde, çocuk, cinsiyet farklarını ve toplum içinde farklılaşan rollerini de algılamaya başlar. (Soykan, 1998: 26) Erken anal dönemde ego, geç anal dönemde ise süperego gelişmeye başlar. Her iki dönemde de bireyin nesnelere olan ilişkisi kendine dönüktür. (Yanbastı, 1990: 24) Bu dönemdeki takıntı ve saplantılar sonucu ileriki yaşlarda bireyde takıntılı düşünceler, edilgin ve etkin eşcinsellik, düşünce bozuklukları, paranoid sendromlar gibi ruhsal bozukluklar görülebilir. (Köknel, 2005: 112)

Bir buçuk yaşında başlayıp üç yaşına kadar süren bu dönemde temel haz odağı anüs ve çevresidir. Çocuk ana-babasının bu katı tavrı karşısında dışkıyı salmayarak tepki verir ve bunu diğer davranışlarına geneller. Bu durumda anal tutucu kişilik oluşur ve çocuk inatçı Aşırı düzenli ve titiz, cimrilik gibi kişilik özelliklerini

kazanır. Çocuğun göstereceği ikinci tepki ise uygunsuz zamanlarda salması olacaktır. Bunun sonucunda anal salıcı kişilik meydana gelecektir. Anal salıcı kişilik dağınıklık, düzensizlik, savurganlık gibi kişilik özelliklerini beraberinde getirir. (Yerlikaya, İnanç 2008: 25.)

1.2.2.2.3 Fallik Dönem

Fallik dönemi, çocukların Genital bölgelerine dokunarak haz aldıklarının farkına vardıkları dönemdir. Kızlar ve erkekler karşı cinsten olan ebeveynlere karşı cinsel arzular beslenmektedir. Fallik dönemde sorun yaşayan erkek çocukları yetişkinlik yıllarında erkeklığe fazla önem gösterme, erkeklığı ispat etme çabasına girme, kendini beğenmişlik, gibi kişilik özelliklerine sahip olurken kız çocuklarında ileriki yaşlarda kadınsı özellikleri öne çıkarma, ayartıcılık ve cinsel ilişki konusunda sorunlar gibi kişilik özellikleri gözlenebilir. (Yerlikaya, İnanç 2008:25)

Çocukların dikkati tamamen cinsel organlarına yöneliktir. Büyükler için bu durum bir sorun olarak kabul edilip çocuklara aşırı baskı yapıldığı takdirde bu durum çocuklarda kaygı oluşturur. Bu durumda erkekte oedipus, kız çocukta elektro karmaşası ortaya çıkar. Başka bir deyişle cinsel sapmalar ortaya çıkar. Oedipus karmaşası, ruhsal gelişmenin bir parçasıdır, toplum ve çevre tarafından büyük ölçüde Etki söz konusudur. Süperego gelişmediği takdirde, bireyde cinsel rahatsızlıklar, otorite sorunu veya geleneksel kadın ve erkek rollerinin reddi gibi saplantılara yol açabilir. (Ünlü, 2001:132)

1.2.2.2.4 Latant (Gizil Dönem) :

6- 12 yaşlar arasında olduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde temel haz kaynağı herhangi bir organ ya da beden bölgesi değildir. Bu dönemde çocuk cinsiyet ile ilgili konulardan hoşlanmaz ve kendini daha çok oyuna verir. Gizil dönemi, daha önceki dönemlerde edinilen özelliklerin pekiştirildiği bir dinlenme ve psikoseksüel gelişimin son döneminde (genital dönem) ortaya çıkacak önemli gelişmeler için bir hazırlık dönemi olarak ta kabul görmektedir. Bu dönemde temel haz kaynağı olan bir organ yâda beden bölgesi bulunmadığından bu dönemde takılma da (fiksasyon) olması söz konusu değildir. (Yerlikaya, İnanç, 2008:26)

Libido ve ondan kaynaklanan eğilimler, davranışlar, eylemler, benliğin gelişmiş olan taraflarıyla baskı ve denetim altına alınır ve böylelikle gücü azaltılır. Bu dönemde birey toplumsal nesnelere, kişilere yönelmeye başlar. Böylelikle bireyin toplumsallaşma süreci işlemeye başlar. Yine bu dönemde öedipial özdeşleşme tamamlanır. Gençlik yaşının başlangıcına kadar süren bu dönemde cinsel roller sağlamlaşır ve pekişir. (Köknel, 2005: 113)

1.2.2.2.5 Genital Dönem:

Bu dönemde çocuk cinsel olgunluğa erişmiştir ve karşı cinsten olan bir yaşıtıyla yakın ilişkiler kurma çabasındadır. (Özkalp, 2003:119)

Normal cinsel gelişim dönemi, cinsel olgunluğa erişilen, karşı cinsle doyumlu ilişkilerin yaşandığı ve geliştirildiği bir dönemdir. Arkadaşlık, cinsiyet, meslek seçimi, evlenme gibi konularda düşünme ve hazırlık yapmaya başlama bu dönemde başlar. Bu dönemde yaşanan doyumsuzluklar sonucu birçok saplantı ortaya çıkabilir. Örneğin; bu dönemde saplantı yasayanlar, karşı cinsle ilişkilerde başarısızlık kadında soğukluk (frigite) erkekte iktidarsızlık (impotens) erken boşalma ve sık evlilikler gibi özellikleri gösterirler. (Velioğlu, 1991: 28)

Genital aşama normal gelişimin nihai hedefidir ve gerçek olgunlaşmayı temsil eder. 12 – 22 yaşlar arası görülmesi beklenen bu dönemde hızlı büyümenin gözlemlendiği, çalkantıların bulunduğu ve cinsel enerjinin genital bölgelere odaklandığı dönemdir. Fallik dönemden farklı olarak üreme fonksiyonları başlamıştır. Karşı cinse ilgi duyma ve duygusal beraberlik yaşama isteği oluşmaya başlar. (Durmuş 2006: 24)

1.2.2.3 Hümanist Psikoloji

Hümanist (İnsancıl) Yaklaşım çağdaş bir psikoloji kavramıdır. Bu ekol psikolojinin insan boyutu ve psikoloji teorisinin insan yaklaşımı ile ilgilidir. Humanistik psikoloji, davranışçı ve Psikanalitik ekollerine reaksiyon olarak

1950'lerde ortaya çıkmıştır. Humanistik yaklaşımın kökleri varoluşçu düşünceye dayanmaktadır.

Çağdaş bir psikoloji akımıdır. Kurucuları Gestaltlardan etkilenmiştir. Varoluşçu (existentialist) felsefe akımının görüşlerini benimsemişlerdir. Bu yaklaşımın öncü ve temsilcileri Rogers, Maslow, Sartre, Charolette Bühler, Frankl, Binswagner'dir. Davranışçı ve psikanalitik yaklaşımlara karşı görüşleri vardır. Özellikle insanı ele alışları açısından öteki ekollerden ayrılırlar. Bu yaklaşıma göre insan kendine göre bir değerdir, belli bir toplum düzeninin ya da iş örgütünün aracı haline getirilmemelidir. İnsan kendisinden, davranışlarından, oluşturacağı kimliğinden kendisi sorumludur. Hayatı kendisi için yaşamaya değer, anlamlı bir hale getirmek kişinin kendisine düşer. Ölümlü olan insanın hiçbir yaşantısı tekrar etmeyecektir. Geçmiş ya da gelecek değil, içinde yaşanan an önemlidir. İnsan için bilim amaç değil, ancak araç olabilir, insanı tanıırken dogmatik görüşlerden kaçınmak gerekir, insan davranışlarını denetim altına almak yerine, daha çok özgürlüğe yer vermelidir, insanı anlamak için onun içyapısını bilmek gerekir. Bunun için iç gözleme başvurmak zorunludur. İnsan cansız bir nesne olmadığından, dıştan bakılarak davranışları yordanamaz. Bu akım insanı, inceleme yöntemini getirmiştir. Psikolojiyi bir bakıma yeniden felsefeye yaklaştırmıştır. Psikolojinin amaçlarından biri insan davranışlarını kontrol etmektir. Oysa Hümanistik yaklaşımda olanlar, psikolojik kontrolün insanlığın zararına kullanılabileceği inancındadırlar. Örneğin, iyi insan yetiştirmek doğru bir amaç gibi gelebilir. Ancak bu konuda çok çeşitli görüşler ortaya atılabilir.

Bazen de psikolojinin üç değişik ekolu “davranışçılık, psikanaliz ve hümanizm” içinde algılanmaktadır. İlk ekol Ivan Pavlov'un şartlı reflex çalışmasından esinlenerek Amerika'da Watson ve Skinner'in öncülük ettiği akademik psikolojinin kurulmasına sebep olur. Abraham Maslow daha sonra davranışçılığa 'Birinci Güç' ismini vermiştir. 'İkinci Güç' Freud'un psikanaliz araştırması ile başlayarak Alfred Adler, Erik Erikson, Carl Jung, Erich Fromm, Karen Horney, Otto Rank, Melanie Klein, Harry Stack Sullivan ile devam edenlerin ekolüdür.

Tüm bu teorisyenler içinde Hümanistik Psikolojinin temelini atanlar Abraham Maslow, Carl Rogers ve Rollo May'dir. Bu ekolün diğer temsilcilerinin arasında Roberto Assagioli, Medard Boss, R.D. Laing, Gritz Perls, Anthony Sutich, Erich Fromm, Kurt Godstein, Clark Moustakas, Lewis Mumford ve James Bugental gelmektedir.

Hümanistik Psikoloji'nin terapi yöntemleri şöyle özetlenebilir: (Aanstoos, Serlin & Greening, 2000 ve Rowan, 2001) :

* Danışma: Rollo May'in Varoluşçu Psikoloji'si, Danışan Odaklı Terapi (Carl Rogers tarafından geliştirilmiştir) , Evlilik veya Aile Terapisi

* Psikoterapi: Medard Boss'un Varoluşçu psikoterapisi, Gestalt Terapi (Fritz Perls tarafından geliştirilmiştir) , Deneysel Psikoterapi, Vücut Çalışması, Psikodrama, Primal Entegrasyon, Psikosentez, Derinlemesine Terapi, Transpersonal Terapi

* Grup Çalışması : Hümanistik-Varoluşçu Grup

Hümanistik terapi; kişinin kendisini bir bütün olarak algılamasını sağlamayı hedefler, kendini gerçekleştirme (self-actualization) hedefindedir. Hümanistik düşünceye göre her birey, kendisini güçlü bir kişilik yapacak ve özalgısını sağlamlaştıracak bir takım beceriler ve kaynaklarla doğmaktadır. Bu ekolün ulaşmak istediği hedef; kişinin bu beceri ve kaynaklarını kendisi için doğru olan alanlara yönlendirme yaparak kullanmasıdır.

1.3 Aile ve Anne Baba Tutumları

1.3.1 Aile

Aile kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımların sağlandığı ve düzenlendiği temel birimdir. (Nazlı, 2007:17)

1.3.1.1. Ailenin birey üzerindeki etkileri

Toplumunu oluşturan en küçük sosyal kurum aile olduğuna göre sağlıklı toplumların oluşması açısından çocuğun eğitimi ile ilgili olarak ailenin izlediği yol çok önemlidir. Ailenin eğitime ilişkin tutumu ve eylemleri, içinde yaşanan kültürün değerlerine ve normlarına göre şekillenmektedir. Gerek kırsal gerek kentsel kültüre ait olsun her ailenin toplum içinde bir konumu vardır. Bu sosyal konum doğal olarak ailenin eğitsel ortamını da etkilemektedir. Çocuğun hızlı gelişiminin olduğu ve kişilik özelliklerini yerleştiği temel eğitim döneminde aile ortamı eğitim açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. (Kılıç, 2007: 30)

Aile kişinin içine doğduğu, ilk sosyal deneyimlerini kazandığı ve daha sonraki yıllar için gerekli ilk adımları attığı yerdir. Çocukların ya da bireylerin kişiliklerinin temelleri ailede atılır. Ailenin sağladığı öğrenme yaşantıları ve sunmakta olduğu modellerin, çocuktaki olumlu sosyal davranış ve değerlerin gelişmesinde önemli bir yeri vardır. (Ülküer ve Buz, 1988: 56)

Bu bakımdan ailenin çocuk ve yaşamı üzerinde etkisi büyüktür. Bu etkileşim daha anne karnında başlar. Bu evrede annenin duygusal dünyası, çocuğu isteyip istememesi ve benzeri faktörler karnındaki çocuk üzerinde son derece etkili olurlar. Bu evrede annenin mutsuzluğu, kızgınlığı, ruhsal durumu karnındaki çocuk üzerinde etkiye sahiptir. Annenin duyguları vücudundaki hormonlar yolu ile karnındaki çocuğa geçerler. Bu bakımdan anne çocuğu daha karnında iken etkilemeye başlar. (Örgün, 2000:19) Çocuk doğduktan sonra ise bu etkileşim artarak devam eder.

Karşılıklı ana baba çocuk etkileşimi çocuk gelişiminin kilit özelliklerindedir. Ana babanın katılması, ana babanın kendine yardım edebilme yetenekleri ve çocuk yetiştirme stilleri, ana baba ve çocuk etkileşimlerini etkileyen ve erken dönemdeki gelişmeye, okula geçişe ve çocuğun gelecekteki verimine katkıda bulunan faktörlerdir. (Kılıç, 2007:30)

Sağlıksız ailenin temelinde birbirleriyle anlaşamayan, aralarında iyi bir iletişim ve etkileşim kuramamış olan eşler bulunur. Bu doyumsuzluklar çeşitli patolojik davranışlara dönüşerek gerek esler arasında gerekse çocuklarda bazı bozulmalara yol

açabilmektedir. Ancak ailenin sağlıklı ve sağlıksız olmasında, dış uyaranların etkisi de göz önüne alınmalıdır. Aile içinde veya dışında, hastalık, ölüm, işsizlik gibi meydana gelen bazı olayların geçici de olsa, aile fonksiyonlarında birtakım bozulmalara sebebiyet verdiği kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Aile grubu içinde rol alan kişilerin eksilmesi ve ilavesi, kişilerin yaşamlarında esas olan rollerde değişiklik olması veya kendilerine uygun olmayan bir role geçmek zorunda kalmaları bazı sorun odakları yaratarak, sağlıksız davranışları arttırabilir. (Kılıç 2007:23)

Sağlıklı anne çocuk ilişkisinin oluşumunda annenin ruh sağlığı büyük önem taşımaktadır. Mutsuz bir evlilik sonucu, annenin eşinden yeterli ilgi görememesi, ailenin ekonomik sıkıntıları, babanın, çocuğun doğumunu isteksiz bir şekilde karşılaması, annenin gerginliğini artıran, dolayısıyla anne çocuk ilişkisini zedeleyen etmenlerdir

1.3.1.2. Baba – Çocuk İlişkisi:

Baba olma kavramını değişime uğratan ve babanın çocuğun eğitimindeki rolüne ilginin artmasına yol açan pek çok etken vardır. Bunlar; politik, sosyal, ekonomik alandaki değişimlerin kadın-erkek rollerini etkilemesi, çalışan anne sayısının artması, kadının tam gün dışarıda çalışması bu etkenler arasında gösterilebilir. (Günel, 2007:37)

Babalık eşin gebe olduğunu anlaşıldığı anda başlar. Erkekler baba kimliğini, hamilelik ile başlayıp doğum sonrası devam eden üç yıllık süreçte edinerek geliştirirler.

Babanın çocuğuyla hemen bağ kurması önemlidir. Çünkü çocuğun ilk beş yıllık yaşantısı, ömrünün en önemli yıllarıdır. (Karaköse&Karaköse 2007: 42)

1.3.1.3 Anne - Çocuk ilişkisi

Çocuğun doğumundan önce bütün yükün annede olması ve doğumdan sonra da ağırlıklı olarak annenin sorumluluk taşıması nedeniyle çocuğun yetiştirilmesinde annenin görevi büyük önem arz etmektedir. (Şimşek, 2008: 20)

Hayatın ilk yılında bebeğin psiko-sosyal görevi, güvenmeyi öğrenmektir. Bebek ile annesi arasındaki ilişkiden doğan güven duygusu, insanın ileride kuracağı kişiler arası ilişkilerin temelini oluşturur. Bebeğin ihtiyaçlarına annenin yerinde ve zamanında yönelebilmesi, onun sıkıntılarını giderebilmesi, sözsüz dilini anlayabilmesi anneye bebek arasında kurulan karşılıklı anlayış ve güvenin temelini oluşturur. (Yavuzer, 1995)

Annenin çocukla ilişkisinin en önemli evresi, doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Burada annenin başta eşinin desteği olmak üzere toplumca destek ve yardıma ihtiyacı vardır. Anne çocuk ilişkisinde fiziksel temas büyük önem taşır. Annenin beden kokusu, ısısı, çocuğu alış biçimi bu iletişimde çok önemlidir. Özellikle 0-3 yaş arasında olması gereken bu yakın ilişkinin gerçekleşmemesi, gelecekte görülebilen birtakım davranış bozukluklarının sebebi olarak gösterilmektedir. Yine bu dönemde annenin yokluğundan kaynaklanan “duygusal yoksunluk”, gerek zihinsel gerek duygusal ve sosyal gelişim gerilemesine ve gecikmesine neden olabilmektedir.

1.3.2 Anne Baba Tutumları

1.3.2.1 Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Öne Sürülen Modeller

1.3.2.1.1. Psikodinamik Model

Psikodinamik modelde gelişimin temel belirleyicilerinin biyolojik olduğu ve ebeveynin istekleri ile toplumsal beklentiler arasındaki çatışmanın kaçınılmaz olduğu belirtilmiştir. Çocuğun libidinal ihtiyaçları ile aile çevresi arasındaki etkileşimin çocuğun gelişimindeki bireysel farklılıkları belirlediği farz edilmektedir. Psikodinamik bakış açısındaki araştırmacılar ebeveyn çocuk arasındaki duygusal ilişkiyle ve onun çocuğun psikoseksüel, psikososyal ve kişilik üzerindeki etkisiyle ilgilenmişlerdir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal ilişkilerin bir aileden diğerine gösterdiği bireysel farklılıklar, ebeveyn tutumlarındaki farklılıklara bağlanmaktadır

Bu kuram içerisinde yer alan görüşler kaynağını, Freud'un önderliğini yaptığı, psikoanalitik kuramdan almaktadır. Enç'in Ruh Sağlığı Bilgisi kitabında (1976) özetlediği gibi, Freud'e göre insan kişiliği id (ilkel benlik) , benlik (ego) ve üst benlik (süper ego) olmak üzere üç dinamik parçadan oluşmaktadır. (Eripek, web sitesi)

1.3.2.1.2. Davranışçı Model

Davranışçılar, yakın çevreden alınan pekiştiricinin çocuğun gelişimini nasıl şekillendirdiği ile ilgilenmişler ve davranışın tutumdan daha önemli olduğunu belirterek, ebeveyn tutumlarını ebeveynlerin davranışları açısından gruplamışlardır. Çocuğun gelişimindeki bireysel farklılıkların çocuğun içinde bulunduğu öğrenme çevresindeki farklılıkları yansıttığı düşünüldüğü için, davranışçılara göre ebeveyn tutumu bu çevreyi tanımlayan davranış örüntüleridir.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/1147/13468.pdf>

Hem Psikodinamik hem de davranışçı model çocuğun sosyalleşmesinde, ebeveynin inançlarının ve çocuğun doğasının ebeveyn davranışlarının en önemli belirleyicileri olduğu görülmüştür. (Öğretir, Demiriz, 2009, s.429-431)

1.3.2.1.3. Baumrind'in Sınıflaması

Yılmaz'ın belirttiğine göre, Baumrind okul öncesi dönemdeki çocuklarla ev ortamında yaptığı gözlemlerinde ve laboratuvar çalışmalarında ebeveyn ile çocuk arasındaki etkileşimi incelemiş ve çocuk yetiştirme konusunda ana-baba stili ile ilişkili 4 boyut belirlemiştir. Bunlar ebeveyn kontrolü, ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım/destek boyutlarıdır. Ebeveyn Kontrolü boyutu, ebeveynler tarafından konulan kurallara çocukların ne oranda uymak zorunda olduklarını gösterir. Ebeveyn Çocuk iletişimde Açıklık boyutu, anne ve babaların verilecek kararlarda çocuklarının fikirlerine ve düşüncelerine ne derece saygı gösterdiklerini, bu konuda çocuklarını ne derece tevsik ettiklerini ve çocuklarının davranışlarına sınırlar getiriliyorsa bunun nedenlerini ne oranda açıkladıklarını gösterir. Olgunluk Beklentisi boyutu, anne ve babaların çocuklarını zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları için ne derece teşvik ettiklerini gösterir. Örneğin

yüksek olgunluk beklentisine sahip olan anne babalar çocuklarına, 'kendi yetenek ve çabalarıyla yamayı öğrenmelisin' mesajını verirler. Bakım-destek boyutu, anne ve babaların çocuklarına bakarken ve onlarla iliksi kurarken ne derece yakın, sevecen ve sıcak davrandıklarını gösterir. Baumrind, anılan dört boyutun kombinasyonlarına bağlı olarak üç temel ana-babalık stili ortaya koymuştur. Bunlar otoriter, demokratik ve izin verici ana-babalık stilleridir. Bu sınıflamaya göre, kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, açık iletişim ve bakım boyutlarında düşük olan ebeveynler otoriter olarak adlandırılmaktadır. Bütün boyutlarda anılan özelliklere yüksek derecede sahip olan anne babalar demokratik olarak adlandırılmaktadır. Kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında düşük, açık iletişim ve bakım boyutlarında yüksek olan anne babalar ise izin verici olarak adlandırılmaktadır. Baumrind'e göre ebeveynlerin çoğu, çocuklarıyla olan iletişimlerinde bu davranışlardan birini daha belirgin olarak benimser ve uygularlar. (Yılmaz 2007:3)

Söz konusu modele göre ebeveynliği tanımlayan iki temel boyut bulunmaktadır. Baumrind ve Coopersmith tarafından yapılan çalışmalarda öne sürülen birinci boyut; yakınlık, bakım, kabul veya sorumluluğu içermektedir. Bu boyutta yer alan özellikler çocuğa karşı kullanılış ve gösteriliş biçimine göre farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin, ebeveyn çocuğuyla duygu ve heyecanlarını paylaşması, yakınlık kurması, empatik olabileceği gibi, ihmalkâr, mesafeli ve uzak durmasıyla da olumsuz sonuçlara yol açabilir. İkinci boyutta ise, çocuğun bakımıyla ilgilenen kişinin çocuğa dönük talep karlığı, kontrolü, müdahaleciliği yer almaktadır. Bu boyutta da iki farklı sonuç ortaya çıkabilmektedir. Özellikler olumlu yönde kullanıldığında empatik, çocuğun gelişim dönemi özelliklerine uygun beklenti düzeyi, olumlu duygusal ilişkiler kurulabilmektedir. Ancak bu özellikler olumsuz açıdan değerlendirildiğinde; müdahaleci, beklenti düzeyi yüksek, ceza anlayışına dayalı bir ebeveyn- çocuk ilişkisi ortaya çıkmaktadır (Baumrind, 1996; Holden, 1997; Heriz ve Gullone, 1999; Lai ve Salili, 1999) .

Yılmaz'a (1999:104) göre, Baumrind'in yaptığı çalışmalarda, ana baba stilleri açısından bakıldığında otoriter ebeveyni olan çocukların, mutsuz, ilişkilerinde kaygılı, güvensiz, çekingen, isteksiz, kendini iyi ifade edemeyen, saldırganlık eğilimi yüksek olduğu görülmüştür. Neal ve Frick-Horbury'ye (2001) göre, otoriter ebeveyne sahip çocuklar endişeli, kızgın, saldırgan, düşük benlik saygısına sahip ve

bağlanma stillerinde de kaçınılmaz bağlanma stillerini sergilemektedirler. Ebeveyni tarafından her davranışı eleştirilen, kısıtlanan ve reddedilen çocukların genellikle bu türden davranış biçimlerine sahip oldukları yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir (Lai ve Salili, 1999) .

1.3.2.1.4 Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı Modeli

Maccoby ve Martin (1983) , Baumrind'in Ebeveyn Stillerini, iki boyut açısından ele almış ve bu iki boyutun kesiştiği noktada dört tür ana baba stili oluşturmuşlardır. İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli'nde, "duyarlık" ve "talepkarlık" boyutları yer almaktadır. Bu boyutların yüksek ya da düşük düzeyde oluşlarına göre dört temel çocuk yetiştirme stilleri farklılaşmaktadır. Ayrıca bu modelde, "izin verici" ebeveyn stili, "izin verici/şımartan" ve "izin verici/ihmalkâr" olarak iki farklı biçimde ele alınmıştır. Maccoby ve Martin'e (1983) göre dört tip ebeveyn stili şunlardır (Akt; Sümer ve Güngör, 1999:35-58; Yılmaz, 1999:99-118; Holden, 1997:27-28, <http://www.pa.edu.tr/>) :

Otoriter ebeveyn stilinde; çocuğa karşı sıkı bir denetim vardır- Kontrol üst düzeydedir- Kabul ve sevgi düzeyi düşüktür. Kesin saygı ve itaat istenmektedir. Duygusal alış- veriş sınırlıdır. Çocuğun ihtiyaçları önemsenmemektedir. Çocuğa karşı; duyarlık, kabul ve ilgi düşük, talep ve kontrol ise yüksektir.

2.Açıklayıcı /otoriter ebeveyn stilinde; denetim orta düzeydedir. Yüksek düzeyde kabul, ilgi ve sevgi vardır. İletişim, ilgi ve denetim boyutlarında olmak üzere çift yönlü olarak işlemektedir. Çocuğa karşı duyarlık, kabul, talep ve kontrol düzeyleri yüksektir.

3. İzin verici / şımartan ebeveyn stilinde; sevgi ve ilgi düzeyi çok yüksek olmasına rağmen denetim ve kontrol çok düşüktür. Aşırı kabul edici bir yaklaşım söz konusudur. Çocuğa duyarlı ve kabul edici davranılırken talep ve kontrol mekanizması son derece düşük tutulmaktadır. Aile içinde cezaya başvurulmamaktadır.

4. İzin verici/ ihmalkâr ebeveyn stili; denetim yoktur. Çocuğa sevgi, ilgi, yakınlık gösterilmemektedir. İhtiyaçlarına ilgisiz kalınmaktadır. Hem duyarlık ve kabul hem de talep ve kontrol mekanizmaları düşüktür. Çocuğa ilişkin açık ihmal söz konusudur.

İzin verici/müsamahakâr ebeveynler çocuklarına karşı sıcak ve ilgili davranırlar, çocuklarının davranışlarını çok az kontrol ederler yâda hiç etmezler ve onların tek baslarına verdikleri kararları uygulamalarına izin veren bir tutum sergilerler. Genel olarak, müsamahakâr ebeveynlerin çocukları saldırgandırlar ve sorumluluk almaktan yoksundurlar. İzin verici ihmalkâr ebeveynler ise çocukları ile aralarında bir mesafe koyma eğilimindedirler, onlara ayıracakları zaman ve enerjileri yok gibidir, onlara karşı ilgisizdirler ve çocuklarını hiçbir şekilde denetlemezler. Bu ebeveynler çocuklarının sadece yiyecek ve giyecek gibi temel ihtiyaçlarını karşılarlar fakat onlara duygusal açıdan yakınlık göstermezler ve onların okulla ilgili ya da okul dışı faaliyetleriyle ilgilenmezler (Yılmazer 2007:5)

1.3.2.2. Anne Baba Tutumu Türleri

1.3.2.2.1 Baskılı otoriter Tutum

Geleneksel Türk Aile yapısında sık rastlanan bir tutumdur. Aşırı baskılı otoriter tutum; çocuğun kişiliğine önem vermeyen bir tutumdur. Anne babanın uyguladığı katı disiplin yüzünden çocuk her kurala uymak zorunda bırakılmaktadır. (Dabak, 2007:5)

Bu tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarının kendilerinden farklı bir birey olduğu düşüncesinde değildir. Bu tutumun temel niteliği çocuğa karşı gösterilen baskıdır. Anne baba çocuklarına kesin olarak hâkim olduklarına inanırlar. Hiçbir açıklama yapmaksızın konulan kurallar vardır. Çocuklar anne babalarının koydukları bu kurallara koşulsuz uymalı ve itaat etmelidir. (Şendil,2003: 176)

Otoriter ana-baba, sevgisini, çocukta istenilen davranışların oluşması için bir pekiştirici olarak kullanır. Eğer çocuk ana-babanın istediği şekilde davranırsa sevgilerini gösterirler. Kendilerini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görürler ve çocuktan mutlak uyum beklerler. Aile içinde otoriteyi elinde tutan kişi bağımsız benlik geliştirilmesine karşıdır; herkesin boyun eğmesi, itaatkâr olması istenir. (Cüceloğlu,1992: 59)

Bu tür baskıcı ve otoriter eşler arasında da problemler mevcuttur. Anne ve baba iyi ve sağlıklı biçimde iletişime geçmezler ve aralarında sorunlar mevcuttur. Bu sorunlar anne ve baba iletişimini ve etkileşimini olduğu kadar çocuk ile olan ilişkilerini de etkilemektedir. (Durmuş 2006: 35)

Otoriter davranan ana ve baba için esas olan çocuklarının onlara itaat etmesidir. Burada çocuğun isteklerinin bir önemi yoktur. Anne ve baba çocuğu dinlemezler ve onu anlamaya çalışmazlar bunun yerine ise onu eleştirir ve baskı yolu ile kontrole çalışırlar. Önemli olan anne ve babanın isteklerinin yerine getirilmesidir. Çeşitli emir ve katı kurallar yolu ile çocuğa istediklerini yaptırmaya ve ona istedikleri biçimi vermeye çalışırlar. Bu tür anne ve babalar sıcaklıktan yoksundurlar. Onlar için esas olan kendi istekleridir. Ceza gibi disiplin yöntemleri çok sık olarak kullanılır. Bu tür anne ve babaya göre çocuk için en önemli meziyet anne ve babaya itaat ve onların dediklerinin yapılmasıdır (Kulaksızoğlu,1998:106)

Bu tür anne ve babalar çocuklarını baskı altında tutmak ve onları itaat ettirmek için çocuğa karşı utandırma, ayıplama, aşağılama ve dalga geçme gibi yöntemleri sık olarak kullanırlar (Aydın, 2002: 59) .

1.3.2.2.2. Aşırı Koruyucu Tutum

Koruyucu tutum ülkemizde baskılı ve otoriter tutum kadar sık rastlanan bir yaklaşım biçimidir. Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucu olarak çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan ve duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık, çocuğun yaşamı boyunca sürebilir ve aynı koruma duygusunu eşinden de bekleyebilir. (Özyürek 2004: 7)

Koruma güdüsü ana babanın çocukları için taşıdıkları önemli güdülerden biridir. Anne ve babanın temel görevlerinden biri öncelikle çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamak ve daha sonra da onları çevreden gelecek olan tehlikelerden korumaktır. Ancak bazı anne ve babalar bu durumu biraz abartmaktadırlar ve çocuklarına sürekli himayeye muhtaçmış gibi davranırlar. Çocukları ergenlik çağına gelmiş olsa dahi bu tür anne ve babalar müdahaleci ve korumacı tutumlarından

vazgeçmezler. Bu tip aileler çocukları hep düşman bir çevre içindeymiş gibi davranırlar ya da çocuklarının kendi başına bişey beceremeyeceklerinden endişe ederler ve bu sebepten dolayı da çocuklarına karşı aşırı düşkünlük gösterirler.

Anne babanın aşırı koruyucu yaklaşımı çocuğun kendi kendine güven duymasını engelleyerek psikososyal gelişiminde etkilemektedir. Çocuğun sosyal gelişiminde büyük rolü olan anne ve babanın yanlış ve aşırı koruyucu tutumuyla çocuk kendine güvenini sağlayamamakta birey olarak girişimci ve sosyal bir kişi olmasına fırsat verilmemektedir.

1.3.2.2.3 Gevşek Tutum

Çoğunlukla orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan aileler ile çocuğun kalabalık yetişkinler grubu içerisinde tek çocuk olarak yetiştiren ailelerde çocuk merkezci tutuma rastlanmaktadır. Böyle bir ortamda çocuğun isteklerine diğer tüm aile bireyleri kayıtsız kalmaktadır. Çünkü çocuk aile ortamında tek söz sahibi kişi durumuna gelmiştir. Ebeveyn ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişimin olmaması, çocuğun abartılan bir sevgi ortamında büyümesi ve şımartılması, onun doyumsuz bir kişi haline gelmesine neden olmaktadır. Böyle çocuklar hayatları boyunca her isteklerinin karşılanacağını zannederken, yetişkin olduklarında toplumun kendilerine vermediği hakları tanımaya kalkışmaktadırlar. Aile bireylerinin rollerine uygun davranmaları gerekirken çocuğun tüm egemenliği eline alması anne babasına hükmetmesine ve çok az saygı göstermesine sebep olmaktadır. Yavuz er'e göre gevşek ailede büyüyen, her istediği karşılanan çocuklar okula gittiklerinde aynı şeyi göremeyip çeşitli kurallarla karşılaştıklarında hayal kırıklığına uğrayarak uyum sağlamak istememektedirler. Böyle bir ortamdan gelerek okula başlayan yedi yaşındaki çocukların okula gitmeme isteği sıkça görülebilmektedir. (Yavuzer, 1997: 29-30)

Serbest tutumda çocuğa sayısız haklar tanınmıştır. Çocuğa davranışlarında sınır çekilmez, çocuk da o kurallara uymaz ve kurallara yalan, yanlış gözü ile bakar. Çocuk anne ve babadan çekineceği yerde anne ve baba çocuktan çekinir. Bu tutumun çocuk merkezli olduğu görülür. Bu tutumla yetişen çocuklar itaatkâr değildir, sorumsuz bencil ve şımarıktırlar. (Özyürek 2004: 8)

1.3.2.2.4 Tutarsız (Dengesiz ve Kararsız) Tutum

Bu tür tutumun en önemli özelliği ebeveynlerin çocuğun yaptıklarına hiç karışmayışlarıdır. Çocuğun her yaptığı hoş karşılanır. Bu tür ailelerin çocukları ile olan ilişkileri zayıftır. Çocuğa karşı bazen ilgisizdirler ve duygusal bağları zayıftır ve bazen de sıcak ve yakındırlar. Çocuk hiçbir şekilde denetim altında değildir. Bu bakımdan çocuklar bir çeşit aile otoritesi eksikliği çekmektedirler Çocuk evde ne isterse onu yapmaktadır. Ne zaman isterse o zaman yemek yer, ne zaman isterse o zaman ders çalışır ve ne zaman isterse o zaman uyur. Çocuğun her davranışı tamamı ile kendi isteklerine göredir. Bu tür çocuklar kendi arzu ve isteklerini denetlenmesini pek öğrenemezler ve bu bakımdan dış dünyada çeşitli problemlerle karşılaşır. Yani bu tür çocuklar evlerinden ayrıldıklarında ya da sosyal yaşama katıldıklarında çeşitli sorunlarla karşılaşır. En büyük sorun evdeki izin verici tutumun dış dünyada bulunamayışdır. Bu bakımdan bu şekilde izin verici bir tutum ile yetişmiş olan bu çocuklar dış dünyada hayal kırıklığına uğrarlar. Bu tip çocuklar kendi arzularını ve isteklerini denetleme yeteneğinden yoksundurlar ve bu bakımdan özellikle sebat ve konsantrasyon gerektiren işlerde başarılı olamazlar. Onlar hep kendi isteklerine göre yaşamaya alışmışlardır ve bu bakımdan da okul hayatında ya da iş hayatında başarılı olamazlar. (Şendil, 2003: 178)

Çocuğun eğitim ve gelişimini olumsuz yönde etkileyen dengesiz ve kararsız tutum birçok şekilde çocuğun karşısına çıkmaktadır. Dengesizlik ve tutarsızlık, anne baba arasındaki fikir ayrılığından kaynaklanacağı gibi, anne babanın gösterdiği değişken davranış biçimlerinden de kaynaklanabilmektedir. Yavuzer'e göre anne babanın, çocuğun yanında kendisi ile ilgili tenkitlerde bulunmaları, birinin olumlu yaklaşımına diğerinin olumsuz yaklaşması ya da birinin çocuğu sürekli kayırması, sık görülen tutarsız davranışlardır. Bunun dışında anne babanın şahsi anlamda yaptığı dengesiz ve tutarsız davranışlara da rastlanılmaktadır. (Yavuzer, 2005: 31)

1.3.2.2.5 Mükemmeliyetçi Tutum

Bu tutumdaki anne babaların çocuklarından çok başarılı olmaları ve etrafta parmakla gösterilmeleri gibi beklentileri vardır. Bu anne babalar genellikle kendi çocukluk dönemlerinde zor şartlar altında büyümüş veya sonradan iyi bir statü veya

ekonomik düzeye gelmiş yâda rekabetçi ve kıyaslayıcı bir çevresi bulunan ebeveynlerdir. Bazıları kendileri isteyip de bazı engeller nedeniyle ulaşamadıkları hedeflere çocuklarının ulaşmasını isterler. Çocuklarını ihtiyaçları doğrultusunda değil, kendi istek ve beklentileri doğrultusunda yetiştirirler. Bu anne babaları memnun etmek zordur. Sıklıkla çocuklarını başka çocuklarla kıyaslarlar. Kendi önerdikleri faaliyetlere çocukları ilgi göstermeyince demoralize olurlar. Yiyeyeceği şeylere hatta kimlerle arkadaşlık edeceklerine eleştirel bir tarzda yaklaşırlar. (Aydın,2002: 62)

Missildine (1963) , çocuğun memnuniyet duygusunu hissetmeme ve davranışlarının ailelerinin onayı için yeterince iyi olmaması ile sonuçlanan, mükemmeliyetçi ailelerin, çocuklarının davranışlarını onaylamayıp, en iyisini yapmaları için onları zorlamalarını dile getirmiştir. Böylece çocuk asla memnuniyet duygusu hissetmemekte, davranışı ailelerinin onayı için asla yeterince iyi olmamaktadır. Mükemmeliyetçiliğin sınırlı ailesel kabul ve ısrarcı ailesel isteklere dayandığına inanır. Mükemmeliyetçi ailelerin sadece kendi başarısızlıklarını küçümsemekle kalmayıp aynı zamanda çocuklarının çabalarını kabul etme ve ödüllendirmeyi de zor bulduklarını belirtmiştir (Frost ve diğ. 1991) .

Bu tutumla yetişen çocuklar koşullu sevgiye odaklanırlar. İyi olduklarında anne babaları onları sevecek, başarısız olduklarında ise sevmeyecek sanırlar. Onlar da bu sevgi türünü benimserler. İnsanlara koşullu sevgiyle yaklaşırlar. Genellikle bu çocuklar da mükemmeliyetçi olurlar ve hata kabul etmezler. Okul ve iş hayatlarında başarıyı yakalasalarda insan ilişkilerinde zorlanırlar. Hayatın mükemmel olmasını isterler ama hayatın farklı yüzüyle karşılaştıklarında mutsuz olurlar (Öz, 2005: 97) .

1.3.2.2.6 Demokratik Tutum:

Demokratik tutumda, ailenin tutumu sevgi ve bağımsızlık temelleri üzerine oturmuştur. Anne-babalar çocuğa söz hakkı tanır, kararlarına saygı duyar, onunla işbirliğine girer, çocuklarını desteklerler ve bu çocukların daha bağımsız, dışa dönük, yaratıcı oldukları gözlenir. Demokratik anne ve babaların çocukların davranışlarını daha akıllıca yönlendirdikleri söylenmektedir. Demokratik anne ve babalar çocuklarını ayrı bir kişi olarak kabul etmektedirler. Çocuklarına değer verirler ve

onların özerk ve bağımsız olarak kişilik geliştirmesine destek olurlar. (Özyürek 2007: 9)

Bu tip aileler çocuklarına karşı hoşgörü sahibidirler, ona insan olarak saygı gösterirler. Çocuklarını çok az kısıtlarlar. Çocukların arzularını diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin verirler. Çocuğun kabul edilme ve onaylanma isteklerini göz ardı etmezler. Çocuğun kendine has gelişimine destek olurlar. Bu tür aileler çocuklarının kendilerini gerçekleştirmesine izin verirler. Bunu yaparken her bireyin kendine has ve biricik olduğunu unutmaz ve göz ardı etmezler. Bu bakımdan çocuk anne babasından yeterince hoşgörü görmektedir. Bu da çocuğun kendine güvenen ve toplumsal bir birey olmasına büyük oranda yardım eder Çocuk belli sınırlar içinde özgürdür. Söz hakkı vardır ve duygu ve görüşlerine saygı duyulur. Çocuk ailesinden sevgi ve saygı görmektedir. Söyledikleri yetişkinler tarafından dinlenmektedir. İçinde yaşadığı bu ortamdan faydalanan çocuk girişimci özellikler sergiler, özgüveni tam olur ve kendi kararlarını kendi verip bu kararların sorumluluklarını almasını öğrenir. (Durmuş, 2006: 36)

1.3.2.2.7. Reddedici Tutum:

Bu tip bir tutum daha çok çocuğun istenmediği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu ise evlilik dışı bir ilişkide, istenmeyen bir gebelikte ortaya çıkmaktadır. Bundan başka anne ve baba kaynaklı başka sorunlarda bu tür reddedici bir tavrın ortaya çıkmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu tür bir tutumla yetiştirilen çocuklar herhangi bir sevgi ve ilgiden yoksundurlar. Ana ve baba tarafından çocuğa sıklıkla istenmediği duygusu verilmektedir. Bu tür tavırlar çok farklı biçimlerde ortaya konabilmektedir. Çocuk hakarete maruz bırakılabilir ya da terk edilir. Bu durumda çocuk çok yoğun bir güvensizlik hisseder insanlara karşı güvensiz olur. Çocuk anne ve babasından herhangi bir şekilde sevgi görmediği için kendisi de sevemez. Bu tür çocukları insanlarla ilişki kurarken güçlük çekerler ve çoğunlukla da iyi ilişkiler kuramazlar. Sürekli bir şeyi yâda sahip olduklarını kaybetme korkusu yaşarlar (Tuzcuoğlu, 2004: 38) .

Reddedilmiş çocuklar ilgi çekmek için olumlu davranışlarda bulunabilir ancak gerektiği ilgiyi bulamadığında bu davranışlarından vazgeçerek başka tepkiler

de gösterebilir. Kendi içine kapanarak, ailesi ile olan iletişimini zayıflatır ya da ailesinin ilgisini çekebilmek için olumsuz ve saldırgan davranışlarda bulunmaya çalışabilir. (Aydın,2005:49) .

1.4 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; İlköğretim öğrencilerinin anne – babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesidir.

İlköğretim öğrencilerinin anne – babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelendiği bu çalışma şu hipotezlere dayanmaktadır.

- Anketi cevaplayanların anne baba tutumuyla ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar yaşa göre farklılaşmaktadır.
- Anketi cevaplayanların anne baba tutumuyla ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.
- Anketi cevaplayanların anne baba tutumuyla ilgili ifadelerine verdikleri cevaplarla, birinci çocuklarının cinsiyet değişkenine göre problem çözme ölçeğine verilen cevaplar farklılaşmaktadır.
- Anketi cevaplayanların anne baba tutumuyla ilgili problem çözme ölçeğindeki ifadelerine verdikleri cevaplar birinci çocuklarının yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.
- Anketi cevaplayanların anne baba tutumuyla ilgili problem çözme ölçeğindeki ifadelerine verdikleri cevaplar çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmaktadır.
- Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Oturulan Evin Özelliği arasında ilişki vardır.

- ACL Kişilik Testi ile PARİ Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyut Puanları Arasındaki ilişki vardır.
- ACL Kişilik Testi ile PARİ Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler vardır.
- ACL Kişilik Testi ile PARİ Baskı-Disiplin Alt Boyut Puanları arasında İlişki vardır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Çocuk gelişip büyüdükçe yeni beceriler kazanmaya, kendi özdenetimini sağlamaya ve yeni davranış kalıpları geliştirmeye başlar. Bu dönemde özellikle ilköğretim çağında ailenin çocuğa rehberlik etmesi önemlidir. Yanlış anne – baba tutumu ve bozuk aile yapısı çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Anne-baba, bazen çocuğa çok şey vererek onun kendi gelişimine yön vermesini engeller. Bazen de çok az şey vererek ona gerekli desteği sağlayamaz ve uygunsuz davranış örüntülerinin gelişimine neden olur (Herken H. Özkan İ. 2007: 2) .

Bu sebeplerden dolayı anne babaların çocuk yetiştirme tutumları önem kazanmaktadır. Bu nedenle bu çalışma ilköğretim çağındaki çocukların anne ve babalarının yetiştirme tutumlarının neye göre değiştiğini ve bu değişkenlerin ne derece etkin olduğunu ortaya koyacağı için önemlidir. Ayrıca çalışmanın genel sonuçlarının. Çocukların gelişim sürecindeki başarıları için anne, babalara ve potansiyel anne – baba adaylarına katkı sağlayacağı umulmakta ve bu konuda yapılacak olan yeni araştırmalar için kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırmanın aşağıdaki maddeler halinde belirtilen alanlarda da yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anne ve babaların sahip oldukları anne ve babalık tutumları ile ilgili elde edilen bilgilerin ışığında anne – baba ve çocuk arasındaki ilişkinin pozitif yönde değiştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

- Bu araştırma okullardaki rehberlik servislerinin yıl eğitim – öğretim yılı içerisinde yaptıkları çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Gerçekleştirilen bu araştırmanın konuyla ilgili gelecekte yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir

1.6 Araştırmanın Varsayımları

İlköğretim öğrencilerinin anne – babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelendiği bu çalışma şu temel sayılıtlara dayanmaktadır:

- 1- Kişilik özellikleri ve anne baba tutumları bilimsel olarak ölçülebilen kavramlardır.
- 2- Araştırmada seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
- 3- Araştırmaya katılan anne babalar ölçme araçlarını içtenlikle, doğru ve yansız olarak cevaplandırmışlardır.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem

Hakkında bilgi edinilmek istenen herhangi bir canlılar veya cansızlar topluluğuna “**ana kütle/evren**”, gözlemlenmek üzere bu ana kütlede seçilen birimlerin oluşturduğu topluluğa ise “**örneklem**” adı verilir. Diğer bir deyişle, ana kütle bir araştırmacının ilgilendiği ve ortak özelliklere sahip birimlerden oluşan topluluğun tamamı, örneklem ise bu ana kütlede özelliklerini yansıtan bir parçasıdır. (Serper, 2000: 2)

Bu araştırmanın evrenini/ana kütlede İstanbul Beşiktaş ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarının 2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı içinde eğitim göreceğ olan birinci kademe öğrencilerinin ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklemde bu aileler arasından olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden “Kolayda Örnekleme” yöntemiyle seçtiğimiz 289 kişi de örnekleme oluşturmaktadır.

Üzerinde araştırma yapılacak bir evren hakkında bilgi derlemek için başvurulabilecek ilk ve en basit yöntem, o evreni oluşturan tüm birimler üzerinde araştırma konusuyla ilgili bilgi derlemektir, yani tam sayım yapmaktır. Ancak uygulamada genellikle evrenin tüm birimlerinden bilgi derlemeye kalkışmak çeşitli nedenlerden dolayı imkânsızdır.

(<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2294/unite03.pdf>)

Bu nedenlerin başında zaman ve maliyet kısıtları gelmektedir. Bu nedenlerle araştırmada tamsayım yapılmamış, bunun yerine örnekleme incelenmiştir. Örneklem seçimi için olasılıklı olmayan ve keyfi seçime dayanan “Kolayda Örnekleme” tercih edilmiştir.

Araştırmayı planlayan ya da (örnekleme uygulamasını yapan) kişi ya da grubun istekleri ve değer yargıları, örnekleme seçilecek birimlerin ve örnekleme

hacminin belirlenmesinde etkili oluyorsa, yapılan örnelemeye "olasılıklı olmayan örnekleme" denir.

Olasılıklı olmayan örnekleme, örneklem için birim seçiminde, keyfi seçim usulünün uygulandığı örneklemedir. Örneklem oluşturulurken, tanımlanan ana kütle-yi oluşturan birimler arasında fark gözetilir ve bütün birimlere, bilinen bir olasılıkla seçilme şansı verilmezse, söz konusu olan seçim, keyfi seçimdir.

Temsili örneklem oluşturma bakımından olasılıklı olmayan örnekleme yönteminin başarısı, örnekleme uygulamasını yürüten kişi ya da grubun araştırma konusuyla ilgili deneyimine, tanımlanan ana kütle-nin özellikleri hakkındaki öncül bilgilerine ve bu ana kütle-nin ilgilenilen özellik ya da özellikler bakımından homojenliğine bağlıdır.

Bu araştırmada kullanılan kolayda örneklemede amaç, kolayca ulaşılabilir birimlerin seçilmesiyle örneklemin oluşturulmasıdır. Örneğin; uygun görülen sokaktan, uygun görülen zamanda gelip geçen bireylerle görüşme yapılması ya da bir konferansa katılan belirli sayıdaki katılımcıdan araştırma konusuyla ilgili görüşlerinin alınması, birer kolayda örnekleme uygulamasıdır.

En kısa zamanda ve en az maliyetle bilgi üretilmesine ihtiyaç duyulduğu durumlarda kolayda örnekleme yöntemi bir seçenektir. (<http://web.sakarya.edu.tr/~adurmus/statistik/acikogretim/unite07.pdf>)

Evren büyüklükleri ve güvenilirlik düzeylerine göre örneklem hacimlerinin belirlenmesi için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bunlardan birisi de bu amaç için hazırlanmış tabloların kullanılmasıdır. Ana kütle büyüklükleri ve güvenilirlik düzeyine göre örneklem hacimlerinin nasıl belirleneceğine dair tablo aşağıda sunulmuştur (Bayram, 2004) .

Tablo 2.1

Ana kütle Büyüklüklerine Göre Örneklem Büyüklüklerinin Sayısı

Anakütle Büyüklüğü	Örneklem Büyüklüklerinin Güvenilirliği			
	$\pm \%1$	$\pm \%2$	$\pm \%3$	$\pm \%5$
1000	*	*	473	244
2000	*	*	619	278
3000	*	1206	690	291
4000	*	1341	732	299
5000	*	1437	760	303
10000	4465	1678	823	313
20000	5749	1832	858	318
50000	6946	1939	881	321
100000	7465	1977	888	321
500000	7939	2009	895	322

Not: * durumlarında evrenin %50'sinden fazlasını almak gerekir.

Bu araştırmanın örneklemini, İstanbul Beşiktaş ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının 2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı içinde eğitim göreceği olan birinci kademe öğrencilerinin ebeveynlerinin arasından random yöntemiyle, %5 güvenilirlik düzeyi dikkate alınarak seçilecektir. 2008 - 2009 eğitim ve öğretim yılında Beşiktaş ilçesinde toplam 3.137 öğrenci eğitim görmektedir. Buradan yola çıkarak örnekleminiz için gerekli olan 289 kişilik örneklem grubuna ulaşarak araştırma evreni için uygun olan örnekleme ulaşılmıştır.

Araştırmanın örneklemini 289 aileden oluşturmaktadır. Bu örneklemden 135'i erkek ve 129 tanesi kadından oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Uygulama İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra belirlenen kurumlara gidilerek yapıldı. Bu çalışmada genel bilgilere ulaşabilmek için anket formu, anne baba tutumlarını belirlemek için Aile hayatı ve

Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) ve Kişilik Özelliklerini belirlemek için Sıfat Tarama Listesi (ACL) kullanılmıştır.

2.2.1 Anket formu:

Ebeveynlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayıları çocuklarının kaçınıcı çocuk olduğu, çocuklarının kaç yaşında olduklarını ve öğrenim durumları v.b. değişkenler hakkında bilgi almak üzere hazırlanmış Anket formu oluşturuldu

2.2.2 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) :

Orijinali ABD'de Schaefer ve Bell tarafından 1958 yılında geliştirilmiştir. Annelerin aile hayatı ve çocuklarına yönelik duygularını değerlendirmek amacı ile oluşturulmuş bu ölçeğin orijinali 150 maddeden oluşmaktadır.

Ülkemize uyarlama çalışmalarının ilki Le Compte, Le Compte ve özer (1978) tarafından yapılmıştır. Ölçekteki ifade sayısı 60'a indirilmiş ve güvenilirlik katsayıları .58 ile .88 olarak bulunmuştur. Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,64 olarak ölçeğin iç tutarlılık araştırma amacına yönelik olarak yüksek olduğu kanaatine varılmıştır.

Uyarlama çalışmalarından ikincisi küçük (1987) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme tutum ölçeği Türkçe Formunun II, III ve IV. Alt ölçeklerinin yapı geçerliliği test edilmiştir.

PARI'nin içerdiği Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeklerinin 5 adet Alt ölçeği vardır. Bunlar;

2.2.2.1 Aşırı Koruyucu Annelik boyutu (Faktör I)

16 item içeren bu faktör annelerin aşın kontrol, müdahale, çocuktan çalışkan, faal ve bağımlı olmasını isteme ve çocuğun da bunu anlaması gerektiğine inanma gibi özellikleri içermektedir.

2.2.2.2. Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma Boyutu (Faktör II)

Bu boyutu içeren itemlerde çocuğa eşit haklar tanıma, onunla arkadaşlık etmek ve birçok şeyi paylaşabilmeyi kapsayan itemler vardır. Ayrıca çocuğa fikirlerini açıkça belirtmesini, destekleyici ifadelere yer veren 9 item yer almıştır.

2.2.2.3. Ev Kadınlığını Reddetme Boyutu (Faktör III.)

Annenin ev kadınlığından hoşnutsuzluğunu yansıtan 13 itemden oluşmuştur. Yeni doğan bebeğin bakımından ürkemek, sinirlilik, çocuklarla bir arada uzun süre kalmaktan hoşlanmamak gibi konuları içermektedir.

2.2.2.4 Karı – Koca Geçimsizliği Boyutu (Faktör IV)

Evlilik hayatındaki genel gerginliği içeren 6 ifade yer almaktadır. Kocanın düşüncesizliği, anneye yardımcı olmayışı ve karı-koca geçimsizliğinin çocuk yetiştirmedeki rolünü içeren itemlerden oluşmuştur

2.2.2.5 Baskı ve Disiplin Boyutu (Faktör V)

Bu boyut çocuğun tepkilerini bastırıcı ve olumsuz çocuk yetiştirme tutumunu yansıtır. Katı disipline inanma, çocuğu zorlama ve anne babanın mutlak hâkimiyetine inanma gibi konular kapsayan toplam 16 itemden oluşmuştur (Le Compte; Le Compte; Sözen, 1978,s:5) . Bu boyut, diğer dört faktör ile belirgin bir korelasyon göstererek bir örüntü oluşturan bazı alt ölçekler birleştirilerek oluşturulmuştur. Cezalandırılma, katı disiplin ve baskıya çocuğun verdiği yanıtlara karşı genel anne-baba tutumlarını ölçmeye yarar. Daha çok olumsuz bir çocuk yetiştirme tutumuna işaret eder.

Görüldüğü üzere PARI'nin 5 alt testi vardır (Toplam 60 madde) . Testi alan kişi 'Hiç Uygun Bulmuyorum'dan, 'Çok Uygun Buluyorum'a kadar giden 4 puandan

birisini seçer her puan o alt ölçek için toplanarak puanlar belirlenir. Her alt testteki puanın yüksekliği o alt testte yansıtılan tutumun onaylandığını gösterir

2.2.3. Sıfat Tarama Listesi (Adjective Check List - ACL)

Sıfat Listesi (ACL) ilk olarak 1949 yılında Berceley Kişilik Değerlendirme ve Araştırma Enstitüsü'nde (IPAR) enstitü personelinin değerlendirme programında kullanılmak üzere geliştirilmiştir.

Sıfat Listesinin temeli Q-sort tekniğidir. Bu teknik somut, bireysel ve özgül bir araçtır. Çünkü bireye ait tanımlamalar karşılaştırmaya dayalı derecelemeden çok kişisel özellikleri yansıtmaktadır. ACL aynı zamanda normatif bir özelliğe sahiptir. Bir sıfatın işaretlenmesinin başka bir sıfatın işaretlenmesi üzerinde hiçbir zorunlu etkisi yoktur. Sıfat Listesi, gündelik yaşamda niteleme ve tanımlama için kullanılan sözcük ve kavramları sistematik ve standart bir düzenleme ile sunabilmektedir. Yöntemin uygulanışı, özel bir bilgi, beceri gerektirmemektedir. Listedeki 300 sıfat, dikkatlerin kişiden kişiye değişen temel özelliklere olduğu kadar küçük farklılıklara da yönlendirilebilmesini mümkün kılar. Sıfat Listesinin temel kullanımı, verdiği cevaplar çerçevesinde onun kişiliğinin belirlenmesi doğrultusundadır. Sıfat Listesi hem bireysel hem de grup çalışmalarında kullanılmaktadır. Test, bilgisayarda puanlamaya uygun olarak düzenlenmiştir. Aynı ayrı her ölçek için elde edilen ham puanların standart puanlara dönüştürülmesi gerekmektedir. Cinsiyet ve işaretlenen sıfat sayısı için farklı standart puan tabloları bulunmaktadır. Her bir cinsiyet grubu için işaretlenen sıfat sayısı açısından 5 tane alt grup bulunmaktadır ve bu alt gruplar standardizasyon için 10 homojen alt örnek sağlamaktadır. Sıfat Listesi 300 sıfatı kapsar ve 37 alt ölçekten oluşmaktadır.

Testin orijinal güvenilirlik çalışmasında; alt ölçekler bazında elde edilen alfa katsayıları; erkeklerde, 37 ölçeğe ait katsayılar 0,56 ile 0,95 arasında değişim göstermektedir. Kadınlarda ise değişim 0,53 ile 0,94 arasındadır. Korelasyonlar arasında ortanca erkeklerde 0,76, kadınlarda 0,75'dir. Zarske'nin yaptığı çalışmada, testin devamlılık katsayısının bulunması için 199 erkek ve 45 kadın denekten oluşan bir örneklem grubu kullanılmıştır. Test-tekrar test yöntemi gereğince, bu örneklem grubuna test 6 ay ara ile iki defa uygulanmıştır. Alt ölçekler boyutunda elde edilen

test-tekrar test sonuçlarına göre; erkeklerde devamlılık katsayısı 0,34 ile 0,77 arasında, kadınlarda ise 0,47 ile 0,86 arasında değişim göstermektedir. Bazı ölçeklerde devamlılık katsayısının düşük olması, ölçme arasındaki aksaklığı olduğu kadar, kişilerdeki değişimleri de Sıfat listelerinin kimi zaman rastgele işaretlenmesinden dolayı, bu geçersiz listeyi belirlemek için bir yöntem gerekli olmuştur. Bu amaçla bir dizi araştırma yapılmıştır Araştırma kapsamı içinde çeşitli deneklere test verilerek, rastgele işaretleme yapımları istenmiştir. Daha sonra deneklere test, gerçekçi bir biçimde uygulanmıştır. Bu uygulamalardan elde edilen sonuçlar (t) testine tabi tutulmuştur. Ölçekler içinde en büyük farklılık, Genellik, Tercih edilemeyen sıfatların sayısı ve Askeri liderlik ölçeklerinden elde edilmiştir. Elde edilen bu bulgular ışığında rastgele işaretlenmiş listeleri belirlemek için, aşağıdaki formül geliştirilmiştir. Bu formülde standart puanlar kullanılmaktadır. (Düzeltilmiş puan= 2 Genellik ölçeği + Askeri liderlik – Tercih edilmeyen sıfatların sayısı) 79 Bu formüle göre 50 ve yukarısı puanlar, listelerin rastgele işaretlenmediğini göstermektedir. 20-50 arasındaki puanlar listelerin geçersiz olabileceğini düşündürmektedir. 20'nin altında; özellikle negatif puanlar, listelerin kesinlikle geçersiz ve güvenilir olmadığı anlamına gelmektedir

2.3 İşlem

Araştırma kapsamında kullanılan ankette yer alan soruların; frekans ve yüzdelik dağılımları bulunarak; bulgular bölümünde tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında; anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre PARİ Ölçeğinin alt boyut puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere hipotez testleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin iki kategoriden oluştuğu ve dağılımların normal olduğu durumlarda hipotez testi olarak ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır.

Bağımsız değişkenin ikiden daha fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda PARİ ölçeği alt boyut toplam puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) analizleri yapılmıştır. Bu işlemlerde ilk etapta tüm alt boyutlara göre kategorik değişkenlerin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve standart hataları bulunmuştur. Daha sonra puan varyanslarının homojenliğini saptamak üzere Levene istatistik değerleri bulunmuştur. F testinde istatistiksel açıdan anlamlı

farklılık bulunduğu durumlarda, fark bulunan alt boyutlar için Etakare değerleri bulunmuş ve yorumlanmıştır. Son olarak yine anlamlı fark olduğu durumlarda, ikili kategoriler arasındaki farklılıkları saptamak üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplara (post hoc) geçilmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda Scheffe testi, varyansların heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane testi kullanılmıştır.

Bu araştırmada PARİ ölçeğinin ham puanları kullanılmıştır. Bu nedenle doğrudan aritmetik ortalamalar üstünden alt boyutların karşılaştırmaları yapılamamaktadır. Bu işlemin yapılabilmesi için tüm aritmetik ortalamalar, yüzlük puan sistemi üstünden mutlak değerlere dönüştürülmüş ve bunlara göre sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırmanın üçüncü veri toplama aracı olan ACL ile PARİ arasındaki ilişkileri belirlemek üzere regresyon analizlerine yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edile tüm sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az 0,05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca 0,01 ve 0,001 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar ayrıca tablolarda gösterilmiştir. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS for Windows paket program ile yapılmıştır.

BÖLÜM III BULGULAR

Uygulama sonucunda çıkan verilerin dağılımların normalliğini sınamak için non-parametrik kolmogorov smirnov z testi uygulandı. Bunun yanında skewness ve kurtosis testleride uygulandı. Anlamlılık düzeylerinin 0,05'den daha büyük olması nedeniyle tüm alt boyut dağılımlarının normal olduğuna karar verildi. Aynı zamanda hipotez testlerinde kategori n sayılarının da genelde 30'un üstünde olması nedeniyle de parametrik istatistik teknikler kullanıldı. Non - parametrik yöntemlerin bu sebeplerden dolayı kullanılmasına gerek kalmadı

3.1 Anket İle Toplanan Verilerin Frekans ve Yüzelik Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında, araştırma grubunu oluşturan çocukları ilköğretimde okuyan anne ve babaların anket ile toplanan demografik özelliklere ilişkin frekans ve yüzelik dağılımları verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.1 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Cinsiyet	f	%
Erkek	135	46,7
Kadın	154	53,3
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların cinsiyet değişkenlerine göre frekans ve yüzelik dağılımlar Tablo 3.1'de sunulmuştur. Araştırma grubunun % 53,3'ünü kadın, % 46,7'ini ise erkekler oluşturmuştur.

Tablo 3.2 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Yaş	f	%
35 yaş ve altı	108	37,4
36-45 yaş	159	55,0
46 yaş ve üstü	22	7,6
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların yaş değişkenlerine göre frekans ve yüzelik dağılımlar Tablo 3.2’de verilmiştir. Araştırma grubunun % 55’ni 36-45 yaş grubu anne ve babalar oluşturmuştur ve yaş değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 37,4 ile 35 yaş ve altı anne ve babalar izlemiştir. Son sırada ise 20-35 yaş grubunda bulunan anne ve babalar bulunmaktadır (% 7,6) .

Tablo 3.3. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Medeni Durum Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Medeni Durum	f	%
Evli	287	99,3
Boşanmış	1	0,3
Ayrı Yaşayan	1	0,3
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların medeni durum değişkenlerine göre frekans ve yüzelik dağılımlar Tablo 3.3’de verilmiştir. Araştırma grubunun % 99,3’nü evli anne ve babalar oluşturmuştur ve medeni durum değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 0,3 ile ayrı yaşayan ve boşanmış olan anne ve babalar izlemiştir.

Tablo 3.4 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Eğitim Düzeyi	f	%
İlkokul	51	17,6
Ortaokul	25	8,7
Lise	96	33,2
Önlisans+lisans	88	30,4
Lisansüstü	29	10,0
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların eğitim düzeyi değişkenlerine göre frekans ve yüzelik dağılımlar Tablo 3.4’de verilmiştir. Araştırma grubunun % 33,2’ni lise mezunu (ortaöğretim) anne ve babalar oluşturmuştur ve eğitim düzeyi değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 30,4 ile ön lisans ve lisans mezunu anne ve babalar izlemiştir. İlkokul mezunları % 1,6 ve Lisansüstü eğitim almış olanlar % 10 ile araştırma kapsamında temsil edilmişlerdir. Son sırada ise ortaokul mezunu olan anne ve babalar bulunmaktadır (% 8,7) .

Tablo 3.5. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Çocuk Cinsiyeti	f	%
Erkek	156	54,0
Kadın	131	45,3
Yanıtsız	2	0,6
Toplam	288	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların birinci çocuklarının cinsiyet değişkenlerine göre frekans ve yüzelik dağılımlar Tablo 3.5’de sunulmuştur. Araştırma grubunun birinci çocuklarının % 54’nü erkek, % 45,3’nü ise kız çocuklar oluşturmuştur. Araştırma grubunun % ,6’sı birinci çocuklarının cinsiyetlerini açıklamamışlardır.

Tablo 3.6. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Çocuk Yaşı	f	%
10 Yaş ve altı	165	57,09
11-15 Yaş	85	29,41
16 Yaş ve üstü	40	13,80
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların birinci çocuklarının yaş değişkenlerine göre frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 3.6.'da sunulmuştur. Araştırma grubunun birinci çocuklarının % 57,09'unu 10 yaş ve altı, % 29,41'ni ise 11-15 yaş çocukları oluşturmuştur. Araştırma grubunun % 13,80'nin ise birinci çocukları 16 yaş ve üstüdür.

Tablo 3.7. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Okul Seçimine Etki Eden Faktörler Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Nedenler	f	%
Eğitim Kalitesi iyi	90	31,1
Etüt olduğundan	10	3,5
Disiplinli eğitim anlayışı	6	2,1
Sınıfların Öğrenci Sayısının Az olması	2	0,7
Tam Gün Eğitim olması	4	1,4
Eve yakın ve Güvenli olması	138	47,8
Sınav sisteminin iyi olması	21	7,3
Zorunlu eğitim	3	1,0
Yanıtsız	15	5,2
Toplam	289	100,0

Tablo 3.7'de araştırma kapsamındaki anne ve babaların çocuklarının okulunu seçerken temel aldıkları kriterler değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları

sunulmuştur. Anne ve babaların birinci olarak temel aldıkları okul kriteri eve yakın ve güvenli okul ortamı olmuştur (% 47,8) . Bunu % 31,1 ile okulun verdiği eğitim kalitesinin iyi olması izlemiştir. %7,3 ile sınav sistemin iyi olması üçüncü temel nedeni oluşturmuştur. Diğer anket seçenekleri yüzde onun altında değerlere sahip olmuştur. Anketin ilgili maddesini anne ve babaların % 5,2'si yanıtsız bırakmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların birinci çocukları resmi eğitim okullarında eğitim görmektedirler. Bu maddenin özel okul seçeneği hiç işaretlenmediği için, tablosu düzenlenmemiştir.

Tablo 3.8 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Çocuk Sayısı	f	%
Bir çocuk	89	30,8
İki çocuk	163	56,4
Üç ve daha fazla	37	12,8
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların çocuk sayısı değişkenlerine göre frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 3.8'de sunulmuştur. Araştırma grubunun % 56,4'ü iki çocuğa sahiptir ve bu sonuç ile ilk sırayı almışlardır. Bunu % 30,8 ile tek çocuklu aileler izlemiştir. Son sırada % 12,8 ile üç ve daha fazla çocuğa sahip aileler yer almaktadır.

Tablo 3.9. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ebeveyn Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Ebeveyn Türü	f	%
Baba	135	46,7
Anne	154	53,3
Toplam	289	100,0

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların ebeveynlik türü değişkenlerine göre frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 3.9'da sunulmuştur. Bu

tabloda elde edilen sonuçlar Tablo 1 ile uyumluluk göstermektedir. Araştırma grubunun % 53,3'ünü anneler, % 46,7'ini ise babalar oluşturmuştur.

Tablo 3.10. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların İş Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

İş Türü	f	%
asker	53	18,3
memur	49	17,0
serbest meslek	27	9,3
İş Türü	f	%
finans	2	,7
Ev Hanımı	108	37,4
İşçi	25	8,7
Eğitim	8	2,8
Medya	3	1,0
Tekstil	1	,3
Sağlık	7	2,4
Emekli	6	2,1
Toplam	289	100,0

Tablo 3.10'da araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların çalıştıkları iş kolu değişkenine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları bulunmaktadır. 154 kişilik anne grubunun % 70,3'ü ev kadınıdır (Tüm grubun %37,4) . Kadınların % 29,87'si iş yaşamının içinde yer almaktadır. Grubun tümü dikkate alındığında % 18,3'lük grup asker, % 17'lik grup devlet memurudur. Serbest meslek alanında çalışanlar, araştırma kapsamında % 9,3 ile temsil edilmişlerdir. Diğer iş alanları % 5'in altında dağılımlara sahip olmuştur.

Tablo 3.11. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Oturdukları Evin Özelliği Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Ev Özelliği	f	%
Kira	182	63,0
Kendi evimiz	65	22,5
Aile Yakınlarına ait	42	14,5
Toplam	289	100,0

Anne ve babaların çocukları ile birlikte oturdukları evin özelliğine ait frekans ve yüzelik dağılım Tablo 3.11’de gösterilmiştir. Ailelerin % 63’ü kiralık evde oturmaktadır. Bunu % 22,5 ile kendi sahibi oldukları evde oturan aileler izlemiştir. Araştırma kapsamındaki anne ve babaların % 14,5’u aile yakınlarından birinin evinde oturmaktadırlar.

Tablo 3.12. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Otomobil Sahibi Olma Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımlar

Otomobil Özelliği	f	%
Otomobilimiz var	145	50,2
Yok	140	48,4
Şirkete ait otomobil kullanıyorum	4	1,3
Toplam	289	100,0

Anne ve babaların otomobil sahibi olma değişkenine ait frekans ve yüzelik dağılım Tablo 3.12’de gösterilmiştir. Ailelerin % 50,2’sinin kendilerine ait bir arabaları vardır. Arabası olmayan aileler % 48,4 ile araştırmada temsil edilmişlerdir. % 1,3’ük bir grup ise, çalıştıkları şirkete ait bir arabayı kullandıklarını açıklamışlardır.

3.2 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Cinsiyet Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.13 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Cinsiyet Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

	Cins	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
Aşırı Koruyucu	Erkek	135	44,896	8,69918	,74871	,899	287	,370
	Kadın	154	43,980	8,59584	,69267			
Demokratik	Erkek	135	29,244	50,05709	,43524	-	287	,926
	Kadın	154	29,292	3,69052	,29739			
Ev Kadınlığını Red	Erkek	135	28,392	6,22237	,53554	1,12	287	,263
	Kadın	154	27,539	6,64519	,53548			
Karıkoca Geçimsizliği	Erkek	135	12,607	3,42095	,29443	-	287	,143
	Kadın	154		13,246	,31491			
Baskı-Disiplin	Erkek	135	36,711	7,59111	,65334	,886	287	,376
	Kadın	154	35,902	7,86468	,63375			

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların cinsiyet değişkenine göre Aile Ortamı Ölçeği (PARI) Alt Ölçek Toplam puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları Tablo 3.13’de sunulmuştur. Kadınların aşırı koruculuk ortalaması 43,98 iken, erkeklerinki 44,90’dur. Demokratik ana baba tutumunda erkek ortalaması 29,24 iken, kadınların ortalaması 24,29 olmuştur. Ev kadınlığını reddetme boyutunda ortalamalar; kadınlarda 27,54 iken, erkeklerde 28,39’dur. Karıkoca geçimsizliği ortalamaları incelendiğinde; kadınların ortalamasının (13,25) , erkeklerinkinden (12,61) çok az daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak baskı-disiplin boyutunda ise erkeklerin aritmetik ortalaması (36,71) , kadınlarinkinden (35,90) biraz daha yüksektir. Yapılan analizler sonucunda hiçbir alt boyutta istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05) . Anne ve babaların aile ortamını değerlendirme özellikleri birbirinden farklılaşmamıştır. Çocuklarının

eğitimi konusunda anne ve babalar benzer çocuk yetiştirme tutumuna sahip olmuşlardır.

3.3 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ) Testi alt boyutları ile Yaş Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.14. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine GÖre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Yaş		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Aşırı Koruyucu	35 yaş ve altı	108	44,1852	8,93920	,86017
	36-45 yaş	159	44,6918	8,36505	,66339
	46 yaş ve üstü	22	52,5909	12,74534	2,71732
	Toplam	289	45,1038	9,19860	,54109
Demokratik	35 yaş ve altı	108	28,8704	4,19188	,40336
	36-45 yaş	159	29,5660	4,55838	,36150
	46 yaş ve üstü	22	29,0909	3,87801	,82679
	Toplam	289	29,2699	4,37438	,25732
Ev Kadınlığını Red	35 yaş ve altı	108	27,7963	6,68764	,64352
	36-45 yaş	159	28,1950	6,52888	,51777
	46 yaş ve üstü	22	26,7727	4,54535	,96907
	Toplam	289	27,9377	6,45413	,37965
Karıkoca Geçimsizliği	35 yaş ve altı	108	12,7870	3,56790	,34332
	36-45 yaş	159	12,9748	3,77358	,29926
	46 yaş ve üstü	22	13,5455	3,85113	,82106
	Toplam	289	12,9481	3,69601	,21741
Baskı-Disiplin	35 yaş ve altı	108	36,1759	8,36082	,80452
	36-45 yaş	159	39,0818	8,97463	,71173
	46 yaş ve üstü	22	35,0000	7,29644	1,55561
	Toplam	289	37,6851	8,74769	,51457

Aşırı koruyuculuk alt boyutunda 46 yaş ve üstü anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (52,59) . Bunu 44,69'luk ortalama ile 36-45 yaş grubu

anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 35 yaş ve altı anne ve babalar yer almıştır (44,19) (Tablo 3.14) .

Demokratiklik alt boyutunda 36-45 yaş grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (29,56) . Bunu 29,09'luk ortalama ile 46 yaş ve üstü grubu anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 35 yaş ve altı anne ve babalar yer almıştır (28,87) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda 36-45 yaş grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (28,20) . Bunu 27,79'luk ortalama ile 35 yaş ve altı grubu anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 46 yaş ve üstü anne ve babalar yer almıştır (26,77) .

Karıkoca Geçimsizliği alt boyutunda 46 yaş ve üstü anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (13,55) . Bunu 12,97'lik ortalama ile 36-45 yaş grubu anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 35 yaş ve altı anne ve babalar yer almıştır (12,79) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda 36-45 yaş grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (39,08) . Bunu 36,18'lik ortalama ile 35 yaş ve altı grubu anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 46 yaş ve üstü anne ve babalar yer almıştır (35,00) .

Tablo 3.15 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Aşırı Koruyucu	5,100	2	286	,007**
Demokratik	,311	2	286	,733
Ev Kadınlığını Red	1,497	2	286	,225
Karıkoca Geçimsizliği	,508	2	286	,602
Baskı-Disiplin	1,861	2	286	,157

Tablo 3.15’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların yaş değişkenine göre PARİ test alt boyut puanları varyans homojenliği için yapılan levene istatistik değerleri yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda anne ve babaların aşırı koruyuculuk alt boyut puan varyanslarının heterojen olduğu anlaşılmıştır ($p<0,01$) . Bu alt boyut dışındaki diğer alt boyutlarda levene istatistiğinde anlamlı bir sonuç bulunmadığı için varyansların homojen olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.16. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	1351,372	2	675,686	8,396	,000***
	Gruplariçi	23017,514	286	80,481		
	Toplam	24368,886	288			
Demokratik	Gruplararası	31,888	2	15,944	,832	,436
	Gruplariçi	5479,060	286	19,158		
	Toplam	5510,948	288			
Ev Kadınlığını Red	Gruplararası	42,541	2	21,270	,509	,602
	Gruplariçi	11954,338	286	41,798		
	Toplam	11996,879	288			
Karıkoca Geçimsizliği	Gruplararası	10,766	2	5,383	,392	,676
	Gruplariçi	3923,456	286	13,718		
	Toplam	3934,221	288			
Baskı- Disiplin	Gruplararası	714,752	2	357,376	4,793	,009**
	Gruplariçi	21323,595	286	74,558		
	Toplam	22038,346	288			

* $p<0,05$ ** $p<0,01$ *** $p<0,001$

Tablo 3.16’da araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların yaş değişkenine göre PARİ test alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda aşırı koruyuculuk

($p < 0,001$) ve baskı disiplini ($p < 0,01$) boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların yaş düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuk ve baskı-disipline yönelik anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Yaş değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 5,5'ni açıklamaktadır (Eta: 0,055) . Yine yaş değişkeni disiplin-baskı boyutunun toplam puanlarının varyansının % 3,2'ni (Eta: ,032) açıklamaktadır.

Bu ki alt boyut dışındaki diğer alt boyut puan ortalamaları, yaş düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar yaratmamıştır ($p > 0,05$) .

ANOVA'da istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların elde edildiği alt boyutlarda, bu farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu kümülatif farklılığın hangili ikili karşılaştırmalardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir. Tablo 14'de varyans homojenliğinin olduğu durumlarda scheffe test, varyans heterojenliğinin olduğu durumlarda ise tamhane testi kullanılmıştır.

Tablo 3.17. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalar arası Fark (I-J)	Std. Hata	p
Aşırı Koruyucu	Tamhane	35 yaş ve altı	36-45 yaş	-,50664	1,08627	,954
			46 yaş ve üstü	-8,40572 (*)	2,85021	,020*
		36-45 yaş	35 yaş ve altı	,50664	1,08627	,954
			46 yaş ve üstü	-7,89909 (*)	2,79712	,028*

Tablo 3.17. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları –Devam-

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalar arası Fark (I-J)	Std. Hata	p
		46 yaş ve üstü	35 yaş ve altı	8,40572 (*)	2,85021	,020*
			36-45 yaş	7,89909 (*)	2,79712	,028*
Baskı-Disiplin	Scheffe	35 yaş ve altı	36-45 yaş	-2,90584 (*)	1,07669	,027*
			46 yaş ve üstü	1,17593	20,01974	,844
		36-45 yaş	35 yaş ve altı	2,90584 (*)	1,07669	,027*
			46 yaş ve üstü	4,08176	1,96416	,117
		46 yaş ve üstü	35 yaş ve altı	-1,17593	20,01974	,844
			36-45 yaş	-4,08176	1,96416	,117

46 yaş ve üstü anne ve babaların aşırı korucuğa dayalı çocuk yetiştirme tutumları hem 36-45 yaş hem de 35 yaş ve altı anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. Baskı disiplin boyutunda ise 36-45 yaş anne ve babaların puanları, 35 yaş ve altından anlamlı derecede daha yüksektir. Bunun dışındaki alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Anne ve babaların yaşları ilerledikçe çocuklarına karşı daha hoşgörülü davrandıkları, çocuklarının davranışları konusunda daha toleranslı oldukları; buna karşılık orta yaş grubunda ki anne ve babalarında, daha genç anne ve babalardan daha disiplinli bir yetiştirme tarzı benimsedikleri anlaşılmaktadır.

3.4 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Eğitim Durumu Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.18 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Yaş		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Aşırı Koruyucu	İlkokul	51	49,2745	6,98020	,97742
	Ortaokul	25	49,6400	7,92612	1,58522
	Lise	96	43,8021	8,38246	,85553
	Önlisans+lisans	88	42,2273	8,34008	,88906
	Lisans üstü	29	39,9655	8,27424	1,53649
	Toplam	289	44,4083	8,64135	,50831
Demokratik	İlkokul	51	27,5294	3,12636	,43778
	Ortaokul	25	29,6800	4,55265	,91053
	Lise	96	28,9271	3,61356	,36881
	Önlisans+lisans	88	30,2273	5,56410	,59314
	Lisans üstü	29	30,2069	3,35282	,62260
	Toplam	289	29,2699	4,37438	,25732
Ev Kadınlığını Red	İlkokul	51	29,8627	6,52386	,91352
	Ortaokul	25	29,8800	6,61639	1,32328
	Lise	96	27,3229	6,29033	,64200
	Önlisans+lisans	88	27,3409	6,24203	,66540
	Lisans üstü	29	26,7241	6,75011	1,25346
	Toplam	289	27,9377	6,45413	,37965
Karıkoca Geçimsizliği	İlkokul	51	15,0000	3,83667	,53724
	Ortaokul	25	14,3600	3,77359	,75472
	Lise	96	12,6667	3,50839	,35807
	Önlisans+lisans	88	12,1932	3,44700	,36745
	Lisans üstü	29	11,3448	3,02697	,56209
	Toplam	289	12,9481	3,69601	,21741

Tablo 3.18 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri
-Devam-

Yaş		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Baskı-Disiplin	İlkokul	51	40,3529	7,07057	,99008
	Ortaokul	25	41,1200	7,25328	1,45066
	Lise	96	360,0521	7,61075	,77677
	Önlisans+lisans	88	33,6705	7,07711	,75442
	Lisans üstü	29	33,6207	6,99190	1,29836
	Toplam	289	36,2803	7,73527	,45502

Aşırı koruyuculuk alt boyutunda ortaokul mezunu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (49,64) . Son sırada lisans üstü eğitim alan anne ve babalar yer almıştır (42,23) (Tablo 18) . Düşük eğitim düzeyinde olan ebeveynlerde aşırı koruyuculuk davranışı artış göstermiştir.

Demokratiklik alt boyutunda önlisans ve lisans eğitimi almış olan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (30,23) . Son sırada ilkokul mezunu anne ve babalar yer almıştır (27,53) . Genel olarak anne ve babaların eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik çocuk yetiştirme tutumları yükselme göstermiştir.

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda ortaokul mezunu grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (28,88) . Son sırada lisans üstü eğitim almış anne ve babalar yer almıştır (26,72) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda ilkokul mezunu grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (15,00) . Son sırada lisans üstü eğitim almış anne ve babalar yer almıştır (11,34) . Yine eğitim seviyesi arttıkça karı koca geçimsizliği azalma göstermiştir.

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda ortaokul mezunu grubu anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (41,12) . Son sırada lisans üstü eğitim

almış anne ve babalar yer almıştır (33,62) . Yine eğitim seviyesi arttıkça baskı-disiplin anlayışı azalma göstermiştir.

Tablo 3.19. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Aşırı Koruyucu	,970	4	284	,425
Demokratik	1,142	4	284	,337
Ev Kadınlığını Red	,552	4	284	,698
Karıkoca Geçimsizliği	,542	4	284	,705
Baskı-Disiplin	,926	4	284	,449

Tablo 3.19’da araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların eğitim düzeyi değişkenine göre PARI test alt boyut puanları varyans homojenliği için yapılan levene istatistik değerleri yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda anne ve babaların tüm alt boyut puan varyanslarının homojen olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.20. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	2918,244	4	729,561	11,147	,000***
	Gruplarıçi	18587,577	284	65,449		
	Toplam	21505,820	288			
Demokratik	Gruplararası	276,099	4	69,025	3,745	,005**
	Gruplarıçi	5234,849	284	18,433		
	Toplam	5510,948	288			

Tablo 3.20. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları – Devam-

Ev Kadınlığını Red	Gruplararası	393,644	4	98,411	2,409	0,050*
	Gruplarıçi	11603,235	284	40,856		
	Toplam	11996,879	288			
Karıkoca Geçimsizliği	Gruplararası	396,860	4	99,215	7,966	,000***
	Gruplarıçi	3537,361	284	12,455		
	Toplam	3934,221	288			
Baskı-Disiplin	Gruplararası	2241,000	4	560,250	10,614	,000***
	Gruplarıçi	14991,297	284	52,786		
	Toplam	17232,298	288			

* p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Tablo 3.20’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların eğitim düzeyi değişkenine göre PARİ test alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda PARİ’nin tüm alt boyutlarında istatistiksel açıdan en az 0,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların eğitim düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyi değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 13,6’nı açıklamaktadır (Eta: ,136) . Demokratik tutum değişkeninin % 5’ini, evkadınlığını reddin % 3,3’nü ve karıkoca geçimsizliğinin %10,1’ni eğitim düzeyi karşılamaktadır. Yine eğitim değişkeni disiplin-baskı boyutunun toplam puanlarının varyansının % 13’nü (Eta: ,130) açıklamaktadır.

ANOVA’da istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların elde edildiği alt boyutlarda, bu farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu kümülatif farklılığın hangili ikili karşılaştırmalardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir. Eğitim düzeyi açısından tüm alt boyutlarda varyans homojenliği saptandığı için, post hoc teknik olarak scheffe testi kullanılmıştır.

Tablo 3.21. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalara rası Fark (I-J)	Std. Hata	P
Aşırı koruyucu	Scheffe	ilkokul	ortaokul	-,36549	1,97517	1,000
			lise	5,47243 (*)	1,40181	,005**
			lisans	7,04724 (*)	1,42375	,000***
			Master	9,30899 (*)	1,88154	,000***
		ortaokul	ilkokul	,36549	1,97517	1,000
			lise	5,83792 (*)	1,81652	,037*
			lisans	7,41273 (*)	1,83350	,003**
			Master	9,67448 (*)	2,20790	0,001**
		lise	ilkokul	-5,47243 (*)	1,40181	,005**
			ortaokul	-5,83792 (*)	1,81652	,037*
			lisans	1,57481	1,19394	,783
			Master	3,83657	1,71424	,289
		lisans	ilkokul	-7,04724 (*)	1,42375	,000***
			ortaokul	-7,41273 (*)	1,83350	,003**
			lise	-1,57481	1,19394	,783
			Master	2,26176	1,73223	,790
		Master	ilkokul	-9,30899 (*)	1,88154	,000***
			ortaokul	-9,67448 (*)	2,20790	0,001** *
			Lise	-3,83657	1,71424	,289
			Lisans	-2,26176	1,73223	,790

Tablo 3.21. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları – Devam-

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalar arası Fark (I-J)	Std. Hata	P
demokratik	Scheffe	ilkokul	ortaokul	-2,15059	1,04820	,380
			Lise	-1,39767	,74393	,475
			Lisans	-2,69786 (*)	,75557	0,014*
			Master	-2,67748	,99851	,129
		ortaokul	İlkokul	2,15059	1,04820	,380
			Lise	,75292	,96401	,962
			Lisans	-,54727	,97302	,989
			Master	-,52690	1,17171	,995
		lise	İlkokul	1,39767	,74393	,475
			ortaokul	-,75292	,96401	,962
			Lisans	-1,30019	,63361	,380
			Master	-1,27981	,90973	,740
		lisans	İlkokul	2,69786 (*)	,75557	0,014*
			ortaokul	,54727	,97302	,989
			Lise	1,30019	,63361	,380
			Master	,02038	,91928	1,000
		Master	İlkokul	2,67748	,99851	,129
			ortaokul	,52690	1,17171	,995
			Lise	1,27981	,90973	,740
			Lisans	-,02038	,91928	1,000

Tablo 3.21. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları – Devam-

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalararası Fark (I-J)	Std. Hata	P
Evkadınlğıred	Scheffe	ilkokul	ortaokul	-0,01725	1,56057	1,000
			Lise	2,53983	1,10756	,265
			Lisans	2,52184	1,12489	,287
			Master	3,13861	1,48659	,350
		ortaokul	İlkokul	0,01725	1,56057	1,000
			Lise	2,55708	1,43522	,530
			Lisans	2,53909	1,44863	,547
			Master	3,15586	1,74445	,514
		lise	İlkokul	-2,53983	1,10756	,265
			ortaokul	-2,55708	1,43522	,530
			Lisans	-0,01799	,94333	1,000
			Master	,59878	1,35441	,995
		lisans	İlkokul	-2,52184	1,12489	,287
			ortaokul	-2,53909	1,44863	,547
			Lise	0,01799	,94333	1,000
			Master	,61677	1,36862	,995
		Master	İlkokul	-3,13861	1,48659	,350
			ortaokul	-3,15586	1,74445	,514
			Lise	-,59878	1,35441	,995
			Lisans	-,61677	1,36862	,995

Tablo 3.21. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları – Devam-

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalararası Fark (I-J)	Std. Hata	P
Karı koca gecimsizlik	Scheffe	ilkokul	ortaokul	,64000	,86165	,968
			Lise	2,33333 (*)	,61153	,007**
			Lisans	2,80682 (*)	,62110	0,001***
			Master	3,65517 (*)	,82081	0,001***
		ortaokul	İlkokul	-,64000	,86165	,968
			Lise	1,69333	,79244	,337
			Lisans	2,16682	,79985	,122
			Master	30,01517 (*)	,96318	,046*
		lise	İlkokul	-2,33333 (*)	,61153	,007**
			ortaokul	-1,69333	,79244	,337
			Lisans	,47348	,52085	,935
			Master	1,32184	,74783	,538
		lisans	İlkokul	-2,80682 (*)	,62110	0,001***
			ortaokul	-2,16682	,79985	,122
			Lise	-,47348	,52085	,935
			Master	,84835	,75567	,868
		Master	İlkokul	-3,65517 (*)	,82081	0,001***
			ortaokul	-30,01517 (*)	,96318	,046*
			Lise	-1,32184	,74783	,538
			Lisans	-,84835	,75567	,868

Tablo 3.21. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları – Devam-

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalararası Fark (I-J)	Std. Hata	P
baskıdisiplin	Scheffe	ilkokul	ortaokul	-,76706	1,77383	,996
			Lise	4,30086 (*)	1,25892	,022*
			Lisans	6,68249 (*)	1,27862	,000***
			Master	6,73225 (*)	1,68975	,004**
		ortaokul	İlkokul	,76706	1,77383	,996
			Lise	5,06792 (*)	1,63135	,049*
			Lisans	7,44955 (*)	1,64660	0,001***
			Master	7,49931 (*)	1,98284	,007**
		lise	İlkokul	-4,30086 (*)	1,25892	,022*
			ortaokul	-5,06792 (*)	1,63135	,049*
			Lisans	2,38163	1,07224	,297
			Master	2,43139	1,53950	,646
		lisans	İlkokul	-6,68249 (*)	1,27862	,000***
			ortaokul	-7,44955 (*)	1,64660	0,001***
			Lise	-2,38163	1,07224	,297
			Master	,04976	1,55565	1,000
		Master	İlkokul	-6,73225 (*)	1,68975	,004**
			ortaokul	-7,49931 (*)	1,98284	,007**
			Lise	-2,43139	1,53950	,646
			Lisans	-,04976	1,55565	1,000

* p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Anne ve babaların ilkokul ve ortaokul mezunu olduğu durumlarda aşırı koruyuculuk davranışı, anne babaların lise, üniversite ve lisans üstü olduğu durumlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu gruplar kendi içinde anlamlı fark

göstermemiştir. Eğitim düzeyi liseden itibaren yükseldikçe, aşırı koruyuculuk davranışı anlamlı derecede düşüş göstermektedir (Tablo 21) .

İlkokul mezunu anne ve babaların demokratik davranışa ilişkin çocuk yetiştirme tutumu, lisans mezunu olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Genel olarak eğitim seviyesi yükseldikçe demokratik davranma davranışı yükselme göstermiştir. Ancak diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı fark bulunamamıştır.

Ev kadınlığını reddetme boyutunda, eğitim düzeyine göre ikili karşılaştırmalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Karıkoca geçimsizliği alt boyutunda ilkokul mezunu olanların puanları, lise, lisans ve lisans üstü mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ortaokul mezunlarının puanları ise, lisanüstü mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ancak diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı fark bulunamamıştır.

Baskı-disiplin alt boyutunda ilkokul mezunu olanların puanları, lise, lisans ve lisans üstü mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ortaokul mezunlarının puanları ise, lise mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ancak diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı fark bulunamamıştır.

3.5 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Birinci Çocukların Cinsiyet Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.22 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

	Cins	N	Art.Or t	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
Aşırı Koruyucu	Erkek	156	44,737	9,31950	,74616	-,694	285	,488
	Kız	131	45,496	9,11413	,79630			
Demokratik	Erkek	156	29,532	50,0525 2	,40453	1,114	285	,266
	Kız	131	28,954	3,40331	,29735			

Tablo 3.22 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları – Devam-

	Cins	N	Art.Or t	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
Ev Kadınlığını Red	Erkek	156	27,711	6,66237	,53342	-,585	285	,559
	Kız	131	28,160	6,25216	,54625			
Karıkoca Geçimsizliği	Erkek	156	12,782	3,71795	,29767	-,644	285	,520
	Kız	131	13,061	3,57718	,31254			
Baskı-Disiplin	Erkek	156	37,076	9,14509	,73219	-1,341	285	,181
	Kız	131	38,465	8,23342	,71936			

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Araştırma grubunu oluşturan anne ve babaların birinci çocuklarının cinsiyeti değişkenine göre Aile Ortamı Ölçeği (PARI) Alt Ölçek Toplam puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları Tablo 22’de sunulmuştur. Kız çocuk anne babaların aşırı koruculuk ortalaması 45,50 iken, erkeklerinki 44,74’dür. Demokratik ana baba tutumunda erkek çocuk ortalaması 29,53 iken, kızların ortalaması 28,16 olmuştur. Ev kadınlığını reddetme boyutunda ortalamalar; kızlarda 28,16 iken, erkeklerde 27,71’dir. Karıkoca geçimsizliği ortalamaları incelendiğinde; kızların ortalamasınının (13,06) , erkeklerinkinden (12,78) çok az daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak baskı-disiplin boyutunda ise kızların aritmetik ortalaması (38,47) , kadınlarınkinden (37,08) biraz daha yüksektir. Yapılan analizler sonucunda hiçbir alt boyutta istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05) . Anne ve babaların, birinci çocuklarının cinsiyetine göre aile ortamını değerlendirme özellikleri birbirinden farklılaşmamıştır. Kız ve erkek çocuklarının eğitimi konusunda anne ve babalar benzer çocuk yetiştirme tutumuna sahip olmuşlardır.

3.6. Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Birinci Çocukların Yaş Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.23. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Aşırı Koruyucu	10 Yaş ve altı	165	43,8727	90,05482	,70492
	11-15 yaş	85	45,0353	8,99795	,97596
	16 yaş ve üstü	38	50,3947	8,61344	1,39728
	Toplam	288	45,0764	9,20277	,54228
Demokratik	10 Yaş ve altı	165	29,6303	3,70600	,28851
	11-15 yaş	85	28,9765	5,82478	,63179
	16 yaş ve üstü	38	28,4474	3,04646	,49420
	Toplam	288	29,2813	4,37773	,25796
Ev Kadınlığı Red	10 Yaş ve altı	165	28,0485	6,69165	,52094
	11-15 yaş	85	27,8941	6,44763	,69934
	16 yaş ve üstü	38	27,4474	5,53464	,89784
	Toplam	288	27,9236	6,46090	,38071
Karıkoca Geçimsizliği	10 Yaş ve altı	165	12,8121	3,50711	,27303
	11-15 yaş	85	13,1765	3,75809	,40762
	16 yaş ve üstü	38	12,7368	4,02482	,65291
	Toplam	288	12,9097	3,64431	,21474
Baskı-Disiplin	10 Yaş ve altı	165	37,5939	9,03577	,70343
	11-15 yaş	85	37,6471	8,98770	,97485
	16 yaş ve üstü	38	38,0789	7,06105	1,14545
	Toplam	288	37,6736	8,76072	,51623

Aşırı koruyuculuk alt boyutunda 16 yaş ve üstü çocuk sahibi anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (50,39) . Bunu 45,03'lük ortalama ile 11-15 yaş grubu çocuk sahibi olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 10 yaş ve altı çocuk sahibi anne ve babalar yer almıştır (43,87) (Tablo 23) .

Demokratiklik alt boyutunda 10 yaş ve altı çocuğa sahip anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (29,63) . Bunu 28,97'lik ortalama ile 11-15 yaş çocuğa sahip anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 16 yaş ve üstü çocuğa sahip anne ve babalar yer almıştır (28,44) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda 10 yaş ve altı çocuğa sahip anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (28,04) . Bunu 27,89'lük ortalama ile 11-15 yaş çocuğa sahip anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 16 yaş ve üstü çocuğa sahip anne ve babalar yer almıştır (27,44) .

Karıkoca Geçimsizliği alt boyutunda 11-15 yaş arasında çocuğu olan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (13,17) . Bunu 12,81'lik ortalama ile 10yaş ve altı çocuğu olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 16 yaş ve üstü anne ve babalar yer almıştır (12,74) .

Baskı-disiplin alt boyutunda 16 yaş ve üstü çocuk sahibi anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (38,08) . Bunu 37,64'lük ortalama ile 11-15 yaş grubu çocuk sahibi olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 10 yaş ve altı çocuk sahibi anne ve babalar yer almıştır (37,59) (Tablo 23) .

Tablo 3.24. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Aşırı Koruyucu	,067	2	285	,936
Demokratik	1,536	2	285	,217
Ev Kadınlığını Red	1,060	2	285	,348
Karıkoca Geçimsizliği	,974	2	285	,379
Baskı-Disiplin	1,298	2	285	,275

Tablo 3.24’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların birinci çocuklarının yaş değişkenine göre PARI test alt boyut puanları varyans homojenliği için yapılan levene istatistik değerleri yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda PARI’nin tüm alt boyut puan varyanslarının homojen olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.25. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	13140,019	2	6570,010	8,144	,000***
	Gruplariçi	22992,300	285	80,675		
	Toplam	24306,319	287			
Demokratik	Gruplararası	54,423	2	27,211	1,424	,242
	Gruplariçi	5445,796	285	19,108		
	Toplam	5500,219	287			
Ev Kadınlığını Red	Gruplararası	11,266	2	5,633	,134	,875
	Gruplariçi	119690,05 4	285	41,997		
	Toplam	11980,319	287			
Karıkoca Geçimsizliği	Gruplararası	8,756	2	4,378	,328	,721
	Gruplariçi	3802,897	285	13,343		
	Toplam	3811,653	287			
Baskı- Disiplin	Gruplararası	7,351	2	3,675	,048	,954
	Gruplariçi	22019,969	285	77,263		
	Toplam	22027,319	287			

* p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Tablo 3.25’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların sahip oldukları birinci çocuklarının yaş değişkenine göre PARİ test alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda sadece aşırı koruyuculuk ($p < 0,001$) boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların yaş düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuğa yönelik anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Yaş değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 5,4’nü açıklamaktadır (Eta: 0,054) .

Bu ki alt boyut dışındaki diğer alt boyut puan ortalamaları, yaş düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar yaratmamıştır ($p > 0,05$) .

ANOVA’da istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların elde edildiği alt boyutlarda, bu farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu kümülatif farklılığın hangili ikili karşılaştırmalardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir.

Tablo 3.26. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Birinci Çocuklarının Yaş Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARİ) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları,

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	p
Aşırı Koruyucu	Schffe	10 yaş ve altı	11-15 yaş	-1,16257	1,19919	,626
			16 yaş ve üstü	-6,52201 (*)	1,61616	,000***
		11-15 yaş	10 yaş ve altı	1,16257	1,19919	,626
			16 yaş ve üstü	-5,35944 (*)	1,75275	0,010**
		16 yaş ve üstü	10 yaş ve altı	6,52201 (*)	1,61616	,000***
			11-15 yaş	5,35944 (*)	1,75275	0,010**

İlk çocuğu 16 yaş ve üstü olan anne ve babaların çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum özellikleri, 10 yaş ve altı ve 11-15 yaş asında çocuğu olanlardan

anlamli derecede daha yuaksektir. Diğer kategoriler arası ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamli bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 3.26) .

3.7. Aile hayatı ve ocuk Yetiştirme leği (PARİ) Testi alt boyutları ile ocuk Sayısı Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.27. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların ocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı leğinin (PARİ) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Yaş		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Aşırı Koruyucu	10 Yaş ve altı	89	43,0787	9,36049	,99221
	11-15 yaş	163	45,4847	9,21040	,72141
	16 yaş ve st	36	48,2222	7,82345	1,30391
	Toplam	288	45,0833	9,20801	,54259
Demokratik	10 Yaş ve altı	89	29,3933	3,65755	,38770
	11-15 yaş	163	29,4172	4,92138	,38547
	16 yaş ve st	36	28,4444	3,17530	,52922
	Toplam	288	29,2882	4,37090	,25756
Ev Kadınlığını Red	10 Yaş ve altı	89	27,5169	6,45106	,68381
	11-15 yaş	163	27,9448	6,53032	,51149
	16 yaş ve st	36	28,6389	6,02449	1,00408
	Toplam	288	27,8993	6,43219	,37902
Karıkoca Geçimsizliği	10 Yaş ve altı	89	13,0899	3,68548	,39066
	11-15 yaş	163	12,5031	3,49846	,27402
	16 yaş ve st	36	14,4722	4,18491	,69749
	Toplam	288	12,9306	3,69037	,21746
Baskı-Disiplin	10 Yaş ve altı	89	37,7191	9,90522	1,04995
	11-15 yaş	163	37,4847	8,29945	,65006
	16 yaş ve st	36	38,2222	7,78684	1,29781
	Toplam	288	37,6493	8,74166	,51511

Aşırı koruyuculuk alt boyutunda üç çocuk sahibi anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (48,22) . Bunu 45,48'lik ortalama ile 2 çocuk sahibi olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 1 çocuk sahibi anne ve babalar yer almıştır (43,07) (Tablo 27) .

Demokratiklik alt boyutunda 2 çocuğa sahip anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (29,41) . Bunu 29,39'lik ortalama ile 1 çocuğa sahip anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 3 çocuğa sahip anne ve babalar yer almıştır (28,44) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda 3 çocuğa sahip anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (28,64) . Bunu 27,64'luk ortalama ile 2 çocuğa sahip anne ve babalar izlemiştir. Son sırada tek çocuğa sahip anne ve babalar yer almıştır (27) .

Karıkoca Geçimsizliği alt boyutunda 3 çocuğu olan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (14,47) . Bunu 17,09'luk ortalama ile 2 çocuğu olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 1 çocuğu olan anne ve babalar yer almıştır (12,50) .

Baskı-disiplin alt boyutunda 3 çocuk sahibi anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (38,22) . Bunu 37,72'lük ortalama ile 1 çocuk sahibi olan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada 2 çocuk sahibi anne ve babalar yer almıştır (37,48) (Tablo 3.27) .

Tablo 3.28 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Aşırı Koruyucu	,575	2	285	,563
Demokratik	,502	2	285	,606

Tablo 3.28 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri – Devam-

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Ev Kadınlığını Red	,998	2	285	,370
Karıkoca Geçimsizliği	1,379	2	285	,253
Baskı-Disiplin	1,524	2	285	,220

Tablo 3.28’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların çocuk sayısı değişkenine göre PARI test alt boyut puanları varyans homojenliği için yapılan levene istatistik değerleri yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda PARI’nin tüm alt boyut puan varyanslarının homojen olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.29 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	738,617	2	369,308	4,461	0,012*
	Gruplarıçi	23595,383	285	82,791		
	Toplam	24334,000	287			
Demokratik	Gruplararası	29,323	2	14,662	,766	,466
	Gruplarıçi	5453,757	285	19,136		
	Toplam	5483,080	287			

Tablo 3.29 Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları -Devam-

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ev Kadınlığı Red	Gruplararası	33,047	2	16,523	,398	,672
	Gruplarıçi	11841,033	285	41,547		
	Toplam	11874,080	287			
Karıkoca Geçimsizliği	Gruplararası	117,610	2	58,805	4,421	0,013*
	Gruplarıçi	3791,002	285	13,302		
	Toplam	3908,611	287			
Baskı- Disiplin	Gruplararası	16,668	2	8,334	,108	,897
	Gruplarıçi	21914,911	285	76,894		
	Toplam	21931,580	287			

* p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Tablo 3.29’da araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre PARI test alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda sadece aşırı koruyuculuk (p<0,05) boyutunda ve karıkoca geçimsizliği boyutunda (p<0,05) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların çocuk sayısı farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuğa yönelik anne babalık tutumları ve karıkoca geçimsizliğe ilişkin tutumları farklılaşmaktadır. Çocuk sayısı değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk ve karıkoca geçimsizliği puanlarının toplam varyansının % 3’nü açıklamaktadır (Eta-kare: ,030) .

Bu ki alt boyutlar dışındaki diğer alt boyut puan ortalamaları, çocuk sayısı düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar yaratmamıştır ($p>0,05$).

ANOVA’da istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların elde edildiği alt boyutlarda, bu farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu kümülatif farklılığın hangili ikili karşılaştırmalardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir.

Tablo 3.30. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc	(I) Yaş Düzeyi	(J) Yaş Düzeyi	Ortalamalara rası Fark (I-J)	Std. Hata	p
Aşırı Koruyucu	Scheffe	1	2	-2,40601	1,19923	,136
			3	-5,14357 (*)	1,79721	0,018*
		2	1	2,40601	1,19923	,136
			3	-2,73756	1,67561	,265
		3	1	5,14357 (*)	1,79721	0,018*
			2	2,73756	1,67561	,265
Baskı-Disiplin	Scheffe	1	2	,58682	,48069	,476
			3	-1,38233	,72038	,161
		2	1	-,58682	,48069	,476
			3	-1,96915 (*)	,67164	0,014*
		3	1	1,38233	,72038	,161
			2	1,96915 (*)	,67164	0,014*

Üç çocuklu ailelerin çocukları koruyuculuk puanları, bir çocuklu olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bunun dışındaki ikili karşılaştırmalar arasında anlamlı bir

farklılık bulunamamıştır. Yine üç çocuklu ailelerdeki karıkoca geçimsizliği puanları, iki çocuklu ailelerinkinden anlamlı derecede daha yüksektir (Tablo 3.30)

3.8. Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Oturulan Evin Özelliği Değişkeninin karşılaştırılması

Tablo 3.31. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Yaş		N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
Aşırı Koruyucu	Kira	182	44,9725	8,96921	,66484
	Kendilerine ait	65	46,5231	9,45732	1,17304
	Aile yakınlarına ait	42	43,4762	9,67581	1,49301
	Toplam	289	45,1038	9,19860	,54109
Demokratik	Kira	182	29,3846	4,81657	,35703
	Kendilerine ait	65	29,1077	3,32191	,41203
	Aile yakınlarına ait	42	29,0238	3,82220	,58978
	Toplam	289	29,2699	4,37438	,25732
Ev Kadınlığını Red	Kira	182	27,9066	6,79593	,50375
	Kendilerine ait	65	28,2308	5,89165	,73077
	Aile yakınlarına ait	42	27,6190	5,85580	,90357
	Toplam	289	27,9377	6,45413	,37965
Karıkoca Geçimsizliği	Kira	182	12,8132	3,65172	,27068
	Kendilerine ait	65	13,6615	4,02833	,49965
	Aile yakınlarına ait	42	12,4286	3,25459	,50219
	Toplam	289	12,9481	3,69601	,21741
Baskı-Disiplin	Kira	182	37,4341	8,94573	,66310
	Kendilerine ait	65	38,8154	8,35519	1,03633
	Aile yakınlarına ait	42	37,0238	8,51538	1,31395
	Toplam	289	37,6851	8,74769	,51457

Aşırı koruyuculuk alt boyutunda kendilerine ait evde oturan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (46,52) . Bunu 44,97'lik ortalama ile kirada oturan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada aile yakınlarına ait bir evde oturan anne ve babalar yer almıştır (43,47) (Tablo 3.31)

Demokratiklik alt boyutunda kirada oturan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (29,38) . Bunu 29,11'lik ortalama ile e sahibi anne ve babalar izlemiştir. Son sırada aile yakınlarına ait bir evde oturan anne ve babalar yer almıştır (29,02) .

Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunda kendi evlerinde oturan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (27,91) . Bunu 27,62'lik ortalama ile aile yakınlarına ait evde oturan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada kiralık evde oturan anne ve babalar yer almıştır (27,62) .

Karıkoca Geçimsizliği alt boyutunda kendilerine ait evde oturan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (13,66) . Bunu 12,81'lik ortalama ile kirada oturan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada aile yakınlarına ait bir evde oturan anne ve babalar yer almıştır (12,43)

Baskı-disiplin alt boyutunda kendilerine ait evde oturan anne ve babaların tutum puanları ilk sırada yer almıştır (38,82) . Bunu 37,43'lük ortalama ile kirada oturan anne ve babalar izlemiştir. Son sırada aile yakınlarına ait bir evde oturan anne ve babalar yer almıştır (37,02)

Tablo 3.32. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Aşırı Koruyucu	,683	2	286	,506
Demokratik	,672	2	286	,512

Tablo 3.32. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Değerleri – Devam-

	Levene İstatistik	Sd1	Sd2	p
Ev Kadınlığını Red	1,359	2	286	,259
Karıkoca Geçimsizliği	1,189	2	286	,306
Baskı-Disiplin	,717	2	286	,489

Tablo 3.32’de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların ev özelliği değişkenine göre PARI test alt boyut puanları varyans homojenliği için yapılan levene istatistik değerleri yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda PARI’nin tüm alt boyut puan varyanslarının homojen olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.33. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Aşırı Koruyucu	Gruplarasası	245,332	2	122,666	1,454	,235
	Gruplariçi	24123,554	286	84,348		
	Toplam	24368,886	288			
Demokratik	Gruplarasası	6,649	2	3,324	,173	,841
	Gruplariçi	5504,299	286	19,246		
	Toplam	5510,948	288			
Ev Kadınlığını Red	Gruplarasası	10,024	2	50,012	,120	,887
	Gruplariçi	11986,855	286	41,912		
	Toplam	11996,879	288			
Karıkoca Geçimsizliği	Gruplarasası	47,734	2	23,867	1,756	,175
	Gruplariçi	3886,488	286	13,589		
	Toplam	3934,221	288			

Tablo 3.33. Araştırma Grubunu Oluşturan Anne ve Babaların Ev Özelliği Değişkenine Göre Aile Ortamı Ölçeğinin (PARI) Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları – Devam-

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Baskı- Disiplin	Grupllararası	112,876	2	56,438	,736	,480
	Gruplarıçi	21925,470	286	76,662		
	Toplam	22038,346	288			

* p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Tablo 3.33'de araştırma kapsamında yer alan anne ve babaların sahip oldukları ev özelliği değişkenine göre PARI test alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda alt boyutların hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Tablo 3.34. PARI Ölçeği Genel Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

	Art.Ort	Mutlak Puan	Std. sapma	N
aşırıkoruyucu	45,1038	62,644	9,19860	289
demokratik	29,2699	81,77	4,37438	289
Evkadınliğıred	27,9377	53,71	6,45413	289
kkgecimsizlik	12,9481	53,95	3,69601	289
baskıdisiplin	37,6851	58,80	8,74769	289

Bu araştırmada PARI ölçeğinin ham puanları kullanılmıştır. Bu nedenle doğrudan aritmetik ortalamalar üstünden alt boyutların karşılaştırılması yapılamamaktadır. Bu işlemin yapılabilmesi için tüm aritmetik ortalamalar, yüzlk puan sistemi üstünden mutlak değerlere dönüştürülmüş ve Tablo 3.34'de sunulmuştur. Mutlak puanlar incelendiğinde ilk sırayı demokratik ana baba davranışlarının aldığı görülmektedir. Bunu aşırı koruyuculuk puanları izlemiştir. Üçüncü sırada baskı-disiplin boyutu yer almıştır. Son sırada ev kadınlığı red alt

boyutu bulunmaktadır. Ancak genel olarak tüm alt boyutlar ortalama mutlak değer olan 50'nin üstündedir.

3.9 Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Testi alt boyutları ile Sıfat Tarama Testi (ACL) Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

3.9.1ACL Kişilik Testi ile PARI Aşırı Koruyucu Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 3.35 Kişilik özellikleri ile Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı

	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
Model					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,343	,118	,015	9,2812	,118	1,151	24	207	,292	

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

Tablo 3.36 Kişilik özelliklerinden Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	2378,990	24	99,125	1,151	,292	
	Residual	17831,040	207	86,140		p>,05	
	Total	20210,030	231				

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

b Dependent Variable: ASIRIKOR

Tablo 3.37 Kişilik özelliklerinden Aşırı Koruyucu anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
Model		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	57,120	23,433		2,438	,016	
	başarma	,212	,136	,207	1,558	,121	
	başatlık	,245	,142	,250	1,729	,085	
	sebat	-,133	,158	-,121	-,843	,400	
	düzen	,146	,144	,134	1,016	,311	
	duy	-,200	,107	-,191	-1,873	,063	
	şevkat	,137	,151	,122	,906	,366	
	yakınlık	3,988E-02	,111	,041	,360	,719	
	karşı cins	6,911E-02	,108	,057	,641	,522	
	gösteriş	,140	,165	,122	,850	,396	
	bağımsızlık	-,116	,145	-,097	-,796	,427	
	saldır	-,314	,148	-,302	-2,118	,035*	
	değişiklik	-3,448E-02	,104	-,030	-,332	,740	
	ilgi	3,478E-02	,101	,034	,343	,732	
	ken suç	4,721E-02	,170	,045	,278	,781	
	uyarlık	-,160	,156	-,145	-1,027	,306	
	D.H.O.	-3,988E-02	,082	-,038	-,484	,629	
	oto-kontrol	5,541E-02	,128	,046	,434	,665	
	öz güven	-,192	,168	-,190	-1,140	,256	
	kişisel uyum	-7,470E-02	,110	-,069	-,678	,498	
	ideal benlik	-9,937E-02	,099	-,104	-1,008	,315	
	yaratıcılık	-,104	,100	-,100	-1,039	,300	
	liderlik	-2,811E-02	,126	-,023	-,224	,823	
	erkeksi	,161	,101	,177	1,589	,113	
	kadınsı	-6,367E-02	,084	-,068	-,763	,447	

a Dependent Variable: ASIRIKOR

Kişilik özellikleri, aşırı koruyuculuk özelliğinin toplam varyansının % 11,8'ni karşılamaktadır. Regresyon analizinde anlamlı sonuç elde edilmemiştir. Kişilik özellikleri kümülatif olarak aşırı koruyuculuk özelliğini yordamamaktadır. Ancak yapılan t testlerinde sadece saldırganlık özelliğinin tek başına aşırı koruyuculuğu negative yönde etkilediği görülmektedir.

3.9.2ACL Kişilik Testi ile PARİ Demokratiklik Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 3.38 Kişilik özellikleri ile Demokratik anababa tutumu arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı

	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
Model					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,318	,101	-,003	4,5857	,101	,969	24	207	,509	

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

Tablo 3.39 Kişilik özelliklerinden Demokratik anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	488,917	24	20,372	,969	,509	
	Residual	4352,975	207	21,029		p>,05	
	Total	4841,892	231				

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

b Dependent Variable: DEMOKRAT

Tablo 3.40 Kişilik özelliklerinden Demokratik anababa tutumu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
Model		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	36,819	11,578		3,180	,002	
	başarma	1,120E-02	,067	,022	,166	,868	
	başatlık	2,524E-05	,070	,000	,000	1,000	
	sebat	-9,908E-02	,078	-,185	-1,272	,205	
	düzen	,110	,071	,206	1,554	,122	
	duy	-1,865E-02	,053	-,036	-,354	,724	
	şevkat	-6,232E-02	,075	-,113	-,834	,405	
	yakınlık	-,109	,055	-,227	-1,997	,047*	
	karşı cins	4,305E-02	,053	,072	,808	,420	
	gösteriş	3,882E-02	,081	,069	,478	,633	
	bağımsızlık	-2,610E-02	,072	-,045	-,363	,717	
	saldır	-9,826E-02	,073	-,193	-1,344	,181	
	değişiklik	-9,255E-03	,051	-,017	-,180	,857	
	ilgi	-3,801E-02	,050	-,075	-,759	,449	
	ken suç	-9,727E-02	,084	-,189	-1,158	,248	
	uyarlık	6,588E-02	,077	,122	,856	,393	
	D.H.O.	-2,684E-02	,041	-,052	-,660	,510	
	oto-kontrol	1,500E-02	,063	,025	,238	,812	
	öz güven	-5,724E-02	,083	-,116	-,689	,492	
	kişisel uyum	7,492E-02	,054	,141	1,377	,170	
	ideal benlik	-6,219E-02	,049	-,133	-1,277	,203	
	yaratıcılık	7,016E-02	,050	,137	1,416	,158	
	liderlik	3,020E-02	,062	,051	,486	,627	
	erkeksi	1,380E-03	,050	,003	,028	,978	
	kadınsı	9,598E-02	,041	,208	2,326	,021*	

a Dependent Variable: DEMOKRAT

Kişilik özellikleri, demokratiklik özelliğinin toplam varyansının % 10,1'ni yordamaktadır. Regresyon analizinde anlamlı sonuç elde edilememiştir. Kişilik özellikleri kümülatif olarak demokratiklik özelliğini yordamamaktadır. Ancak yapılan t testlerinde sadece yakınlık ve kadınsı özellikler özelliğinin tek başına demokratikliği pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

3.9.3 ACL Kişilik Testi ile PARİ Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 3.40 Kişilik özellikleri ile Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı

	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
Model					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,445	,198	,105	6,3939	,198	2,126	24	207	,003	

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

Tablo 3.42 Kişilik özelliklerinden Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	2085,847	24	86,910	2,126	,003**	
	Residual	8462,459	207	40,881		P<,01	
	Total	10548,306	231				

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

b Dependent Variable: EVKADINLIGI

Tablo 3.43 Kişilik özelliklerinden Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Unstandar dized Coefficient s		Standardiz ed Coefficient s	t	Sig.	
Model		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	15,829	16,143		,981	,328	
	başarma	,250	,094	,337	2,662	,008**	
	başatlık	,155	,098	,218	1,584	,115	
	sebat	9,669E-02	,109	,122	,891	,374	
	düzen	-,158	,099	-,200	-1,595	,112	
	duy	-1,863E-04	,073	,000	-,003	,998	
	şevkat	,151	,104	,186	1,451	,148	
	yakınlık	-,139	,076	-,195	-1,819	,070	
	karşı cins	2,936E-02	,074	,033	,395	,693	
	gösteriş	-1,771E-02	,113	-,021	-,156	,876	
	bağımsızlık	3,382E-02	,100	,039	,338	,736	
	saldır	-1,726E-02	,102	-,023	-,169	,866	
	değişiklik	,113	,072	,137	1,585	,115	
	ilgi	6,473E-02	,070	,087	,926	,355	
	ken suç	1,547E-02	,117	,020	,132	,895	
	uyarlık	-,199	,107	-,250	-1,859	,064	
	D.H.O.	-4,360E-02	,057	-,058	-,769	,443	
	oto-kontrol	,322	,088	,370	3,657	,000***	
	öz güven	-,215	,116	-,296	-1,858	,065	
	kişisel uyum	2,461E-02	,076	,031	,324	,746	
	ideal benlik	-1,327E-02	,068	-,019	-,195	,845	
	yaratıcılık	-,151	,069	-,200	-2,187	,030*	
	liderlik	-,125	,087	-,144	-1,445	,150	
	erkeksi	-2,014E-02	,070	-,031	-,289	,773	
	kadınsı	9,204E-02	,058	,135	1,600	,111	

a Dependent Variable: EVKADıNL

Kişilik özellikleri, ev kadınlığını red özelliğinin toplam varyansının % 19,8'ni kapsamaktadır. Regresyon analizinde anlamlı sonuç elde edilememiştir. Kişilik özellikleri kümülatif olarak aşırı koruyuculuk özelliğini yordamamaktadır. Ancak yapılan t testlerinde yaratıcılık özelliğinin tek başına ev kadınlığını reddi negative yönde, başarma ve otokontrol özelliklerinde pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

3.9.4 ACL Kişilik Testi ile PARİ Kan Koca Geçimsizliği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 3.44 Kişilik özellikleri Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı

	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
Model					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	0,377	,142	,042	3,7170	0,142	1,427	24	207	,097	

a. Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

Tablo 3.45 Kişilik özelliklerinden Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	473,054	24	19,711	1,427	,097	
	Residual	2859,907	207	13,816		p>,05	
	Total	3332,961	231				

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

b Dependent Variable: KKGECIMS

Tablo 3.46 Kişilik özelliklerinden Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
Model		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	17,870	9,385		1,904	,058	
	başarma	,116	,055	,278	2,124	,035*	
	başatlık	-2,055E-02	,057	-,052	-,362	,718	
	sebat	-3,662E-02	,063	-,082	-,580	,562	
	düzen	-8,965E-02	,058	-,202	-1,556	,121	
	duy	-5,723E-02	,043	-,135	-1,341	,181	
	şevkat	4,130E-02	,061	,091	,682	,496	
	yakınlık	-1,446E-02	,044	-,036	-,326	,745	
	karşı cins	-6,798E-03	,043	-,014	-,157	,875	
	gösteriş	4,049E-04	,066	,001	,006	,995	
	bağımsızlık	1,904E-02	,058	,039	,327	,744	
	saldır	-4,367E-02	,059	-,104	-,737	,462	
	değişiklik	4,138E-03	,042	,009	,099	,921	
	ilgi	4,746E-02	,041	,113	1,169	,244	
	ken suç	-2,193E-02	,068	-,051	-,322	,748	
	uyarlık	-5,968E-02	,062	-,133	-,957	,340	
	D.H.O.	-1,142E-02	,033	-,027	-,346	,730	
	oto-kontrol	7,750E-02	,051	,158	1,514	,131	
	öz güven	2,260E-02	,067	,055	,336	,738	
	kişisel uyum	-3,560E-02	,044	-,081	-,807	,421	
	ideal benlik	-1,758E-02	,039	-,045	-,445	,657	
	yaratıcılık	-4,438E-02	,040	-,104	-1,105	,270	
	liderlik	3,120E-02	,050	,064	,620	,536	
	erkeksi	-2,557E-02	,040	-,069	-,632	,528	
	kadınsı	3,796E-02	,033	,099	1,135	,258	

a Dependent Variable: KKGECIMS

Kişilik özellikleri, karıkoca geçimsizliği özelliğinin toplam varyansının % 14,2'ni kapsamaktadır. Regresyon analizinde anlamlı elde edilememiştir. Kişilik özellikleri kümülatif olarak karıkoca geçimsizliği özelliğini yordamamaktadır. Ancak yapılan t testlerinde sadece başarma özelliğinin tek başına karıkoca geçimsizliği pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

3.9.5 ACL Kişilik Testi ile PARİ Baskı-Disiplin Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiler

Tablo 3.47 Kişilik özellikleri Baskı Disiplin alt boyutu puanları arasında hesaplanan çoklu korelasyon katsayısı

	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
Model					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,340	,115	,013	8,8507	,115	1,125	24	207	,318	

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

Tablo 3.48 Kişilik özelliklerinden Baskı Disiplin alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçları

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	2115,600	24	88,150	1,125	,318	
	Residual	16215,499	207	78,336		p>,05	
	Total	18331,099	231				

a Predictors: (Constant), kadınsı, sebat, gösteriş, D.H.O., değişiklik, ilgi, karşı cins, yaratıcılık, kişisel uyum, erkeksi, duy, oto-kontrol, ideal benlik, liderlik, yakınlık, bağımsızlık, başarıma, şevkat, düzen, uyarlık, başatlık, saldır, ken suç, öz güven

b Dependent Variable: BASKıDIS

Tablo 3.49 Kişilik özelliklerinden Baskı Disiplin alt boyutu puanlarını yordamak için yapılan regresyon Analizi sonuçlarına göre regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
Model		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	25,605	22,347		1,146	,253	
	başarım	,280	,130	,286	2,155	,032*	
	başatlık	4,232E-03	,135	,005	,031	,975	
	sebat	-2,345E-02	,150	-,022	-,156	,876	
	düzen	8,615E-02	,137	,083	,628	,531	
	duy	-,122	,102	-,122	-1,197	,233	
	şevkat	,220	,144	,206	1,524	,129	
	yakınlık	-1,472E-02	,106	-,016	-,139	,889	
	karşı cins	-2,574E-03	,103	-,002	-,025	,980	
	gösteriş	-4,503E-02	,157	-,041	-,287	,774	
	bağımsızlık	,130	,139	,115	,937	,350	
	saldır	-6,153E-02	,141	-,062	-,436	,663	
	değişiklik	6,495E-02	,099	,060	,655	,513	
	ilgi	,167	,097	,170	1,726	,086	
	ken suç	-6,463E-02	,162	-,065	-,399	,690	
	uyarlık	1,634E-02	,149	,016	,110	,912	
	D.H.O.	-,103	,079	-,104	-1,315	,190	
	oto-kontrol	,115	,122	,100	,946	,345	
	öz güven	-3,006E-02	,160	-,031	-,187	,851	
	kişisel uyum	-5,547E-02	,105	-,054	-,528	,598	
	ideal benlik	-4,334E-02	,094	-,048	-,461	,645	
	yaratıcılık	-3,125E-02	,096	-,031	-,327	,744	
	liderlik	-,264	,120	-,230	-2,205	,029*	
	erkeksi	1,156E-02	,096	,013	,120	,905	
	kadınsı	6,045E-03	,080	,007	,076	,940	

a Dependent Variable: BASKıDIS

Kişilik özellikleri, baskı-disiplin özelliğinin toplam varyansının % 11,5'ni kapsamaktadır. Regresyon analizinde anlamlı sonuç elde edilememiştir. Kişilik özellikleri kümülatif olarak baskı-disiplin özelliğini yordamamaktadır. Ancak yapılan t testlerinde sadece liderlik özelliğinin tek başına baskı-disiplin negative yönde, başarmanın ise pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

İlköğretim öğrencilerinin anne – babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelendiği bu araştırmada ele alınmış amaçlar dikkate alınarak, istatistiksel analizler sonucu bulguların, mevcut kuramsal literatür desteği ile değerlendirilmesine ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

Anne babaların tutumları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda hiçbir alt boyutta istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) . Anne ve babaların aile ortamını değerlendirme özellikleri birbirinden farklılaşmamıştır. Çocuklarının eğitimi konusunda anne ve babalar benzer çocuk yetiştirme tutumuna sahip oldukları görülmüştür.

Anne babaların tutumları ile anne babaların yaşı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Yapılan analizler sonucunda aşırı koruyuculuk ($p<00,001$) ve baskı disiplin ($p<00,01$) boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların yaş düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuk ve baskı-disipline yönelik anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Yaş değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 5,5’ni açıklamaktadır (Eta: 0,055) . Yine yaş değişkeni disiplin-baskı boyutunun toplam puanlarının varyansının % 3,2’ni (Eta: 0,032) açıklamaktadır.

46 yaş ve üstü anne ve babaların aşırı korucuğa dayalı çocuk yetiştirme tutumları hem 36-45 yaş hem de 35 yaş ve altı anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. Baskı disiplin boyutunda ise 36-45 yaş anne ve babaların puanları, 35 yaş ve altından anlamlı derecede daha yüksektir. Bunun dışındaki alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Anne ve babaların yaşları ilerledikçe çocuklarına karşı daha hoşgörülü davrandıkları, çocuklarının davranışları konusunda daha toleranslı oldukları; buna

karşılık orta yaş grubunda ki anne ve babalarında, daha genç anne ve babalardan daha disiplinli bir yetiştirme tarzı benimsedikleri anlaşılmaktadır.

Anne babaların tutumları ile eğitim durumu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda PARİ'nin tüm alt boyutlarında istatistiksel açıdan en az 0,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların eğitim düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyi değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 13,6'nı açıklamaktadır (Eta: ,136) . Demokratik tutum değişkeninin % 5'ini, ev kadınlığını reddin % 3,3'nü ve karıkoca geçimsizliğinin %10,1'ni eğitim düzeyi karşılamaktadır. Yine eğitim değişkeni disiplin-baskı boyutunun toplam puanlarının varyansının % 13'nü (Eta: ,130) açıklamaktadır.

Anne ve babaların ilkökul ve ortaokul mezunu olduğu durumlarda aşırı koruyuculuk davranışı, anne babaların lise, üniversite ve lisansüstü olduğu durumlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu gruplar kendi içinde anlamlı fark göstermemiştir. Eğitim düzeyi liseden itibaren yükseldikçe, aşırı koruyuculuk davranışı anlamlı derecede düşüş göstermektedir (Tablo 21) .

İlkokul mezunu anne ve babaların demokratik davranışa ilişkin çocuk yetiştirme tutumu, lisans mezunu olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Genel olarak eğitim seviyesi yükseldikçe demokratik davranma davranışı yükselme göstermiştir. Ancak diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı fark bulunamamıştır.

Ev kadınlığını reddetme boyutunda, eğitim düzeyine göre ikili karşılaştırmalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Karıkoca geçimsizliği alt boyutunda ilkökul mezunu olanların puanları, lise, lisans ve lisansüstü mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ortaokul mezunlarının puanları ise, lisansüstü mezunlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Ancak diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı fark bulunamamıştır.

Anne babaların tutumları ile medeni durumları arasındaki ilişkiyi araştırmaya dönük olarak araştırma kapsamında yer alan anne ve babalar içinde boşanmış veya ölü olanlar yeterli sayıda bulunmadığı için konuya ilişki analizleri yapılamamıştır.

Anne babaların tutumları, birinci çocuklarının cinsiyeti arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik yapılan analiz sonucunda hiçbir alt boyutta istatistiksel açıdan 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) . Anne ve babaların, birinci çocuklarının cinsiyetine göre aile ortamını değerlendirme özellikleri birbirinden farklılaşmamıştır. Kız ve erkek çocuklarının eğitimi konusunda anne ve babalar benzer çocuk yetiştirme tutumuna sahip olmuşlardır.

Anne babaların tutumları ile birinci çocuklarının yaşları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yapılan analizler sonucunda sadece aşırı koruyuculuk ($p<0,001$) boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların yaş düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuğa yönelik anne babalık tutumları farklılaşmaktadır. Yaş değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk puanlarının toplam varyansının % 5,4'nü açıklamaktadır (Eta: 0,054) . İlk çocuğu 16 yaş ve üstü olan anne ve babaların çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum özellikleri, 10 yaş ve altı ve 11-15 yaş asında çocuğu olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer kategoriler arası ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır

Anne babaların tutumları ile çocuk sayısı değişkeni arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik yapılan analizler sonucunda sadece aşırı koruyuculuk ($p<0,05$) boyutunda ve karıkoca geçimsizliği boyutunda ($p<0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anne ve babaların çocuk sayısı farklılaştıkça buna bağlı olarak çocuklarına karşı aşırı koruyuculuğa yönelik anne babalık tutumları ve karıkoca geçimsizliğe ilişkin tutumları farklılaşmaktadır. Çocuk sayısı değişkeni anne babaların aşırı koruyuculuk ve karıkoca geçimsizliği puanlarının toplam varyansının % 3'nü açıklamaktadır (Etakare: ,030) . Üç çocuklu ailelerin çocukları koruyuculuk puanları, bir çocuklu olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bunun dışındaki ikili karşılaştırmalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yine üç çocuklu ailelerdeki karıkoca geçimsizliği puanları, iki çocuklu ailelerinkinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Bu alt boyutlar dışındaki diğer alt boyut puan ortalamaları, çocuk sayısı düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar yaratmamıştır ($p>0,05$).

Anne babaların tutumları ile ailenin sosyo- ekonomik durumu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan analizlerde sosyoekonomik düzey belirleyicisi olarak ailenin ev sahibi olması temel alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda alt boyutların hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Anne-babaların çocukları yetiştirmeye yönelik anne-babalık tutumlarını araştırmaya yönelik analizlerde PARİ ölçeğinin ham puanları kullanılmıştır. Bu nedenle doğrudan aritmetik ortalamalar üstünden alt boyutların karşılaştırmaları yapılamamaktadır. Bu işlemin yapılabilmesi için tüm aritmetik ortalamalar, yüzölçü puan sistemi üstünden mutlak değerlere dönüştürülmüştür. Mutlak puanlar incelendiğinde ilk sırayı demokratik ana baba davranışlarının aldığı görülmektedir. Bunu aşırı koruyuculuk puanları izlemiştir. Üçüncü sırada baskı-disiplin boyutu yer almıştır. Son sırada ev kadınlığı ret alt boyutu bulunmaktadır. Ancak genel olarak tüm alt boyutlar ortalama mutlak değer olan 50'nin üstündedir.

Yapılan analizler sonucunda PARİ ölçeğinin Aşırı koruyucu alt boyutu ile kişilik özellikleri arasında yalnızca saldırganlık özelliği arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Demokratiklik alt boyutuna bakıldığında yakınlık özelliği ve kadınsı özellikler ile pozitif yönde Evmadınlığını reddetme boyutunda yaratıcılık ile negatif başarı ve otokontrol özelliği arasında pozitif ilişki söz konusudur. Karı koca geçimsizliği alt boyutuna bakıldığında başarı kişilik özelliği ile pozitif ilişki söz konusudur. Son alt boyut olan Baskı ve Disiplin alt boyutuna bakıldığında liderlik özellikleri ile pozitif yönde ilişki başarı özelliği ile negatif yönde bir ilişki söz konusudur.

Özyürek (2004) yaptığı çalışmada anne ve babaların yaşları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında herhangi bir ilişkiye bulunmadığını, Eğitim düzeyinde sadece annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki ettiğini ve eğitim düzeyinin yükseldikçe anne ve babaların çocuklarına karşı demokratik tutumlarının arttığını koruyucu ve aşırı baskıcı tutumlarının azaldığını, çocukların cinsiyetine göre ve

doğum sırasına göre ana babalık tutumlarında herhangi bir değişiklik olmadığını ortaya koymuştur. Bu araştırma ile tutarlılık göstermektedir.

Durmuş (2006) yaptığı PARI Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu ile ACL Gösteriş, Değişiklik, İdeal Benlik, Yaratıcılık özellikleri arasında negatif yönlü, Oto-kontrol özelliğiyle pozitif yönlü anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Eşitlik Taniyan Anne Baba Tutumu ile ACL Başarma, Başatlık, Sebat, Düzen, Gösteriş, Bağımsızlık, Liderlik özellikleri arasında negatif yönlü, İlgi, Uyarlık özellikleriyle pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Ev Hanımlığını Reddetme Tutumu ile ACL Başarma, Başatlık, Sebat, Özgüven, İdeal Benlik özellikleri arasında negatif yönlü, Danışmaya Hazır Oluş özelliği arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Karı-Koca Geçimsizliği Tutumu ile ACL Başarma, Sebat, Yakınlık, İlgi, Kendini Suçlama, Özgüven, Kişisel Uyum, İdeal Benlik arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Baskı-Disiplin Tutumu ile ACL Gösteriş, Değişiklik, Yakınlık özellikleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu araştırmanın sonuçları ile tutarlılık görünmemektedir.

Güneysu (1986) , ana-baba tutumlarının gençlerin kendini kabul düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; anne tutumunun hem kızların hem de erkeklerin kendini kabul düzeyini aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça, gençlerin kendini kabul düzeyinin yükseldiği, azaldıkça da kendini kabul düzeylerinin düştüğü görülmektedir. Babaların tutumunun, kızların kabul düzeyini aynı şekilde etkilediği, fakat erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde kendini kabul düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Demokratik davranışlar çocuğun özgüvenini de etkilemektedir.

Onur (1985), ana baba tutumları boyutunun demokratik ucunda yer alan çocuklardaki özgüvenin, ana baba tutumları boyutunun baskıcı ucunda yer alanlarınkinden daha yüksek olduğunu, benimseyici tutumla özgüven arasında da olumlu ve yüksek bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır

Darling (1999) , anne-baba tutumları ve etkilerini derlediği çalışmasında anne baba tutumlarının çocuk üzerindeki sonuçlarını aşağıdaki gibi belirtmiştir:

- Açıklayıcı-otoriter ailelere mensup çocuklar ve ergenler, açıklayıcı otoriter olmayan ailelerden gelen çocuklara oranla kendilerini sosyal becerileri bakımından daha yeterli ve kabiliyetli olarak derecelendirmektedirler ki objektif ölçeklere göre yapılan değerlendirmelerde bu sonucu doğrular niteliktedir,
- İlgisiz aile tutumlarının egemen olduğu evlerde büyüyen çocuklar ve ergenler, bütün inceleme alanlarında en düşük sonuçları vermiştir,
- Otoriter (yüksek talepkarlık ve düşük açıklayıcılık) anne-baba tutumunun egemen olduğu ailelerden gelen çocuk ve ergenler, problem davranışlar sergilemeyen veya bu tür davranışlara katılmayan ve kabul edilir düzeyde bir okul başarısı gösteren kesimi oluşturmaktadırlar. Diğer taraftan, sosyal işlevsellik ve öz-saygı açısından daha zayıf kalmakta ve depresyona girme açısından daha yüksek risk taşımaktadırlar,
- İzin-verici (yüksek açıklayıcılık, düşük talepkarlık) anne-baba tutumunun egemen olduğu ailelerden gelen çocuklar ve ergenler ise, problem davranışlar sergileme veya bunlara katılma açısından daha yüksek potansiyel gösterirken okul başarılarının da daha düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, öz-saygı ve sosyal işlevsellik açısından daha etkin ve depresyona girme eğilimi daha az olan bir sınıfı oluşturmaktadırlar (Akt: Yılmaz, 2007) .

Ersoy'un (1989) , iki farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen kız ve erkek çocukların, ana-babaların beklentilerini ve bu beklentiler doğrultusunda uyguladıkları disiplin yöntemlerini nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla 120 ortaokul öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre; iki sosyo-ekonomik düzeydeki anne ve babaların hem kız hem de erkek çocuklarında saygı, itaat, ana-babaya karşı sorumluluk ve bağımlılık davranışlarını beğendikleri, bunun yanında çocuklarda beğenilmeyen davranışlara anne ve babaların ilk tepkilerinde genellikle sözel cezaya, daha sonra açıklama yöntemine başvurdıkları, davranış devam ettiği takdirde alt sosyoekonomik düzey annelerin cinsiyet ayrımı yapmaksızın hem kız hem de erkek çocuklarında fiziksel cezaya başvurdıkları bulunmuştur.

Ekşi (1982) bu konuda iki araştırma yapmıştır; ilk araştırmada "annelerin çok koruyucu, babaların ise sert ve baskıcı oldukları" varsayımını test etmek istemiş ve araştırma sonuçları bu varsayımı desteklemiştir. İkinci araştırmada ise gençlerin ana-baba tutumlarını nasıl değerlendirdikleri konusunda olmuş, bunun sonucuna göre de çocukların kendi kendilerine karar verme, sıkı disiplin altında yetişmeleri ve

bağımsız olabilmeleri konularına annelere göre babaların daha fazla önem verdiği ortaya çıkmıştır (Ekşi,1982,s.199) .

Aile içinde anne-baba ile çocuk arasındaki ilişki, temelde anne ve babanın tutum ve davranışlarına bağlıdır. Pek çok aile tutumu, çocuk doğmadan önce oluşur ve bu, ailenin çocuklarının olmasını istediği şekle dayalıdır. Anne-babanın çocuklarına olan tutumu genelde, anne-babaların kendi çocukluklarıyla ilgili hatıralarından ve kendi anne-babaların davranışlarından etkilenmeleri sonucu oluşur (Yücedağ, 1994, s. 17) .

Aile çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel her türlü gelişiminde temel ortamdır (Ekşi, 1990, s.169) . Ailede çocuklar ve yetişkinler birbirlerini etkileyerek sürekli bir etkileşim içindedirler (Onur, 1986, S.39) . Anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşim, bir yandan çocuğun davranışlarını biçimlendirirken diğer bir yandan gelecekteki davranışları üzerinde de etkili olur (Yeşilyaprak, 1989, s.105-106) .

Anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri tutum ve davranışlarıyla çocuğun davranışlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda bu tutum ve davranışlarıyla çocuklar için bir özdeşim modeli oluşturmaktadırlar (Eripek, 1982, s.44) .

Annenin, bebeğin temel güven duygusunun gelişiminde önemli bir yeri vardır (Geçtan, 1986, s.25) . Annenin çocukla ilişkisinin en önemli evresi doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Özellikle, annenin beden kokusu, ısısı, çocuğu alış biçimi gibi fiziksel temaslar büyük önem taşır ve anne ile çocuk arasında bir ileticim ağı oluşturur (Yavuzer, 1991, s. 18) .

Çocuktaki temel güven duygusunun oluşumu, doğumdan sonra gelen ilk iki yıldaki anne-çocuk ilişkisine bağlı olmakla beraber; ikinci yılsonundan itibaren babanın önemi giderek artmaktadır Çeşitli araştırma bulguları, babanın çocuğa gösterdiği ilgi ve sevgi ile çocuğun yaşlılarıyla iyi ve uyumlu ilişkiler kurabilmesi ve olumlu cinsel kimlik gelişimi arasında ilişkiler olduğunu göstermiştir (Ekşi, 1990, s.37) .

Kulaksızıoğlu'nun (1984) , Öğrencilerin ana-babalarıyla olan çatışmaları ve annelerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri ve ergenlerin genel problemlerini incelemek amacıyla, İstanbul'da on ayrı lisede okuyan, üç ayrı sosyoekonomik düzeyden 75 kız ve 75 erkek öğrenci olmak üzere 150 Öğrenci ve bunların ana-babaları üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre; Annelerin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe aşın koruyucu annelik tutumlarında azalma olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey ile demokratiklik ve eşitlik tanıma davranışları arasında ve sosyo-kültürel düzey ile demokratiklik ve eşitlik tanıma boyutlarında olumlu ilişki görülmüştür.

İlköğretim öğrencilerinin anne – babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelendiği bu çalışma;

- Araştırma 2008 – 2009 eğitim ve öğretim yılı ile
- Araştırma Beşiktaş ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İsmail Tarman İlköğretim Okulu ve Nimetullah Mahruki İlköğretim Okuluna devam eden öğrencilerin anne ve babaların verdikleri cevaplar ile
- Araştırma PARİ (Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu envanteri) , Sıfat Tarama Listesi (ACL) ve demografik bilgi formundan elde edilen veriler ile Sınırlıdır.

BÖLÜM V

KAYNAKLAR

Arıcı H. (2001) . *İstatistik Yöntemler ve Uygulamada* 13. Baskı Ankara: Meteksan A.Ş.

Arkonaç, S. (2001) . *Sosyal Psikoloji*, 2. Basım, İstanbul: Alfa Yayınları.

Arkonaç, S. (1993) . *Psikoloji: Zihin Süreçleri Bilimi*. İstanbul: Alfa Yayınevi.

Atkinson, L.R. v.d. (2005) , *Psikolojiye Giriş-II*, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Atkinson R.L, Atkinson R.C, Smith E.E., Bem D., Hoeksema S., (1999) *Psikolojiye Giriş*, 12. Baskı İstanbul: Arkadaş Yayınevi

Atkinson, R.L.-R.C. ve Hilgard, E.R. (1995) . *Psikolojiye Giriş*. (Çev: Atakay, K.M. & Yavuz, A.) İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Atkinson. R.L. –R.C. ve Hilgard,E.R. (1995) , *Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Sosyal Yayınları

Aydın O. (1987) . *Davranış Bilimlerine giriş*, Eskişehir: Anadolu Açıköğretim Fakültesi Yayın:173.

Aydın, A. (2000) . *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, İstanbul: Alfa Yayınları,

Aydın, A., (2000) . *Sınıf Yönetimi*, İstanbul,

Aydın, B (2005) , Nobel Yayıncılık, Ankara,

Aydın, B. (2002) . *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: SFN Baskı.

Baldık Ö. (2005) . *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Rehberi*, 2. Baskı İstanbul: Timaş Yayınları.

Brown,R., (1967) . *Social Psychology*, New York: Collier Mc. Millian Student Edition ,

Büyüköztürk Ş. (2007) . *Sosyal bilimler için Veri Analizi El kitabı*, 8. Baskı İstanbul: Pegem A Yayıncılık.

Chisnall, Peter M., (1995) , *Consumer Behaviour*, Berkshire:McGRAW-HILL Book Company, Third Edition,

Cüceloğlu, D. (1992) , *İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kuramları*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Cüceloğlu, D. (1992) . *İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kuramları*, İstanbul: Remzi Kitapevi,

Dabak N. (2007) . *İlköğretim birinci kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne – Baba Tutumları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü.

Dardağan M (2000) . *İlköğretim Dönemi Çocuklarının Sosyal ve Akademik Becerilerini Geliştirmede Yardımcı Ebeveyn Eğitim Programının Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Darling, N. (1999) . Parenting Style and its Correlates. ED. 427–896.
www.eric.ed.gov.

Durmuş R. (2006) . *3 – 6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne – Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekşi A., Gençlerimiz ve Sorunları , NT Baskı Atölyesi, İstanbul, 1982.

Erdoğan, İ., (1999) *İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Araştırma ve Yardım Vakfı Yayınları, No:5,

Eren, E., (2001) *.Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, İstanbul,

Eroğlu, F., (2000) , *Davranış Bilimleri*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş,

Eripek, S. *Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma* Ankara Üniversitesi Eğitim Ankara Fakültesi

Ersoy M.F., İki Farklı Sosyo-ekonomik Düzeydeki Ana-Babaların Çocuklarına Uyguladıkları Disiplin Yöntemlerinin Karşılaştırılması, Çocukların Algılayış Şekliyle, E.Ü. Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1989.

Freedman J.L. v.d. (1998) . *Sosyal Psikoloji*, 3. Baskı İstanbul: İmge Kitapevi.

Frost, R. O., Martin, P., Lahart, C. & Rosenblate, R. (1990) . The Dimensions of Perfectionism, *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.

Gander J. M., Gardiner H.W. (2004) . *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 5. Baskı İstanbul: İmge Kitapevi.

Güler, Z. v.d. (2001) **İş Yaşamında Stres ve Kamu Kurumlarındaki Sekreterler Üzerinde Bir Uygulama**". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Günalp, A. (2007) . *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi* (Aksaray İli Örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güney, S. (1998) , *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü*, Ocak Yayınları, Ankara,

Güneysu S. (1977) .*Ana-Babaların Çocuklara Karşı Tutumları ve Çocuktaki Davranış Problemleri*, H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Doktora Tezi, Ankara,

Hanyaloğlu E. (1995) “Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne – Babalık tutumları Arasındaki ilişki”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Herken, H. ve Özkan, **_Sigara Alışkanlığı ve Anne Baba Tutumu’**

<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/pamukkale/E-Canakay.pdf>

İslamoğlu A. H. (2009) . *Sosyal Bilimlerde araştırma Yöntemleri*, 1. Baskı İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Kağıtçıbaşı Ç. (2003) .*Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10,Baskı İstanbul: Evrim Yayınevi.

Karaköse Ş. Karaköse R. (2007) . *Baba Çocuk işbirliği Çocuk Eğitiminde Babanın Rolü*, 1. Baskı İstanbul: Yakamoz yayıncılık.

Karasar N. (2009) . *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 19. Baskı İstanbul: Nobel yayın Dağıtım Ltd.

Kılıç H.G. (2007) . *Bazı Demografik Değişkenler ve Anne baba Tutumlarına Göre Madde Bağımlısı Bireylerin Anne Baba Bağlılıklarını İlişkisinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köknel, Ö. (2005) . *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu A., (1998) . *Ergenlik Psikolojisi*, 1. Baskı İstanbul: Remzi Kitapevi.

Morgan C. (2000) . *Psikolojiye Giriş*, 14. Baskı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

Nazlı S. (2007) . *Aile Danışmanlığı*, 4. Baskı Ankara:Anı Yayıncılık.

Onur, E.P., (1985) . *Çocuklarda Özgüven ve Ön Koşulları*. III. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara: Psikoloji Derneği Yayınları.

Örgün, Selda Kuru. (2000) . *Anne Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki*. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Öz, İ. (2005) . *Anne- Baba Olma Sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Özben, Ş., Argun, Y. (2002) . “Okul Öncesi Çocukların Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumları İle İlgili Değişkenlerin İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi. Buca Eğitim Fakültesi. Eğitim Fakültesi Dergisi* 14:18-28.

Özkalp, E., (2003) . *Psikolojiye Giriş Dersleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1. Baskı.

Özyürek A. (2004) . *Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5 – 6 Yaş grubu Çocuğa Sahip Anne – Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Senemoğlu N. (2007) . *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamay*, 1. Baskı Ankara: Gönül Yayıncılık

Serper, Ö., (2000) . *Uygulamalı İstatistik*, 2, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Kasım–

Sipahi B. v.d. (2008) . *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Ver Analizi*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Şendil, G. (2003) . *Çocuk, Ergen, ve Anne Baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.

Şimşek N. (2008) . *Anne – Baba – Çocuk İlişkisi ve Eğitim Yaklaşımı*, 1. Baskı Ankara Asil Yayın Dağıtım

Tavşancıl E. (2002) . Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, 1. Baskı, İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Tekarslan E, Baysal C. (1987) . *İşletmeciler için Davranış Bilimleri*,i 1. Baskı İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

Tuzcuoğlu, N. (2004) . *Bir Aile Olmak, Anne-Baba Olmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2008) . “Büyük Türkçe Sözlük” www.tdk.gov.tr (21.06.2008)
Ülküer, N. S., Buz, S., (1988) . “5-6 Yaş Çocukları Ana-Babalarının Ödüllendirme ve Cezalandırma Yöntemleri”. *Eğitim Ve Bilim*. Sayı:69.

Ünlü, S. (2001) . *Psikoloji*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:710, Eskişehir,

Velioğlu, P., (1991) . *Hemşirelikte Kişiler Arası İlişkiler*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yakut, Ö. (2006) . *Eğitim Yöneticilerinin Liderlik Davranışları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.

Yanbaşı, G., (1990) .*Kişilik Kuramları*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:53, Ege Üniversitesi Basımevi.,

Yavuzer H. (1999) . *Çocuk Psikolojisi*, 18. Baskı İstanbul: Remzi Kitapevi

Yavuzer H. (2005) , *Anne-Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (1994) . *Ana-Baba ve Çocuk* . İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1998) . *Çocuk Psikolojisi*. 15. Basım. İstanbul

Yerlikaya E., İnanç B. (2008) . *Kişilik Kuramları* 1. Baskı Ankara: Pegem Yayınevi.

Yılmazer Y. (2007) . Anne – Baba tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin
(www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale5.htm)

Demografik Bilgi Formu

Bu araştırma Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji İnsan Bilimleri ve Felsefe Yüksek Lisans programı kapsamında yürütülmektedir. Bu araştırmada Çocukları İlköğretim okuluna giden Anne ve babaların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme stilleri okul türü ve kişilik özelliklerine göre incelenecektir. Bu çalışmada ilköğretim çağındaki çocukların anne ve babalarının yetiştirme tutumlarının anne ve babaların hangi kişilik özelliklerine göre değiştiği ile çocuk yetiştirmede etken olan diğer değişkenlerin ne olduğunu ortaya koymasından dolayı önemlidir. Ayrıca bu çalışma, çocuklarının başarıları için anne babalara ve potansiyel anne – baba adaylarına sağlayacağı katkı yönünden önemlidir. Bu araştırmada bana yardım ettiğiniz için teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz

(1) Erkek

(2) Kadın

2. Yaşınız

3. Medeni durumunuz:

(1) Evli

(2) Boşanmış

(3) Ayrı yaşıyor

(4) Eşi Vefat Etmiş

(5) Diğer _____

4. Eğitim Düzeyiniz

() Okuma Yazma Bilmez

() İlkokul Mezunu

() Ortaokul Mezunu

() Lise Mezunu

() Meslek Yüksek Okulu Mezunu

() Lisans Mezunu

() Yüksek Lisans Mezunu

() Doktora Mezunu

() Diğer _____

	Cinsiyeti	Yaşı	Okuduğu Okul Türü	Bu okulu neden seçtiniz.
1. Çocuk				
2. Çocuk				
3. Çocuk				
4. Çocuk				
5. Çocuk				

5. Çocuğunuzun nesi oluyorsunuz?

6. Şu an yaptığınız iş?:.....

(1) Bu mesleğin eğitimini aldınız mı

i. Evet

ii. Hayır

(2) Eğer Aldıysanız mesleğinizin Eğitimini nereden
Aldınız?.....

7. Şu an çalıştığınız yerdeki göreviniz.....

8. Oturduğunuz evin durumu

(1) Kira

(2) Bana ait

(3) Aile fertlerinden ait (lütfen doldurunuz)

9. Otomobiliniz var mı?

(1) Evet

(2) Hayır

(3)Çalıştığım şirkete ait bir aracı kullanmaktayım.

10. Otomobiliniz var ise

(1) Kaç Yaşında

(2) Markası.....

(3) Modeli.....

(4) Kime Ait

(1) Bana ait

(2) Aile bireylerinden birine

(3) Kiralık

(4) Diğer.....

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4	3	2	1
Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün sorunların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, gene de cevaplandırmanızı rica ederiz.

1) Çocuk, yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2) Anne ve babalar çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3) Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4) Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5) Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse, o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6) Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7) Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken çok şey vardır. Zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8) Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9) Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olmamasıdır.	4	3	2	1
10) Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11) Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda				

etmesini bilmelidir.	4 3 2 1
12)Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir insan olacaktır.	4 3 2 1
13) Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha iyi, daha akıcı olur.	4 3 2 1
14) Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	4 3 2 1
15) Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4 3 2 1
16)Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4 3 2 1
17) Hangi anne olursa olsun eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4 3 2 1
18) Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	4 3 2 1
19) Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını isterlerdi.	4 3 2 1
20) Bir çocuğa, ne olursa olsun, dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir	4 3 2 1
21) Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde, annenin tepesinin atması çok normaldir.	4 3 2 1
22)Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne-babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4 3 2 1
23) Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4 3 2 1
24) Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4 3 2 1
25) Küçük bir çocuk, cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4 3 2 1
26) Bir annenin, çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4 3 2 1
27) Uyanık bir anne-baba, çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4 3 2 1
28) Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini	

düşünmelidirler.	4	3	2	1
29) Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30) Sıkı terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31) Genç bir kadın, henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	4	3	2	1
32) Anneler, çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33) Babalar, daha az bencil olsalar, kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34) İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35) Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36) Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37)Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38) Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39) Bir çocuğa başı derde girdiğinde, dövüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40) Anne-baba arasındaki bazı konular küçük bir tartışma ile çözümlenemez.	4	3	2	1
41) Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendini evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42) Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43) Oğlan ve kız çocukları soyunurken birbirini görmemelidir.	4	3	2	1
44) Çocukların sorunlarına eğilirsenez sizi oyalamak için çeşitli masallar uydururlar.	4	3	2	1
45) Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha istekli olurlar.	4	3	2	1
46) Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara				

karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4 3 2 1
47) Bir çocuk eninde sonunda anne-babasından daha akıllı olamayacağını öğrenir.	4 3 2 1
48) Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4 3 2 1
49) Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4 3 2 1
50) Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörülle karşılanamaz.	4 3 2 1
51) Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4 3 2 1
52) Akıllı bir kadın, yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4 3 2 1
53) Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması gerekir.	4 3 2 1
54) Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4 3 2 1
55) Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.	4 3 2 1
56) Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.	4 3 2 1
57) Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecekleri bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	4 3 2 1
58) Çocuklar, aslında, sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4 3 2 1
59) Çocuklarının arkadaşlıkları ve sosyal hayatlarıyla yakından ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4 3 2 1
60) Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4 3 2 1

Sıfat Listesi

Ad ve Soyad

Cinsiyet K () E ()

Yaş..... Tarih.....

En son bitirdiğiniz okul, bölüm

Başvurduğunuz görev.....

AÇIKLAMA: Bu test, 300 sıfattan oluşmuş bir sıfat tanımlama listesidir. Lütfen sıfatları hızlıca okuyarak, kendinizi tanımladığınızı düşündüğünüz sıfatların önündeki parantezin içini çarpı (X) işareti koyunuz. Elinizdeki listede çok sayıda eş anlamlı ve zıt anlamlı sıfatlar bulunmaktadır. Bunlardan dolayı telaşlanmayın. İşaretleme işlemi fazla zaman harcamadan, hızlıca yapınız. Bir sıfat üzerinde fazla durmayınız. Lütfen işaretleme yaparken, olmak istediklerinizi değil, sizde var olan özelliklerinizi dikkate alınız.

1. () ACELECI
2. () ACELESİZ
3. () ACIMASIZ
4. () AÇGÖZLÜ
5. () AÇIKDÜŞÜNCELİ
6. () AĞIRBAŞLI
7. () AĞZISIKI
8. () AKILCI
9. () AKILLI
10. () AKILSIZ
11. () AKLI BAŞINDA
12. () AKLI KARIŞIK
13. () AKSİ
14. () ALAYCI
15. () ALÇAK GÖNÜLLÜ
16. () ALIŞILMAMIŞ
17. () ALINGAN
18. () ANLAYIŞLI
19. () ARKADAŞ
20. () ASİ
21. () AZİMLİ
CANLISI
22. () BAĞIMLI
23. () BAĞIMSIZ
24. () BAKIMLI
25. () BARIŞÇI
26. () BAŞİRETLİ
27. () BASKIN
28. () BAŞKALARININ
29. () BATIL İNANÇLI
30. () BENCİL
HAKLARINA SAYGILI
31. () BENMERKERZİ
32. () BEZGİN
33. () BİLGE
34. () BİREYSEL
35. () CANDAN
36. () CEZİBELİ
37. () CESUR
38. () CİDDİ
39. () CİNFİKİRLİ
40. () CÖMERT
41. () CÜRETLİ
42. () ÇALIŞKAN
43. () ÇEKİNGEN
44. () ÇENESİ DÜŞÜK
45. () ÇİRKİN
46. () ÇOCUKSU
47. () ÇOK SİNİRLİ
48. () ÇOK YÖNLÜ
49. () DAĞINIK
50. () DAKİK
51. () DALGIN
52. () DAYANIKLI
53. () DEĞİŞKEN
54. () DEĞİŞKEN HUYLU
55. () DELİDOLU
56. () DENGELİ
57. () DENGESİZ
58. () DERBEDER
59. () DERİN
60. () DIRDIRCI
DÜŞÜNCELİ
61. () DIŞADÖNÜK
62. () DİŞİ
63. () DİKBAŞLI
64. () DİKKATİ
65. () DİKKATLİ
66. () DİKKATSİZ
DAĞINIK
67. () DİKTATÖR
68. () DOĞAL
69. () DOĞRU SÖZLÜ
70. () DOLANBAÇLI
71. () DOST CANLISI
72. () DUYGULU
OLMAYAN
73. () DUYGUSAL
74. () DUYGUSAL
75. () DUYGUSUZ
OLMAYAN
76. () DÜRÜST
77. () DÜŞÜNCELİ
78. () DÜŞÜNMEYEN
DAVRANAN
79. () DÜŞMANCA
80. () EGOİST
81. () ELEŞTİRİCİ
82. () ELİÇABUK
83. () ELİ SIKI
84. () EMİN
85. () ENDİŞELİ
86. () ENERJİK
87. () ERKEKSİ
88. () FAAL
89. () FIRSATÇI
90. () FİKRİNDEN
DÖNMEYEN
91. () GARİP
92. () GELENEKLERE
93. () GELENEKSEL
UYMAYAN
94. () GERÇEKÇİ
95. () GERGİN
96. () GİRİŞİMCİ
97. () GİRİŞKEN
98. () GÖSTERİŞÇİ
99. () GÜCENİK
100. () GÜÇLÜ
101. () GÜRÜLTÜCÜ
102. () GÜVENİLİR
103. () GÜVENİLMEZ
104. () GÜVENLİ
105. () GÜZEL
106. () HAKKINI
107. () HALİNDEN
108. () HASSAS
ARAYAN
109. () HAŞARI
110. () HAŞİN
111. () HAYALCİ
112. () HAYALPEREST
113. () HAZIRCEVAP
114. () HEVESLİ
115. () HEYECANLI
116. () HIRSLI
117. () HIRSSIZ
118. () HİLEKAR
119. () HİSLERİNE
120. () HOŞ
HAKİM
121. () HOŞGÖRÜLÜ
122. () HÖŞGÖRÜSÜZ
123. () HOŞNUTSUZ
124. () HUYSUZ
125. () HÜKMETMEYİ
126. () HÜNERLİ
SEVEN

127. () ILIMLI
130. () İÇE KAPANIK
133. () İDEALİST
136. () İLERİCİ
139. () İLGİ ALANI
GENİŞ
142. () İNSAFSIZ
145. () İŞBİRLİĞİNE
YATKIN
148. () İYİ HUYLU
151. () KADINSI
154. () KARARSIZ
157. () KAYGILI
160. () KENDİNDEN
EMİN
163. () KENDİNİ İNKAR
EDEN
166. () KEŞFEDİCİ
169. () KİBAR
172. () KİBİRSİZ
175. () KOLAY
ETKİLENEN
178. () KONTROLLÜ
181. () KÖTÜMSER
184. () KUVVETLİ
187. () MACERACI
190. () MERAKLİ
193. () MESAFELİ
196. () MÜNASEBETSİZ
199. () NANKÖR
202. () NÜKTELİ
205. () ÖNYARGILI
208. () ÖZGÜN
211. () PATAVATSIZ
214. () PRATİK ZEKALİ
217. () RESMİ
OLMAYAN
220. () SADIK
223. () SAKİN
226. () SANATA
YATKIN
229. () SAYGILI
232. () SEBATSIZ
235. () SERBEST
238. () SEVECEN
241. () SIHHATLİ
244. () SIRADAN
247. () SOĞUK
250. () SORUMSUZ
253. () ŞAKACI
256. () ŞÜPHECİ
128. () ISRARCI
131. () İÇTEN
134. () İĞNELEYİCİ
137. () İLERİYİ GÖREN
140. () İLGİSİZ
143. () İSTİKRARLI
146. () İŞVELİ
149. () İYİMSER
152. () KAPRİSLİ
155. () KATI
158. () KAYITSIZ
161. () KENDİNE
ACIYAN
164. () KENDİNİ
CEZALANDIRAN
167. () KEYFİNE
DÜŞKÜN
170. () KİBARLIK
DÜŞKÜNÜ
173. () KİN GÜDEN
176. () KOLAY
HEYECANLANMAZ
179. () KORKAK
182. () KURNAZ
185. () KÜLTÜRLÜ
188. () MAKUL
191. () MERHAMETLİ
194. () MIZMIZ
197. () MÜTEVAZİ
200. () NAZİK
203. () OLGUN
206. () ÖVGÜCÜ
209. () PALAVRACI
212. () PATIRTICI
215. () RAHAT
218. () SABIRLI
221. () SAĞDUYULU
224. () SALDIRGAN
227. () SAVUNUCU
230. () SAYGISIZ
233. () SEKSİ
236. () SERT
239. () SEVİMLİ
242. () SIKICI
245. () SİNİRLİ
248. () SOĞUKKANLI
251. () SOSYAL
254. () ŞEN
257. () TALEPKAR
129. () İÇGÖRÜLÜ
132. () İDARELİ
135. () İHTİYATLI
138. () İLGİ ALANI DAR
141. () İNATÇI
144. () İŞBİLİR
147. () İTAATKAR
150. () KABA
153. () KARMAŞIK
156. () KAVGACI
159. () KENDİ ÇIKARLARINI
GÖZETEN
162. () KENDİNE GÜVENEN
165. () KENDİNİ BEĞENMİŞ
168. () KIYMET BİLEN
171. () KİBİRLİ
174. () KİŞİLİĞİ TAM
OTURMAMIŞ
177. () KONUŞKAN
180. () KORKUSUZ
183. () KURUNTULU
186. () KÜSTAH
189. () MANTIKLI
192. () MERHAMETSİZ
195. () MÜNAKAŞACI
198. () NAMUS DELİSİ
201. () NEŞELİ
204. () ÖLÇÜLÜ
207. () ÖZENLİ
210. () PASİF KİŞİLİKLİ
213. () PLANLI
216. () RESMİ
219. () SABIRSIZ
222. () SAĞLIKLI
225. () SAMİMİ
228. () SAVURGAN
231. () SEBATLI
234. () SEMPATİK
237. () SESSİZ
240. () SICAKKANLI
243. () SIKILGAN
246. () SİSTEMLİ
249. () SORUMLU
252. () SUSKUN
255. () ŞİKAYETÇİ
258. () TEDBİRLİ

259. () TEDİRGİN
262. () TERBİYELİ
265. () TOY
268. () UMURSAMAZ
271. () UYANIK
274. () UYUMLU
277. () VELVELECİ
280. () YAKIŞIKLI
283. () YAPMACIKSIZ
286. () YARDIMSEVER
289. () YETENEKLİ
292. () YUFKA
YÜREKLİ
295. () ZAYIF
298. () ZİHNİ MEŞKUL
260. () TELAŞLI
263. () TERTİPLİ
266. () TUTUCU
269. () UNUTKAN
272. () UYGAR
275. () UYUŞUK
278. () VİCDANLI
281. () YALIN
284. () YARATICI
287. () YAVAŞ
290. () YOL GÖSTERİCİ
293. () YÜREKSİZ
261. () TEMBEL
264. () TİTİZ
267. () UÇARI
270. () UTANGAÇ
273. () UYSAL
276. () ÜRKEK
279. () VİCDANSIZ
282. () YAPMACIKLI
285. () YARDIMA HAZIR
288. () YAYGARACI
291. () YOL YORDAM BİLEN
294. () ZALİM
296. () ZEKİ
299. () ZORLAYICI
297. () ZEKİ OLMAYAN
300. () DURGUN